

POLITIIKKATIETEET
YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA
LAPIN YLIOPISTO

Poikkeuksellinen ja kertaluonteinen vai liittovaltiokehityksen keppihevonen
– millaisena Suomen EU-politiikka näyttäytyy eduskunnan
elpymisvälinekeskustelussa vuonna 2021

Santeri Kirkkala (Y24641226)
Syksy 2023
Pro gradu -tutkielma
VALO1302 Valtio-opin tutkielmaseminaari
Työn ohjaaja: Sandra Wallenius-Korkalo

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Poikkeuksellinen ja kertaluonteinen vai liittovaltiokehityksen keppihevonen – millaisena Suomen EU-politiikka näyttäytyy eduskunnan elpymisvälinekeskustelussa vuonna 2021

Tekijä: Santeri Kirkkala

Koulutusohjelma/oppiaine: Poliittikatieteet, valtio-oppi

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 71

Vuosi: 2023

Tiivistelmä: Pro gradu -tutkielmani tarkastelee sitä, millaisena Suomen 2020-luvun EU-politiikka näyttäytyy Euroopan unionin (EU) elpymisvälineen (Next Generation EU) hyväksymisestä käydyssä eduskuntakeskustelussa. Toukokuussa 2021 EU:n monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä hyväksytty elpymisväline on määräaikainen rahoitusinstrumentti, jonka tarkoituksena on vauhdittaa EU:n talouden elpymistä, edistää vihreää siirtymää, digitalisaatiota sekä unionin kriisinkestävyyttä. Elpymisväline herätti vilkasta keskustelua ja tämä työ keskittyy tarkastelemaan kansanedustajien argumentteja elpymisvälineen puolesta ja sitä vastaan. Elpymisvälineen puolustajien mukaan kyseessä on koronaviruspandemian vuoksi tehty poikkeuksellinen ja kertaluonteinen toimenpide, joka on luonteeltaan kompromissi sekä käsillä olevista vaihtoehdoista paras mahdollinen. Vastustajien mukaan elpymisvälineen yhteisvelka rikkoo EU:n perussopimuksia, syventää integraatiota, ja on merkittävä askel kohti liittovaltiota.

Analyysimetodina on laadullinen sisällönanalyysi, jonka avulla jaottelen argumentit elpymisvälinettä puoltaviin ja vastustaviin. Teoreettisena viitekehityksenä hyödynnän integraatioteoria neofunktionalismia, jonka mukaan integraatio yhdellä politiikan osa-alueella lisää integraatiopaineita läheisillä osa-alueilla. Lisäksi sovellan failing forward -teoriaa, jonka mukaan integraatio toteutuu pienimmän yhteisen nimittäjän mukaan, jolloin muodostuvat instituutiot jäävät keskeneräisiksi. Keskeneräisyydestä johtuvia ongelmia korjataan lisäintegraatiolla.

Eduskuntakeskustelun perusteella Suomen 2020-luvun EU-politiikka näyttää polarisoituneena, sillä Suomesta puuttuu yhteinen näkemys EU-vaikuttamisen keinoista ja painopistealueista. EU-keskustelu on edelleen jälkijättöistä ja ylätasolla pyörivää. Tehokkaampi EU-vaikuttaminen edellyttää reaaliaikaista ja avointa keskustelua, selkeiden kansallisten prioriteettien asettamista sekä oikea-aikaista vaikuttamista. On paljonpuhuvaa, että niin moni kansanedustaja kannastaan riippumatta totesi, että yhteinen linja on löydettävä ja sen on oltava terävä.

Avainsanat: Euroopan unioni, integraatio, elpymisväline, yhteisvastuu, integraatioteoriat, laadullinen sisällönanalyysi

_x_ Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Konsensuksesta konfliktiin – Suomen EU-politiikan historian lyhyt oppimäärä.....	3
2.1 Suomi Euroopan unionissa.....	3
2.2. Konsensuksen aika 1995–2010.....	6
2.3. Eurokriisi ja konfliktin aika	8
2.4. Keskustelua integraation suunnasta	11
3. Integraatioteoriat.....	15
3.1. Neofunktionalismi.....	16
3.2. Failing forward.....	18
3.3. Elpymisvälineen merkitys integraation näkökulmasta	19
4. Aineisto ja menetelmä	22
5. Elpymisväline on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen – argumentit elpymisvälineen puolesta	24
5.1. Kertaluonteinen, poikkeuksellinen ja tarkkarajainen.....	24
5.2. Suomen talouden etu.....	29
5.3. EU:n vakauden ja toimintakyvyn turvaaminen sekä Suomen luotettavuus.....	33
5.4. Ei paras mahdollinen, vaan kompromissi	38
6. Elpymisväline on liittovaltiokehityksen keppihevonen – argumentit elpymisvälinettä vastaan.....	42
6.1. Ei liity koronaan, eikä elvytä	42
6.2. Ei tule jäämään kertaluonteiseksi.....	47
6.3. Rikkoo EU:n perussopimuksia ja johtaa moraalikatoon.....	52
6.4. Edistää liittovaltiokehitystä, jossa Suomelle jää maksajan rooli	57
7. Johtopäätökset	62
Lähteet.....	67

1. Johdanto

Tutkin tässä pro gradu -työssäni Suomen EU-politiikkaa 2020-luvulla tarkastelemalla kansanedustajien suhtautumista Suomen EU-linjaan sekä Euroopan integraation syventämiseen. Analysoin eduskunnan täysistunnossa 11.5.2021 käytyä keskustelua Euroopan unionin (EU) elpymisvälineestä (Next Generation EU), josta päätettiin EU:n monivuotisen rahoituskehityksen hyväksymisen yhteydessä. Vuoden 2018 hinnoissa 750 miljardin euron suuruinen elpymisväline on kertaluonteinen ja tarkkarajainen rahoitusinstrumentti, joka muodostuu yhteisestä velasta ja avustuksista. Monivuotinen rahoituskehitys (Multiannual Financial Framework, MFF) eli EU:n budjetti puolestaan hyväksyttiin EU:ssa joulukuussa 2020. Yhdessä ne muodostavat noin 1,8 biljoonan euron suuruisen rahoituksen tukemaan niin elpymistä pandemiasta kuin tukemaan EU:n pidemmän aikavälin tavoitteita, kuten digitalisaatiota, vihreää siirtymää sekä unionin resilienssin kasvattamista. (Euroopan komissio 2020; Euroopan parlamentti 2022.)

Koska EU-politiikka ja Suomen EU-jäsenyyteen liittyvät kysymykset ovat politisoituneet vahvasti, elpymisväline herätti Suomessa vilkasta keskustelua: Tulisiko Suomen hyväksyä yhteinen velanotto, ja mitä se merkitsee pidemmällä aikavälillä unionin kehityksen kannalta? Onko kyseessä vain kertaluonteinen ja poikkeuksellinen toimenpide vai askel eteenpäin liittovaltiokehityksen tiellä? Mihin suuntaan Suomen tulisi ajaa unionin kehitystä? Millainen rooli Suomen tulisi ottaa unionissa?

Tässä tutkielmassa kysyn, millaisena Suomen EU-politiikka näyttäytyy eduskunnan elpymisvälinekeskustelussa? Vastaan kysymykseen erittelemällä elpymisvälinettä puolustavia ja vastustavia argumentteja ja analysoimalla niitä neofunktionalismin ja failing forward -teorian kautta. Tutkielman tarkoituksena on hahmottaa, millaista EU-politiikkaa Suomen tulisi harjoittaa, millaisena kansanedustajat näkevät EU:n tulevaisuuden, ja miten he suhtautuvat integraatiokehitykseen.

Tutkimusaineistona toimii eduskunnan täysistunnon pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2021 vp 3. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvostonpäätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä. Analyysimetodina hyödynnän teorialähtöistä sisällönanalyysiä, joka perustuu aineistosta löytyvien sisällöllisten elementtien tunnistamiseen ja luokitteluun (Tuomi & Sarajärvi 2018). Kansanedustajien

elpymisvälinettä puoltavat ja vastustavat argumentit on tunnistettu sekä jaoteltu eri kategorioihin.

Suomen EU-politiikkaa on elpymisvälineen kontekstista tutkittu kovin vähän, sillä aihe on vielä varsin tuore ja elpymisvälineen mahdolliset vaikutukset integraatioon tulevat näkyviin pidemmällä aikavälillä. Tutkijan kannalta kiintoisaa on kuitenkin perehtyä niihin näkemyksiin ja visioihin, joita unionin suunnasta ja Suomen linjasta esitetään. Eduskuntakeskustelun pohjalta tehty analyysi antaa ajanmukaisen kuvan siitä, millaista suomalainen EU-poliittinen keskustelu on 2020-luvun alussa. Poliitiikan tutkijana olen kiinnostunut siitä, millaisia vaihtoehtoja Suomen EU-politiikan linjasta esitetään, ja miten Suomen tulisi suhtautua elpymisvälineen yhteiseen velanottoon, joka potentiaalisesti muuttaa unionin luonnetta. Millaista EU:ta Suomi ylipäätään haluaa rakentaa?

Oma havaintoni aktiivisena politiikan seuraajana ja opinnäytetyötä tekevänä politiikan tutkijana on se, että EU-keskustelu tuntuu aktivoituvan Suomessa usein silloin, kun käsillä on suurempi kriisi, johon unionin odotetaan vastaavan yhteisin toimenpitein. Toinen keskustelun aktivoitumisen paikka on silloin, kun jokin EU:ssa päätettävä asia ei ole mennyt Suomen kannalta optimaalisella tavalla. Silloin, kun asiat sujuvat, EU ei juurikaan puhuta. Kuten seuraavassa kirjallisuuskatsauksessa esitän, kotimaassa EU-keskustelun vähäisyys puhutti jo 20 vuotta sitten. Myös 2020-luvulla kansanedustajien puheenvuoroissa vaaditaan aktiivisempaa otetta EU-politiikkaan.

Seuraavaksi käyn läpi Suomen EU-politiikan historiaa, jonka jälkeen esittelen tutkielman teoreettisen viitekehyksen, neofunktionalismin ja failing forward -teorian. Tämän jälkeen käyn läpi aineiston ja menetelmän. Ensimmäinen tulosluku erittelee ja analysoi elpymisvälineen puolustajien argumentteja. Toisessa tulosluvussa ääneen ja tarkastelun kohteeksi pääsevät elpymisvälineen vastustajat. Johtopäätökset-osiossa esittelen tutkimustulokset sekä hahmottelen mahdollisia jatkotutkimuksen paikkoja.

2. Konsensuksesta konfliktiin – Suomen EU-politiikan historian lyhyt oppimäärä

2.1. Suomi Euroopan unionissa

Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995 samaan aikaan Ruotsin ja Itävallan kanssa. Neuvostoliiton romahtamisen ja kahdenvälisen YYA-sopimuksen raukeamisen myötä Suomelle tarjoutui tilaisuus asemoida itsensä selkeästi osaksi läntistä yhteisöä. Siinä, missä muissa Pohjoismaissa EU-jäsenyys on nähty ennen kaikkea talouspoliittisena ratkaisuna, Suomessa sitä on perusteltu myös turvallisuuspoliittisilla ja kulttuurisilla argumenteilla (Raunio & Saari 2017, 21). Kuten myöhemmin esitän, elpymisvälineen hyväksymistä perusteltiin myös turvallisuuspoliittisin argumentein.

Vuoden 1994 kansanäänestyksessä Suomen EU-jäsenyyttä kannatti 57 % ja vastusti 43 % äänioikeutetuista. Äänestysprosentti oli 74. Kansanäänestys osoitti, että useimmat puolueet olivat sisäisesti hajanaisia suhteessa integraation kannatukseen. Eurokriisiin saakka kestänyt laajan puoluepoliittisen konsensuksen aikakausi Suomen EU-politiikan linjasta ei täten rakentunut erityisen vankalle pohjalle. (Raunio & Saari 2017, 21–22.)

Suomessa ei järjestetty yhteisvaluutta euroon liittymisestä erikseen neuvoa-antavaa kansanäänestystä, vaan eduskunta katsoi, että Euroopan talous ja rahaliittoon (European Monetary Union, EMU) liittymisestä oli päätetty jo EU-jäsenyyspäätöksen yhteydessä. EMU-ratkaisun taustalla oli niin poliittisia kuin taloudellisia argumentteja. Suomi haluttiin saada päätöksenteon ytimeen. Yhteisen valuutan katsottiin lisäävän Suomen yhteenkuuluvuutta EU:n ydinmaiden kanssa ja tuovan taloudellista vakautta. Jäsenyyden vastustajat puolestaan vetosivat Suomen perinteiseen puolueettomuuspolitiikan traditioon, joka murtuisi EU-jäsenyyden myötä. (Jokela et al. 2014, 37–39.)

Suomi menestyi hyvin EMU:n jäsenenä vuosina 1999–2008, jolloin yhteinen rahapolitiikka yhtenäisti suhdannekehitystä muiden euromaiden kanssa, eikä merkittäviä epäsymmetrisiä suhdannehäiriöitä toteutunut. Suomen taloudellinen kehitys jäi vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen oleellisesti heikommaksi kuin perinteisten vertailumaiden, Saksan ja Ruotsin. Tämä on johtunut erityisesti samanaikaisista vaikeuksista Suomen kahdella keskeisellä toimialalla, paperi- ja elektroniikkateollisuudessa. Poliittisessa keskustelussa on kriisien myötä kyseenalaistettu eurosta saatavien hyötyjen suhde haittoihin, etenkin kansalaisten keskuudessa epäsuosittuihin kriisilainaojelmiin. Keskustelussa on nostettu esille mm. väitteitä, joiden

mukaan Suomen vastuunkanto kriisin hoidossa ei ole suhteessa suomalaisten tai Suomessa toimivien keskeisten rahoituslaitosten riskeihin kriisimaissa. (Jokela et al. 2014, 39–40.)

Suomea on usein kutsuttu EU:n mallioppilaaksi, sillä Suomessa arvioitiin pragmaattisen ja rakentavan linjan johtavan pienen maan kannalta parhaaseen lopputulokseen. Suomen EU-politiikka ja linjanmuodostus on kuitenkin ollut pitkälti reaktiivista. Omia, unionin esityslistojen ulkopuolisia asioita ei hallituksessa ole juurikaan käsitelty. Lisäksi niin hallituksessa kuin eduskunnassakaan suurin osa EU-asioista ei herätä varsinaista keskustelua. (Raunio 2017, 218.) Elpymisväline oli kuitenkin poliittisena hankkeena sen verran merkittävä historiallisen suuren ja pitkäaikaisen yhteisen velanoton vuoksi, että sen arvioitiin elpymisvälineen vastustajien puheenvuoroissa muuttavan EU:n luonnetta merkittäväällä tavalla kohti yhteisvastuullista liittovaltiota.

Kotimaisen EU-debatin vähäisyyden syitä on pohdittu ja sen syistä esitetty erilaisia arvioita vuosien mittaan. Alexander Stubbin mukaan keskustelun puute johtuu Suomessa (niin kuin muuallakin) pitkälti poliitikkojen haluttomuudesta nostaa EU-asioita julkisuuteen. Keskustelua ei kuitenkaan synny, ellei esitetä vaihtoehtoja, vastaväitteitä tai jopa polemisoida. Kun unionia ei ymmärretä, siihen suhtaudutaan välinpitämättömästi ja avoimen vihamielisesti. (Stubb 2003, 12–14.) Pääministerinä toimiessaan Paavo Lipponen vetosi toistuvasti EU-puheissaan avoimen kansalaiskeskustelun välttämättömyyteen EU:n kehittämisessä. Avoin keskustelu ymmärretään edustuksellisen demokratian legitimitietin lähteeksi. Ihanteen mukainen edustuksellinen demokratia toimii periaatteessa siten, että kansalaiset muodostavat itse mielipiteitä poliittisista kysymyksistä, keskustelevat niistä avoimesti keskenään ja löytävät eri mielipiteiden kilpailun kautta niihin vastauksia. (Luoma-aho 2003, 7.) Thomas Wallgrenin mukaan EU:n tulevaisuutta koskevassa keskustelussa ei annettu ääntä valtavirtaan kriittisesti suhtautuville puheenvuoroille ja niiden esittämille vaihtoehdoille. Hänen mukaansa Suomen virallista EU-politiikkaa leimaa vaihtoehdottomuus, jonka syynä on ollut valtio johdon kokema tarve olla mukana siellä, missä asioista päätetään. EU:n ytimeen pääsemiseksi avointa mielipiteiden kilpailua asiasta ei ole aina edes sallittu. (Wallgren 2002, 10; Luoma-aho 2003, 8.)

Vaikka tietämys EU:sta on edelleen varsin heikkoa, on kansalaisten asennoituminen unioniin muuttunut hienojakoisemmaksi. Jotkut saattavat arvostaa sisämarkkinoita, mutta suhtautuvat kriittisesti EU:n maatalouspolitiikkaan. EU-näkemyksen monipuolistumista on nähtävissä myös yhteiskunnallisessa keskustelussa: varsinkin nuoremmille ikäluokille unioni on yhä

luonnollisempi osa arkea ja sen päätöksiä kannatetaan tai vastustetaan asiakysymyksestä riippuen. (Raunio 2021, 3.)

Vaikka Suomessa on sittemmin käyty julkista debattia Eurooppa-politiikasta selkeästi aikaisempaa enemmän, on keskustelu kuitenkin rajautunut ensisijaisesti suuriin kriiseihin, eurokriisiin, pakolaiskriisiin, Brexitiin ja viimeisimpänä elpymisvälineeseen. Periaatteellisempi keskustelu suurista linjoista on jäänyt valtaosin kriisien varjoon. (Raunio 2021, 5.) Kotimaan ja Euroopan tason keskustelut tuntuvat kulkevan omia polkujaan ja sinänsä ymmärrettävä kansallisen näkökulman korostuminen ei saisi tapahtua kokonaiskuvan hahmottamisen kustannuksella. Hyvänä esimerkkinä on vuonna 2020 sovittu 750 miljardin euron koronaelvytyspaketti. Suomessa kiinnitettiin huomiota lähinnä pääministeri Marinin toimintaan ratkaisevassa Eurooppa-neuvoston kokouksessa, eivätkä puolueet tai media juurikaan analysoineet unionin instituutioiden tai muiden jäsenvaltioiden tavoitteita ja perusteluja. Kotimainen keskustelu oli myös kovin jälkijättöistä, vaikka EU-politiikassakin tärkein vaikuttaminen tehdään asioiden valmisteluvaiheessa. (Raunio 2021, 19.)

Vuonna 2021 julkaistun valtioneuvoston EU-poliittisen selonteon mukaan Suomen EU-vaikuttamisen strategisen näkökulman kolme keskeistä periaatetta ovat:

1. Ajoitus ja kohde. Vaikuttamisen on oltava oikea-aikaista ja se on aloitettava jo asioiden valmisteluvaiheessa. Erityisesti komissioon ja neuvostoon vaikuttaminen on tärkeää.
2. Yhteistyö samanmielisten kanssa ja hakeutuminen tarkoituksenmukaisiin koalitioihin kysymyksestä riippuen.
3. Rakentavuus ja ratkaisujen etsiminen parantaa pienen maan edellytyksiä saada tavoitteitaan läpi unionissa. Vastavuoroisuus tuottaa enemmän hyötyjä kuin konfliktin luominen. (Valtioneuvosto 2021; Heiskala et al. 2022, 178.)

Kyselytutkimusten mukaan yhä useammat eurooppalaiset ovat sitä mieltä, että valta karkaa heidän ja kansallisten instituutioiden käsistä – joko EU:lle, itsenäisille keskuspankeille tai vaikka monikansallisille yrityksille ja markkinavoimille (De Vries 2018; Raunio 2021, 19). Suomalaiselle ”EU-eliitille” tehdyn kyselytutkimuksen mukaan kansalaisten EU-vastaisuutta ja populismia voidaan selittää monen tekijän kautta. Eliitti arvioi, että EU:n ja globalisaation hyötyjä on kenties painotettu liikaa samalla, kun kansalaisten eriarvoisuus on kasvanut. EU:n teknokraattisuuden ja etäisyyden kansalaisten arjesta arvioidaan myös lannoittavan populismin ja EU-vastaisuuden kasvualustaa. Jos unioni koetaan kaukaiseksi ja järjestelmältään vaikeaksi

tavallisen ihmisen ymmärtää, sen oikeutus kyseenalaistuu. Tähän liittyy olennaisesti niin kutsuttu väärin profettojen ongelma, jonka mukaan poliitikot syyttävät EU:ta epäonnistumisista ja onnittelevat itseään onnistumisista. Jos EU toimivaltoineen ja päätöksentekomenettelyineen on epäselvä, se on helppo syntipukki. Myös avoimuuden puute, vaikeudet pitää johdonmukaisesti kiinni omista arvoistaan sekä valikoiva puuttuminen säättöjen rikkomiseen ruokkivat populismia ja EU-vastaisuutta. (Heiskala et al. 2022, 266–269.)

2.2. Konsensuksen aika 1995–2010

Suomen EU-politiikka perustui pitkään konsensushakuisuudelle, sillä kansallisen yksituumaisuuden katsottiin parantavan Suomen vaikutusmahdollisuuksia pienenä maana. Tämän seurauksena EU-politiikasta keskusteltiin lähinnä suljettujen ovien takana ja päivänpolitiikan asialista täyttyi muilla aiheilla. (Karimäki, Nyysönen & Tuominen 2021.) Suomen EU-politiikan ohjenuorana on ollut sitoutuminen yhteisiin arvoihin ja EU:n instituutioihin sekä rakentava osallistuminen Brysselin neuvotteluihin (Raunio & Saari 2017, 10–11).

Vuonna 1995 aloittaneen Lipposen ensimmäisen hallituksen integraatiomyönteinen ja kansallista yksituumaisuutta korostava linja ei hallituskokoonpanojen vaihtumisesta huolimatta juuri muuttunut ennen eurokriisiä. Sen mukaan vahva, yhteisiin sääntöihin ja enemmistöpäätöksiin nojautuva unioni kykenee paremmin turvaamaan jäsenvaltioiden tasavertaisen kohtelun ja pienten jäsenmaiden oikeudet siinä, missä hallitustenvälisyyden korostuminen päätöksenteossa suosisi suuria jäsenvaltioita. Suomen hallitukset tukivat näiden yleisten periaatteiden pohjalta ylikansallisen päätöksenteon vahvistamista yksittäisten jäsenvaltioiden vaikutusvallan kustannuksella. Suomi on tukenut unionin vallan kasvattamista myös siksi, että näin toimintaympäristömme olisi vakaampi ja muut eurooppalaiset valtiot sitoutetaan yhteisiin lakeihin ja käytäntöihin. EU-kriitikkojen mukaan Suomi on myötäillyt Brysseliä ja suuria jäsenmaita kansallisten etujen kustannuksella. (Raunio & Saari 2017, 17–19.)

Rakentavaa ja kansalliseen konsensukseen pyrkivää linjaa perusteltiin hyötyjen näkökulmasta, kuten EU-jäsenyyden positiivisesta merkityksestä talouskasvuun, työllisyyteen, rahapoliittiseen vakauteen sekä turvallisuuteen. Rakentavalla osallistumisella saatua luottamuspääomaa voidaan puolestaan hyödyntää kansallisesti tärkeistä asioista

neuvoteltaessa. Suomella on enemmän vaikutusvaltaa unionin sisällä kuin ulkopuolella. EU-jäsenyys on arvovalinta. (Raunio & Saari 2017, 19.)

Parlamentaarisen yksituumaisuuden rakentamisella on hyvät ja huonot puolensa. Hyväksi puoleksi luetaan jatkuvuus: kun oppositiopuolueet ovat mukana vaikuttamassa hallituksen politiikkaan, ne kantavat myös ainakin osittain vastuun maan harjoittamasta EU-politiikasta. Toisaalta konsensushakuisuus edistää puolueiden integraatiokantojen samankaltaistumista, jolloin niiden on vaikeaa esittää aitoja vaihtoehtoja harjoitetulle EU-politiikalle. (Raunio & Mattila 2017, 60–61.) Konsensushakuisen EU-politiikan on argumentoitu muodostaneen poliittisen tyhjiön, jota populistiset puolueet ovat ryhtyneet täyttämään esittämällä uusia ajatuksia sekä vaihtoehtoja harjoitetulle konsensuspolitiikalle (Mouffe 2005, 69–72).

Suomen kansallinen EU-asioiden valmistelujärjestelmä on painottanut puoluepoliittista yksituumaisuutta niin hallituksessa kuin eduskunnassa sekä kansanedustajien tietotaidon laajaa hyödyntämistä. Integraation politisoituminen käynnistyi finanssikriisistä ja eurokriisistä tuoden EU-poliittisen väittelyn suljettujen ovien takaa eduskunnan suureen saliin, tiedotusvälineisiin ja nettikeskusteluihin. Vuodesta 2010 lähtien EU-asioita on tuotu kasvavissa määrin eduskunnan täysistuntoihin. (Raunio & Mattila 2017, 52–53, 61.) EU-asioiden valmistelujärjestelmä korostaa lopputulosta (*output*) yhteiskunnallisen keskustelun ja kansalaisten tai sidosryhmien laajemman osallistamisen kustannuksella (*input*) (Raunio & Mattila 2017, 69).

Jäsenmaana Suomea ei voi kehua liiasta aloitteellisuudesta, sillä Suomen aloitteellisuus on ollut usein puhtaan reaktiivista tai kansallisia etuja ja toimintamalleja puolustavaa. Aloitteellisuuden puute ja reaktiivisuus voivat osittain selittyä kansallisella EU-asioiden valmistelujärjestelmällä, joka ei juuri tarjoa virikkeitä omien ideoiden kehittelyyn. Suomi kyllä muodostaa kannan jokaiseen neuvoston ja Eurooppa-neuvoston esityslistalla olevaan asiaan, mutta samalla EU-politiikka perustuu lähes yksinomaan unionin aloitteisiin reagoimiseen. (Raunio & Saari 2017, 224–225.)

Suhtautumisesta integraatioon on myös tullut uusi — Suomessakin nähtävissä oleva — ylikansallinen politiikan jakolinja, vaikka EU:n vaikutukset kansallisiin puolueisiin ovat epäsuoria (Karimäki, Nyssönen & Tuominen 2021). Tässä sosiokulttuurisessa jakolinjassa vastakkain ovat liberaali, moniarvoisuudelle ja kansainvälistymiselle avoin maailmankatsomus sekä perinteisiin arvoihin ja kansalliseen identiteettiin nojaava konservatiivisempi näkemys. (Raunio 2017, 219.) Puolueita ohjaa lisäksi niiden kannattajakunnan suhtautuminen erityisesti

uhkiin. Populististen puolueiden nousua on selitetty reaktiona sellaisiin globalisaation vaikutuksiin, joista niiden kannattajakunta ei pidä. (Paloheimo 2014, 24–25; Karimäki, Nyysönen & Tuominen 2021.)

Vertailevien tutkimusten mukaan ideologia on kansallisuutta vahvempi tekijä, kun selitetään puolueiden EU-kantoja. Näin ollen kuuluminen johonkin puolueperheeseen selittää luontevammin yksittäisen puolueen integraatiolinjaa kuin sen kotimaa. Keskustaoikeistolaiset kristillisdemokraattiset ja osin myös konservatiiviset puolueet ovat olleet keskeisessä asemassa integraation historiassa, ja ne tukevat yhdessä liberaalien kanssa vahvaa ja kilpailukykyistä Eurooppaa, jonka ytimen muodostavat talous- ja rahaliitto EMU ja yhteinen valuutta. Suomessakin kokoomus ja RKP ovat profiloituneet EU-myönteisinä puolueina. Vasemmistopuolueiden keskuudessa integraation kannatus on kasvanut EMU:n myötä, sillä niiden perinteiset painopistealueet, kuten työllisyys, ympäristöpolitiikka, ja sosiaalipolitiikka vaativat yhä enemmän eurooppalaista yhteistyötä. EU-vastaisuus rajoittuu ensisijaisesti ideologisesti radikaaleihin tai ns. systeeminvastaisiin puolueisiin. Perussuomalaiset on ainoa eduskuntapuolue, joka on koko historiansa ajan suhtautunut yksiselitteisen kielteisesti integraatioon. (Raunio & Mattila 2017, 53–55.) Lisäksi on syytä todeta, että puolueet ovat integraation suhteen sisäisesti hajanaisempia kuin perinteisissä oikeisto-vasemmisto-akselin kysymyksissä, kuten talous- ja sosiaalipolitiikassa (Raunio & Mattila 2017, 68).

EU-kansalaisten asenteet kanavoituvat EU:n päätöksentekoon niin kansallisen kuin Euroopan parlamentin vaalien kautta ja poliittiset mielipiteet heijastuvat siten sekä kansalliseen EU-politiikkaan että EU:n päätöksentekoon. Mielipiteet vaikuttavat keskeisesti myös unionin tulevaisuuteen ja kestävykseen: mikäli EU:ta tai jotain siihen liitettävää yhteistyötä, kuten rahaliittoa, ei pidetä oikeutettuna, poliittinen yhtenäisyys ja luottamus yhteistyöhön rapautuvat ja unionin toiminta vaikeutuu. (Bäck 2017, 27.)

2.3. Eurokriisi ja konfliktin aika

Tapio Raunio ja Juho Saaren mukaan vuonna 2010 alkanutta euron kriisiä voidaan perustellusti pitää Suomen Eurooppa-politiikan taitekohtana. Suomessakin integraatio politisoitui eurokriisin seurauksena merkittävästi ja unionista on sittemmin keskusteltu selkeästi enemmän. Puoluepoliittinen konsensus on saanut tehdä tilaa julkisille ristiriidoille. Muuttuneen kotimaisen ilmapiirin seurauksena hallituksemme ovat omaksuneet aikaisempaa

tiukempia neuvottelukantoja EU-pöydissä ja jääneet ajoittain jopa yksin vastustamaan enemmistön tahtoa. (Raunio & Saari 2017, 11.) Eurokriisistä muodostui käännekohta Euroopan integraatiossa, missä koetellaan ja määritellään unionin talouspolitiikan välineitä (Mykkänen & Paakkunainen 2014, 12). Nopeasti edennyt kriisi katkaisi yhteisvaluutan käyttöönottoa seuranneen suotuisa talouskehityksen Euroopassa (Jokela et al. 2014, 9).

Eurokriisissä oli kyse ennen kaikkea yhteisvaluutan kriisistä, mutta euroalueen vakauttamistoimet ja tukipaketit Kreikalle ja muille ahdinkoon joutuneille maille herättivät laajempaa keskustelua niin EU:n yhtenäisyydestä, jäsenmaiden keskinäisestä solidaarisuudesta kuin koko integraation tulevaisuudesta. Eurokriisi lisäsi osaltaan radikaalioikeiston ja populististen puolueiden kannatusta niin kansallisissa vaaleissa kuin Euroopan parlamentin vaaleissa. (Raunio & Saari 2017, 14.) Rahoitusvakauden ylläpitämiseksi ja yhteisvaluutan puolustamiseksi kriisimaille räätälöitiin mittavat ehdolliset rahoitusapupaketit, jotka merkitsivät poikkeamaa periaatteesta, jonka mukaan jokainen jäsenmaa on yksin vastuussa julkisesta velastaan. Toimenpiteet saivat osakseen kritiikkiä puolin ja toisin. Tuen kohteena olleissa maissa tukeen liittyviä ehtoja on pidetty kohtuuttomina, kun taas rahoitusapua tarjonneissa maissa yhteisvastuuta on pidetty liiallisena ja Maastrichtin sopimuksen periaatteiden vastaisena. Myös talouspolitiikan koordinaation lisäämiseksi tehdyt uudistukset ovat johtaneet jakolinjojen korostumiseen unionissa. Eripuran lisäksi kriisi on johtanut unionin eriytymiseen vahvistaen jakolinjaa euroon kuuluvien ja sen ulkopuolella olevien jäsenvaltioiden välillä. (Jokela et al. 2014, 9–10.)

EU-politiikka ja euroalueen tulevaisuus nousivat kevään 2011 eduskuntavaalien ykkösteemaksi. Lisäksi vuoden 2008 vaalirahoitusskandaali oli herättänyt epäluuloja politiikkaan. Oppositio arvosteli hallitusta voimakkaasti ja puolueiden linjauksissa yhdistyivät kansallisen edun korostaminen ja kritiikki euroalueen vakauttamistoimia kohtaan. Hallituspuolueet esittivät tukipaketit välttämättöminä toimenpiteinä euroalueen pelastamiseksi hillitäkseen omien kritiikkiä sekä perussuomalaisten nousua. (Raunio & Saari 2017, 14; Bäck 2017, 31.)

Vaikka suomalaiset yleisesti ottaen ovat hyvin EU-myönteisiä, suhtautuminen integraation syventämiseen on kielteistä ja tiiviimmän liittovaltiokehityksen sijaan toivotaan nykyistä löyhempää valtioiden liittoa (Bäck 2017, 31). EU-tasolla suhtautumisessa integraation tiivistämiseen ja yhteisvastuun kasvattamiseen voidaan tehdä karkea jako. Katoliset eteläiset ja läntiset maat ovat valmiimpia edistämään yhteisvastuuta ja tiiviimpää unionia.

Protestanttisen uskonnon ja siihen kytkeytyvän valtiokeskeisen ajattelun vaikutuspiirissä olevat pohjoiseurooppalaiset korostavat enemmän kunkin maan vastuuta omasta taloudestaan. (Jokela et al. 2014, 142.)

Eurokriisi ja Iso-Britannian ero EU:sta (Brexit) ovat kiihdyttäneet keskustelua unionin mahdollisesta hajaantumisesta tai integraation osittaisesta purkamisesta. Integraation vastustajien mukaan EU:n ja etenkin euroalueen valtiot ovat yhteiskunnallisilta rakenteiltaan ja poliittisilta kulttuureiltaan liian erilaisia, jotta ne voisivat muodostaa yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden. Tämän argumentaation mukaan Euroopan pitkän aikavälin etu edellyttäisi EU:n sisäistä eriytymistä tai monikehäistä integraatiota, joka perustuisi ennen kaikkea jäsenmaiden taloudelliseen menestykseen. Lisäksi on väitetty, että hataran yhteenkuuluvuuden tunteen omaavassa unionissa kansalaiset eivät ole pidemmällä aikavälillä valmiita euroalueen tukipaketien tapaisiin merkittäviin jäsenvaltioiden välisiin tulonsiirtoihin. (Raunio & Saari 2017, 14.)

Vastaavasti eurokriisin ja Brexitin kaltaisten kriisien on argumentoitu osoittavan tarvetta integraation syventämiseen. Tiukempi jäsenmaiden budjettien, pankkien ja talouksien valvonta nähtiin välttämättömäksi, jotta tulevaisuudessa osattaisiin ennakoida paremmin jäsenvaltioiden talouksien tilaa. (Raunio & Saari 2017, 15.)

Integraation on tulkittu siirtyneen niin kutsutun passiivisen ja sallivan konsensuksen jälkeen aikaan, jolloin kansalaiset ja puolueet suhtautuvat varauksellisemmin yhdentymisen tiivistymiseen (Hooghe & Marks 2009; Raunio & Saari 2017,15–16).

EU:n on väitetty kyenneen sopimaan vain kaikkein välttämättömmimmästä, ja siitäkin viime hetkellä. Poliittisten päätöksentekomekanismien pettäessä kriisin ratkaisijan hattua on soviteltu pitkälti politiikan ulkopuolelle asemoidulle itsenäiselle Euroopan keskuspankille. Euroalueen poliittiset hallintamekanismit ovat olleet heikot. Tämä johtuu talous- ja rahaliiton luonteesta: rahapolitiikka on keskitettyä ja muu talouspolitiikka pitkälti hajautettua. Talouspoliittisen hallinnan puutteet ovat vaikuttaneet paitsi kriisin syntyyn, myös yrityksiin ratkaista se. Esimerkiksi vakaus- ja kasvusopimuksen ehdoista lipsuttiin kriisiä edeltävinä vuosina. (Jokela et al. 2014, 15.)

EU:n on todettu ottaneen ratkaisevat kehitysaskelensa erimuotoisten kriisien kautta (Monnet 1978; Heiskala et al. 2022, 304). Eurokriisi on nostanut pöydälle poliittisen unionin ytimeen kuuluvat kysymykset unionin yhteisvastuun muodoista ja tämän myötä koko poliittisen unionin luonteesta. Osassa Eurooppaa yhteisvastuun laajentaminen on kuitenkin hyväksytty vain siihen

saakka, kun se on koettu välttämättömäksi kaaoksen estämiseksi. Kriisiin asti varsin onnistuneena pidetyn valuuttaunionin eloonjäämiskamppailu on toisaalta vahvistanut poliittisia valmiuksia periaatteellisiin vallansiirtoihin jäsenmailta unionille. Tässä suhteessa myös kiristynyt globaali kilpailu niin taloudessa kuin politiikassakin toimii samansuuntaisesti ja kannustaa unionia tiiviimpään yhteistyöhön. (Jokela et al. 2014, 143.) Tällaista retoriikkaa kuultiin myös elpymisvälinettä luotaessa EU-johdajien suusta, sillä talouden elvyttämisen lisäksi elpymisvälineen tarkoituksena on parantaa unionin kilpailuedellytyksiä globaalissa poliittisessa taloudessa.

2.4. Keskustelua integraation suunnasta

EMU luotiin yli 30 vuotta sitten eurooppalaisten valtionpäämiesten toimesta, mutta unionin poliittisen ja fiskaalisen integraation syventämisestä ei ole löydetty yhteistä näkemystä edelleenkään (Wasserfallen 2022, 1). Euroopan komissio julkaisi vuonna 2017 komission puheenjohtaja Jean-Claude Junckerin johdolla Valkoisen kirjan Euroopan tulevaisuudesta. Kirjan tarkoituksena on herättää keskustelua unionin tulevaisuudesta ja antaa komission panos keskusteluun. Kirja sisältää viisi eri skenaariota lähivuosien kehityksestä. Skenaariot ovat:

1. Jatketaan entiseen tapaan

EU:n toimielimet toteuttavat yhteistä toimintaohjelmaa. Päätöksenteon nopeus riippuu siitä, miten toisistaan poikkeavat näkemykset voidaan sovittaa yhteen yhteisten pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi. EU:n lainsäädäntöä tarkastellaan säännöllisesti uudelleen siltä kannalta, soveltuuko se tarkoitukseensa edelleen. Vanhentunutta sääntelyä poistetaan. (Euroopan komissio 2017, 16.)

2. Sisämarkkinat etusijalle

Unionin painopiste siirtyy sisämarkkinoille. Sisämarkkinoiden kehittäminen riippuu kyvystä sopia asiaankuuluvista politiikan aloista ja vaatimuksista. Koska vahvana pyrkimyksenä on vähentää EU:n tason sääntelyä, erot säilyvät tai lisääntyvät kuluttajansuojaa, sosiaalialioita ja ympäristönsuojelua koskevien normien kaltaisilla aloilla, ja sama ilmiö on nähtävissä myös verotuksessa ja julkisissa tuissa. Riskinä on, että tämä johtaa kilpailuun siitä, kenen sääntely on alhaisimmalla tasolla. Komission arvion mukaan EU-oikeuteen kuuluvia perusoikeuksia, kuten vapaata liikkuvuutta, saatetaan joissain tapauksissa rajoittaa. (Emt., 18.)

3. Halukkaat tekevät enemmän yhdessä

EU jatkaa toimintaansa nykyiseen tapaan, mutta osa jäsenvaltioista haluaa tehdä enemmän yhdessä tietyillä politiikan aloilla. Tällöin halukkaiden jäsenvaltioiden ryhmä aloittaa näillä aloilla tiiviimmän yhteistyön. Eritaisuus vaikuttaa niihin kansalaisten oikeuksiin, jotka tulevat unionin oikeudesta. Oikeuksien laajuus riippuu siitä, minkä verran heidän kotimaansa tekee yhteistyötä. (Emt., 20.)

4. Tehdään vähemmän, mutta tehokkaammin

Unioni tekee valitsemillaan politiikan aloilla enemmän ja tehokkaammin yhteistyötä sekä vastavuoroisesti vähentää yhteistyötä muilla aloilla. Tämä tehostaa unionin toimintaa silloin, kun sillä on vahvempi asema. Unionin ja jäsenmaiden työnjako selkeytyy kansalaisten näkökulmasta. (Emt., 22–23.)

5. Tehdään paljon enemmän asioita yhdessä

Viimeisessä komission esittämässä skenaariossa jäsenmaat toteavat, ettei nykyinen yhteistyön taso riitä tuleviin haasteisiin, vaan yhteistyötä on tiivistettävä ja lisättävä eri politiikan aloilla. Sisämarkkinoita tehostetaan yhdenmukaistamalla normeja sekä lujittamalla täytäntöönpanoa. Kansalaisilla on enemmän unionin kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia. Komissio kuitenkin toteaa, että unionin kasvava toimivalta voi entisestään vieraannuttaa niitä tahoja, jotka kokevat kansallisen toimivallan kaventuneen liikaa. (Emt., 24–25.)

Federalistiksi eli liittovaltion kannattajaksi tunnustautuva Stubb (2003) esittelee kolme skenaariota, jotka ovat hallitustenvälisyys, yhteisöllisyys ja liittovaltio. Hallitustenvälisessä järjestelmässä EU:n toimivaltaa palautettaisiin takaisin kansallisvaltioille, toimielinten asemaa heikennettäisiin ja toimintaa siirrettäisiin unionin ulkopuolelle, jossa ei toimittaisi yhteisesti sovittujen sääntöjen puitteissa. Tämä kehityssuunta heikentäisi Stubbin mukaan pienten maiden asemaa ja johtaisi eräänlaiseen suurten maiden direktoraattiin. (Stubb 2003, 18.)

Yhteisöjärjestelmässä Euroopan komissio ja parlamentti ovat keskeisesti mukana päätöksenteossa. Jäsenmaiden ministereistä koostuva neuvosto tekee päätökset määräenemmistöllä ja tuomiovaltaa käyttää EY-tuomioistuin. EU on kehittynyt aina askel askeleelta ja yleensä kolmivaiheisesti. Ensin huomataan yhteistyön tarve jossakin kysymyksessä. Seuraavaksi tämä yhteistyö siirretään unionin toimielinjärjestelmän sisälle, yleensä neuvoston piiriin. Kolmanneksi huomataan toiminnan tehottomuus neuvoston piirissä

ja siirrytään puhtaaseen yhteisömenettelyyn, jossa kaikki unionin toimielimet ovat mukana. Suomen hallituksen integraatiolinja on yhteisöllisyyttä myötäilevä. (Emt., 22.)

Stubb on päätenyt kokemustensa valossa siihen johtopäätökseen, että EU olisi sekä demokraattisempi että tehokkaampi, jos sen rakentamisessa voitaisiin nojautua instrumentteihin, joita perinteiset liittovaltiot käyttävät. Jos EU:sta kehitettäisiin jonkinlainen liittovaltio, sille tulisi laatia perustuslaki, jossa turvataan unionikansalaisten perusoikeudet sekä määritellään selkeämpi työnjako unionin ja sen jäsenmaiden välille. Unionilla tulisi myös olla hallitus ja kaksikamarinen parlamentaarinen järjestelmä. Stubbin mukaan liittovaltiokehitystä ei voi valitettavasti kuitenkaan pitää realistisena vaihtoehtona yhdentymiskehityksen tässä vaiheessa, sillä jäsenvaltioiden hallitukset eivät ole valmiita ottamaan harppausta kohti liittovaltiota. Ei ole myöskään näkyvissä kansanliikettä, joka painostaisi jäsenvaltioita perustamaan liittovaltion. Samalla unionilta puuttuu *demos*, eräänlainen yhteenkuuluvuuden tunne ja poliittinen kenttä. (Emt., 26–29.)

Stubb mainitsee John Pinderin, jonka mukaan EU on jo lähellä perinteistä liittovaltiota yhteisine valuuttoineen ja ylikansallisine instituutioineen. Pinderin mielestä ei ole väliä, mikä taho – kansallisvaltiot vai ylikansalliset instituutiot – ajavat prosessia eteenpäin. Hänestä tosiasia on, että unioni on vääjäämättä menossa kohti jonkinlaista liittovaltiota, mikä on hyvä asia, koska se on ainoa tapa vahvistaa EU:n roolia maailmassa ja varmistaa jonkinlainen ylikansallinen demokratia. (Emt., 17.) Kuten myöhemmässä analyysivaiheessa käy ilmi, Suomessa liittovaltiokehitys nähdään pitkälti negatiivisena asiana, joka uhkaa Suomen itsenäisyyttä. Elpymisväline kuvataan vastustajien puheenvuoroissa merkittävänä askeleena kohti liittovaltiota.

Funktionalisti Olli Rehnin (2003) mukaan EU on koko olemassaolonsa ajan ollut muutoksen kohteena, mutta jatkuva keskustelu päätöksenteon pelisäännöistä kuluttaa liiaksi sitä energiaa, jota kaivattaisiin etsittäessä ratkaisuja yhteisiin eurooppalaisiin ja maailmanlaajuisiin ongelmiin. Yhteisen demoksen puuttumisen vuoksi päättäjien valinta, kontrolli ja vallankäytön legitimointi tapahtuu yhä ensi sijassa kansallisia demokraattisia kanavia myöten. Siksi unionia on parempi rakentaa niin, että kansallinen identiteetti hyväksytään ensisijaiseksi legitimitietin lähteeksi ja eurooppalainen identiteetti sitä täydentäväksi. Jos tästä lähdetään, unionin on jatkossakin rakennuttava kansallisvaltioiden yhteenliittymänä. Liittovaltion toteuttaminen politisoisi EU:n tavalla, joka murentaisi sen nykyistä legitimaatioperustaa, joka taas perustuu ensi sijassa kansallisvaltioiden varassa toimivaan demokratiaan. (Rehn 2003, 41, 46.)

Historian valossa EU:ssa lopulta toteutetuille suunnitelmille on ollut yhteistä, että kaikilla on tavoiteltu käytännöllisiä yhteiskunnallisia päämääriä, jotka kansalaisten on ollut helppo mieltää tärkeiksi – ei abstrakteja institutionaalisia arkkitehtuureja. Tällainen legitimizeetti on perustunut paremminkin politiikan tuotoksiin kuin ensi käden kansainvaltaiseen vaikuttamiseen. Samanaikaisesti sen legitimizeetti on nojautunut institutionaalisen tasapainon ylläpitämiseen; siihen, että EU:n ylikansallinen ja hallitustenvälinen elementti paremminkin tukevat kuin tukahduttavat toisiaan. Funktionalismin akilleen kantapäänä on silti usein pidetty juuri legitimizeettiä. On katsottu, että yhteisömetodissa kansalaiset eivät voi vaikuttaa päätöksenteon sisältöön valitsemalla tai vaihtamalla edustajiaan niin kuin kansallisvaltiossa. Tällaisen EU:n tehtävä on haasteellinen: sen on jatkuvasti ansaittava teoilla olemassaolonsa oikeutus. (Rehn 2003, 50–51.)

Jokela et al. (2014) keskittyy EU:n tulevaisuuteen rahaliitto EMU:n kehityksen näkökulmasta. Kirjoittajat esittävät kolme skenaariota, jotka ovat pankkiunioni-EMU, fiskaaliunioni-EMU ja liittovaltio-EMU. Eri kehitysvaihtoehtojen toteutuminen riippuu monimutkaisella tavalla taloudellisesta ja poliittisesta kehityksessä niin Euroopassa kuin koko maailmassa. On syytä olettaa, että ne samat tekijät, jotka ovat tähänkin saakka muovanneet EU:n institutionaalista kehitystä, vaikuttavat siihen myös jatkossa. (Jokela et al. 2014, 40–42.)

Pankkiunioni-EMU-skenaario nojaa siihen oletukseen, että talous- ja rahaliiton syventämisessä pitäydytään pankkiunionin perustamisessa ja sitä välittömästi edeltäneissä uudistuksissa. Talouspoliittisen koordinaation tiukentamisesta huolimatta pääasiallinen toimivalta talous- ja finanssipolitiikassa säilyy jäsenvaltioilla, eikä yhteiseen velanottoon siirrytä. Skenaarioon sisältyvien muutosten toteuttamiseen ei tarvita laajamittaisia muutoksia ainakaan EU:n perussopimukseen. (Emt., 43.) Suomen näkökulmasta pankkiunioni-EMU on poliittisesti suhteellisen ongelmaton, sillä useimmat sen ulottuvuuksista ovat varsin pragmaattisia täydennyksiä unionin aiempaan toimivaltaan ja tukeutuvat lisäksi tavoitteiltaan (budjettikuri, tehtyjen sitoumusten parempi valvonta, pankkivalvonta) vahvaan konsensukseen Suomessa. Jäsenmaiden eriytyminen euromaiden ja muiden valtioiden leireihin sekavoittaa unionin vallankäyttöjärjestelmää tilanteessa, jossa euroalueen tiiviimpää yhteistyötä pyritään hallinnoimaan unionin toimielinjärjestelmän ulkopuolisin keinoin. Tällaiset hallitustenväliset vallankäyttöelimet ovat usein pienten jäsenmaiden näkökulmasta hankalia, sillä ne mahdollistavat pienten valtioiden kannalta epäedullisen epävirallisen sopimisen ja valmistelun. Suomi onkin pitänyt unionin toimielinjärjestelmän yhtenäisyyttä tärkeänä ja suhtautunut kielteisesti niiden ulkopuolelle luotaviin vallankäyttöelimiin. (Emt., 77–78.)

Fiskaaliunioni-EMU-skenaariossa yhteisvastuu muiden maiden julkisesta taloudesta kasvaa merkittävästi erilaisten finanssipoliittisten tasausmekanismien luomisen ja/tai yhteisen budjetin kasvattamisen tai yhteisen velan kautta. Yhteisen päätöksenteon piiri kasvaa pääosin hallitustenvälisten järjestelyiden kautta, joskin uusien rakenteiden luominen edellyttää muutoksia perussopimuksiin. (Emt., 79.) Fiskaaliunionin toteutustapa vaikuttaa merkittävästi sen sopivuuteen Suomelle. Sääntösuuntautunut unioni on Suomen kannalta ongelmaton etenkin, jos se ei ole mukana velanlyhennyssopimuksessa. Finanssi- ja talouspolitiikan kurinalaisuus vahvistuu muissa, mikä vähentää riskiä joutua tukemaan niitä rahoitustukimekanismien kautta. Täydelliseen yhteisvastuuseen perustuva velanlyhennys-sopimus on periaatteellisesti niin suuri riski, että sen on hyvin vaikea tulla hyväksytyksi Suomessa. Joka tapauksessa Suomen etu on kiinnittää erityistä huomiota moraalikatoa rajoittavien mekanismien vahvistamiseen ennen kuin askeleita fiskaaliunioniin otetaan. (Emt., 104–105.)

Liittovaltio-EMU tarkoittaisi siirtymistä fiskaaliseen ja perustuslailliseen federalistiseen malliin. Se merkitsisi nykyisen EU:n jakautumista siten, että malli toteutettaisiin euroalueen jäsenmaiden kesken. Liittovaltion budjetti tulisi ainakin osittain rahoitettavaksi unionitasoisin veroin ja sen poliittinen järjestelmä viimeisteltäisiin kehittämällä sitä joko parlamentaariseen tai presidenttijohtoiseen suuntaan. (Emt., 106.) Skenaarion toteutumisen merkitys Suomelle riippuu liittovaltion kokoonpanosta sekä talous- ja finanssipoliittista vallanjakoa koskevista ratkaisuksista. Mitä päätösvaltaan tulee, enemmistödemokratian ominaispiirteet tulisivat korostumaan unionin päätöksenteossa, mikä suosisi suuria jäsenmaita pienten kustannuksella. Jos esimerkiksi Ruotsi ja Tanska jäisivät liittovaltion ulkopuolelle, Suomi menettäisi usean politiikan alan kannalta tärkeän viiteryhmänsä, mikä heijastuisi niin Suomen vaikutusvaltaan kuin liittovaltion harjoittamaan politiikkaan. Lisäksi Suomi olisi järjestelmässä entistä enemmän nettomaksaja. Järjestelmään kuuluva yhteisvastuu ja tulonsiirrot hyödyttävät nykyisen tilanteen valossa enemmän Etelä- ja Itä-Euroopan jäsenmaita kuin Suomea. (Emt., 126–127.)

3. Integraatioteoriat

Tutkielmani pääteoria on integraatioteoria neofunktionalismi. Täydentävänä teoriana hyödynnän niin kutsuttua ”eteenpäin horjumisen teoriaa” eli failing forward -teoriaa.

Neofunktionalismi on integraatiotutkimuksen suosituimpia teorioita. Se ei tyydy pelkkään integraation selittämiseen, vaan sen oppeja käytäntöön soveltamalla on pyritty toteuttamaan integraatiota. Failing forward on holistisen teorian sijaan pikemminkin lähestymistapa tai tulokulma integraatioon. Olen valinnut kyseiset teorit tutkielmani teoreettiseksi pohjaksi, koska näkemykseni mukaan ne kuvaavat osuvasti niitä kehityskulkuja, joiden kautta EU on löytänyt nykyisen muotonsa ja teorioiden kuvaamia vaiheita on ollut havaittavissa myös korona-ajan integraatiossa ja siitä käydyssä keskustelussa.

3.1. Neofunktionalismi

Historiallisesti tarkasteltuna integraatio on usein edennyt askeleittain ja monessa tapauksessa erilaiset kriisit, kuten finanssi-, euro- ja nyt viimeisimpänä koronaviruspandemia, ovat vauhdittaneet jäsenmaiden taloudellista ja poliittista integraatiota muovaten unionin sellaiseksi, jonka tänä päivänä tunnemme. Jo Euroopan integraation isähahmo Jean Monnet (1978) totesi muistelmissaan, että Eurooppa on kriisiensä summa. Tutustuessani Euroopan integraation historiaan ja integraatiotutkimukseen olen itsekin huomannut, että erilaiset kriisit ovat synnyttäneet integraatiopaineita ja siten vauhdittaneet Euroopan yhdentymistä.

Ernst B. Haas esitteli neofunktionalistisen integraatioteorian ensimmäistä kertaa 1950-luvulla. Teorian mukaan integraatio yhdellä politiikan osa-alueella tuottaa kerrannaisvaikutuksia kasvattaen integraatiota muilla läheisillä osa-alueilla (ns. spillover eli läikyntävaikutus) (Haas 1958). Neofunktionalismi oli ensimmäinen ja hyvin pitkään keskeisin Euroopan yhdentymistä selittävä teoria, jonka opeilla yhdentymistä pyrittiin myös toteuttamaan ja aikaansaamaan integraatiota lisääviä kerrannaisvaikutuksia (Saurugger, 2014; Niemann, Lefkofridi & Schmitter 2019).

Teorian suosio laski 1960-luvun puolivälissä, kun Euroopan yhdentymisen hidastui niin kutsutun tyhjän tuolin kriisin (*empty chair crisis*) myötä, eikä integraation syventäminen enää ollutkaan vääjäämätön kehityskulku. Kriisi sai alkunsa Ranskan lakattua osallistumasta neuvoston kokouksiin Ranskan vastustaessa eräitä yhteisen maatalouspolitiikan rahoitusta koskevia komission ehdotuksia. Teorian isä Haas itse hylkäsi sen kokonaan luonnehtien sitä vanhentuneeksi. (Haas 1976, 2004.) Suosio kuitenkin kääntyi uuteen nousuun 1980-luvulla ja erityisesti 1990-luvun nopean integraatiokehityksen myötä. Lisäksi nuoremman polven neofunktionalistien teoriaan tekemien päivitysten ja ajanmukaistamisten myötä se on ollut

jälleen yksi eniten käytetyistä integraatioteorioista. (Saurugger 2014; Niemann, Lefkofridi & Schmitter 2019.)

Vaikka neofunktionalismi äkkiseltään vaikuttaa esittävän integraatioprosessin lähes pelkästään eliittivetoisena, se ottaa kuitenkin huomioon kansalaisyhteiskunnan ja muiden ei-poliittisten tahojen vaikutukset integraatiopaineiden lisääjinä. Tällaisia tahoja voivat olla esimerkiksi yritykset ja kansalaisjärjestöt, joiden toimintaan lisääntyvä integraatio toisi positiivisen vaikutuksen. Esimerkiksi yhteinen sääntely helpottaa EU:n sisämarkkinoilla operoivia yrityksiä, kun pelisäännöt ovat kaikille samat. Jäsenmaiden viranomaisten on puolestaan helpompaa tehdä maiden rajat ylittävää koordinoitua, kun säännöt ja menettelytavat ovat yhteiset. Tällöin niiden kannattaa edistää sääntelyn harmonisointia unionitasolla. Myös olemassa olevat ylikansalliset instituutiot, kuten EU:n omat instituutiot, voivat luoda integraatiopaineita. (Niemann, Lefkofridi & Schmitter, 2019.)

Myöhemmät neofunktionalistit täsmensivät teorian keskiössä olevien kerrannaisvaikutusten luonnetta. Ne voidaan jaotella sen mukaan, mistä integraatiopaineet tulevat. Kerrannaisvaikutukset ovat luonteeltaan *funktionaalisia* eli toiminnallisia silloin, kun toiminnalliset ongelmat keskinäisriippuvaisilla osa-alueilla tuottavat integraatiopaineita näiden ongelmien ratkaisemiseksi (Haas 1958). Kerrannaisvaikutukset ovat *poliittisia* silloin, kun kansallisen tason toimijat, kuten hallitukset tai kansalaisjärjestöt luovat integraatiopaineita. Tällaisessa tapauksessa kansalliset toimijat suosivat integraation syventämistä sen nykyisen tilan sijasta. Kerrannaisvaikutukset voivat olla myös *kultivoituneita* silloin, kun integraatiopaineet tulevat ylikansallisten instituutioiden, kuten komission, suunnasta. (Tranholm-Mikkelsen 1991.) Jos elpymisvälinettä tarkastellaan integraation kerrannaisvaikutuksena, jonka syntymistä on edesauttanut jäsenmaiden poliittinen ja taloudellinen keskinäisriippuvuus ja integraation leviäminen sektorilta toiselle, elpymisvälineen luonnetta voidaan pitää niin funktionaalisena kuin kultivoituneena. Funktionaalisena siksi, että jäsenmaiden yhteisenä intressinä on saada unionin talous elpymään. Kultivoituneena siksi, että komissiolla oli vahva rooli elpymisvälineen luomisessa.

Neofunktionalismin mukaan integraatioprosessissa keskeisiä toimijoita ohjaa siis ensi sijassa pragmaattinen pyrkimys taloudelliseen hyötyyn, eikä niinkään ideologiset tai yhteiskuntafilosofiset syyt (Haas 1958). Tällaista taloudellisen hyödyn tavoittelemista on nähtävissä myös elpymisvälineestä käydyssä keskustelussa, kun EU-maiden johtajat ovat

perustelleet toimenpiteitä kansalaisilleen. Taloudellinen hyöty korostuu elpymisvälinettä kannattavien kansanedustajien puheenvuoroissa.

Neofunktionalismin kuvaama spillover-vaikutus on havaittavissa kansanedustajien argumenteissa, olivatpa ne sitten elpymisvälinettä puoltavia tai vastustavia. Puolustajat esimerkiksi vetoavat jäsenmaiden vahvaan keskinäisriippuvuuteen, jonka vuoksi unionin laajuiset toimet hyödyttävät Suomea. Puolustajien mukaan on tärkeää, että Euroopan markkina elpyy, koska EU:ssa on Suomen keskeisiä kauppakumppaneita. Mitä nopeammin luottamus ja kysyntä palautetaan, sitä parempi se on Suomen kaltaiselle viennistä riippuvaiselle pienelle avotaloudelle.

Vastustajat sen sijaan näkevät elpymisvälineen jatkumona eurokriisin aikaiselle tukipakettipolitiikalle, jolloin rikottiin EU:n tukipaketit kieltävää no bailout -sääntöä niin ikään poikkeuksellisesti ja kertaluonteisesti. Kun raja on kerran ylitetty, sen ylittäminen on helpompaa jatkossa. He myös vetosivat siihen, että kyse voisi olla pysyvämmästä rakenteesta ja uudesta käytännöstä. Esimerkiksi Ranskan presidentti Macron ja Italian pääministerinä tuona aikana toiminut Mario Draghi ovat todenneet, että EU:n tulee kehittää elpymisvälineestä pysyvä instituutio ja jäsenmaiden välisiä tulonsiirtoja sekä yhteistä velkaa tullaan kasvattamaan tulevaisuudessa (Draghi & Macron 23.12.2021).

3.2. Failing forward

Jones, Kelemen sekä Meunier käyvät läpi artikkelissaan *Failing forward? The Euro Crisis and The Incomplete Nature of European Integration* (2016) niitä integraation heikkouksia ja epätäydellisyyksiä, jotka sekä aiheuttivat että pahensivat eurokriisiä. Failing forward -teorian mukaan integraatio toteutuu pienimmän yhteisen muuttujan mukaan, jolloin se on epätäydellistä ja integraation myötä muodostuvat yhteiset instituutiot jäävät keskeneräisiksi. Keskeneräisyys aiheuttaa potentiaalisesti ongelmia tulevaisuudessa. Ongelmat ratkaistaan edelleen pienimmän yhteisen muuttujan mukaisella ratkaisulla, joka on niin ikään epätäydellinen ja potentiaalisesti aiheuttaa ongelmia tulevaisuudessa. Vaikka artikkeli keskittyykin eurokriisiin, kirjoittajat toteavat, että ilmiö on havaittavissa myös muilla integraation osa-alueilla sekä johtuvan eri maiden erilaisista preferensseistä.

Failing forward -teoria yhdistää intergovernmentalismin ja neofunktionalismin selitysmallit, jotka tulevat näkyviin lyhyemmällä ja pidemmällä aikavälillä. Lyhyemmällä aikavälillä

integraatio toteutuu intergovernmentalismien eli hallitustenvälisyyden oppien mukaan. Intergovernmentalismien perusajatuksena on se, että valtioiden kannattaa tehdä yhteistyötä ja perustaa yhteisiä instituutioita silloin, kun se on valtiolle kannattavampaa kuin toimiminen omin päin (Moravcsik 1993). Valtioiden erilaisista preferensseistä johtuen yhteistyö perustuu kompromisseihin ja niiden perusteella syntyneet instituutiot ovat epätäydellisiä eli keskeneräisiä. Pidemmällä aikavälillä keskeneräiset ja epäoptimaalisesti toimivat instituutiot voivat tuottaa ongelmia sekä negatiivisia kerrannaisvaikutuksia (negative spillovers), joiden korjaamiseksi tehdään jälleen uusi kompromissi. Uudemmassa kirjoituksessaan he kuitenkin täsmentävät, ettei epätäydellinen kompromissiratkaisu ja siitä johtuvien mahdollisten ongelmien korjaaminen johda aina automaattisesti integraation kasvamiseen. (Jones, Kelemen & Meunier 2021.)

Toisin kuin neofunktionalismi, failing forward ei tarjoa samaan tapaan kaavaa integraation toteuttamiselle, vaan se analysoi tapahtunutta integraatiota ja niitä kehityskulkuja, joiden vuoksi yhdentymisen on tapahtunut, kuten se on tapahtunut. Samalla se kertoo, että pienimmän yhteisen muuttujan mukaan tehdyt kompromissit ja yhteisten instituutioiden keskeneräisyys voivat aiheuttaa ongelmia, joiden vuoksi integraatiota ja yhteisvastuuta on lopulta lisättävä jopa haluttua enemmän. Failing forward -teoria siis osoittaa, että pienimmän yhteisen muuttujan mukaisen kompromissiratkaisun ja instituutioiden keskeneräiseksi jättämisen sijaan jäsenmaiden olisi kannattavampaa toteuttaa integraatiota kunnianhimoisemmin, jotta sen suunta ja aste pysyvät halutussa muodossa.

Valitsin failing forwardin toiseksi teoriaksi, sillä elpymisväline on arvioni mukaan malliesimerkki kompromissiratkaisusta, joka on tehty vaikeassa tilanteessa. Jäsenmaat katsoivat, että akuutin terveydellisen ja taloudellisen kriisin kohdalla on vahvasta taloudellisesta ja poliittisesta keskinäisriippuvuudesta johtuen edullisempaa tehdä yhteistyötä kuin ryhtyä ratkaisemaan ongelmia omin päin. Kuitenkin elpymisvälineen kesto, mittakaava ja jäsenmaiden puheenvuorot järjestelyn luonteesta – kertaluonteinen vaiko sittenkin pysyvä instrumentti – tekevät elpymisvälineestä mielenkiintoisen elementin integraation kannalta.

3.3. Elpymisvälineen merkitys integraation näkökulmasta

Kriisien integraatiota syventävä vaikutus perustuu siihen, että ne vaativat nopeaa reagoitua ja toimintaa, jolloin taustapohdinnoille jää vähemmän tilaa. Kriisit saavat jäsenvaltiot

tarkastelemaan tilannetta laajemmasta näkökulmasta ja ymmärtämään, että niiden on pakko toimia yhteistyössä ongelmien ratkaisemiseksi. Tämän myötä ne ovat valmiita myös vahvistamaan eurooppalaista integraatiota ja rakentamaan sen taustalla vaikuttavaa keskinäistä luottamusta. Vaikka EU onkin onnistunut selviämään taannoisista kriiseistä, sen toimintaa on leimannut suurten suunnitelmallisten institutionaalisten reformien puute. Tehdyt uudistukset ovat olleet tilannekohtaisia kriisiratkaisuja, joiden vaikutusta pidemmällä aikavälillä ei ole välttämättä perinpohjaisesti tarkasteltu. Jatkuva kriisinhallinta puolestaan on johtanut siihen, että laajempi EU:n uudistaminen ja kehittäminen jäävät päätöksenteossa sivuraiteelle. (Heiskala et al. 2022, 304, 311–312.) Tässä mielessä Monnet'n vanha viisaus Euroopasta kriisiensä summana vaikuttaa pitävän hyvin paikkansa myös 2020-luvulla.

EU:n ensireaktio pandemiaan oli lamautuminen, mikä alleviivasi samalla sen institutionaalisia heikkouksia. EU-instituutioiden vähäinen rooli kriisinhallinnassa selittyy ennen kaikkea EU:n ja jäsenmaiden välisellä toimivallan jaolla, koska kansanterveydellisissä kysymyksissä EU voi vain koordinoita ja tukea jäsenvaltioiden keskinäistä toimintaa. Alkujärkytyksen jälkeen EU uudisti valtionavustuksiaan sekä salli joustoja talous- ja rahaliiton toimintaa ohjaavaan vakaus- ja kasvusopimukseen. Merkittäviä toimia olivat myös ulkorajojen hallinta, yhteisen terveydenhuollon tarvikkeiden ja laitteiden valmiusvaraston perustaminen sekä yhteiset rokotehankinnat. Integraation näkökulmasta rokotehankinnat olivat merkittävä toimi, sillä ne kytkeytyvät osa-alueelle, jolla EU:lla ei ole perinteisesti ollut toimivaltaa. Ne ovat myös osoitus sisäisestä solidaarisuudesta, koska yhteiset rokotehankinnat mahdollistivat etenkin pienemmille ja köyhemmille jäsenvaltioille enemmän ja halvemmalla rokotteita. (Heiskala et al. 2022, 298–299.)

Butin ja Fabbrinin (2022) mukaan elpymisvälineen luominen oli mahdollista, kun päästiin yli eurokriisin aikana vallinneesta moraalikadon (moral hazard) paradigmasta, jonka mukaan kriisi on seurausta valtion harjoittamasta talouspolitiikasta ja jokaisen valtion tulisi vastata veloistaan itse. (Buti & Fabbrini 2022, 682.) Moraalikato perustuu siihen, että oletus taloudellisen tuen saamisesta voi vähentää valtion omaa vastuunkantoa, mikä luo vääränlaiset kannustimet (Ioannidis 2020, 1). Yhtenä selityksenä poikkeuksellisten toimenpiteiden onnistumiselle on esitetty pandemia-aikana vallitsevaa ilmapiiriä, joka on ollut niin sanottu mahdollistava konsensus (Ferrara & Kriesi 2021). Käytännössä ilmapiiri perustuu siihen, millainen kriisi pandemia on vaikutustensa jakautumisen ja EU:n sisäisen toimivaltuuksien näkökulmasta. Pandemia voidaan hahmottaa kriisinä, jossa EU:n ylikansallisilla instituutioilla on ollut ainakin lähtökohtaisesti heikot toimivaltuudet, mutta jonka vaikutukset ovat olleet symmetrisiä, eli

kohdistuneet kaikkiin jäsenmaihiin. Kriisin vaikutusten symmetrisyyden vuoksi kriisinhallintatoimet eivät ole tuoneet kansallista identiteettiä tai niihin liittyviä jännitteitä päätöksenteon keskiöön, mikä on helpottanut kompromissin saavuttamista. Mahdollistavan konsensuksen myötä monenlaisten poliittisten innovaatioiden ja jopa integraatiota syventävien päätösten tekeminen on muuttunut mahdolliseksi. (Ferrara & Kriesi 2021; Heiskala et al. 2022, 301.)

Eurokriisin myötä perustettuun Euroopan vakausmekanismiin (EVM) verrattuna elpymisvälineen lainsäädännöllinen pohja on erilainen. Siinä, missä EVM perustuu jäsenmaiden väliseen kansainväliseen sopimukseen, elpymisväline kuuluu EU:n oikeusjärjestykseen. (Buti & Fabbrini 2022, 685.) Eurokriisin myötä tehdyillä talous- ja rahaliiton uudistuksilla ja uudella elpymisvälineellä on yhteistä se, että molemmat saivat alkunsa kriisistä ja ne olivat reaktiivisia toimenpiteitä. Molemmat kriisit ovat syventäneet jäsenmaiden välistä taakanjakoa ja siten osoittaneet, että talouskriisi on fiskaalisen ja taloudellisen integraation edellytys. Lisäksi molemmissa tapauksissa jäsenvaltiot jakautuivat sen mukaan, miten ne suhtautuvat valtioiden välisiin tulonsiirtoihin. Toisaalta erottavana tekijänä on muutos Saksan suhtautumisessa taloudelliseen taakanjakoon. Muutokseen vaikutti koronaviruspandemian luonne ulkoisena shokkina sekä elpymisvälineen luonne kertaluonteisena ja poikkeuksellisena toimenpiteenä. (Wasserfallen 2022, 3, 8–9.) Saksan tuki voi viitata myös siihen, että pandemia on mahdollisesti vaikuttanut sen poliittiseen orientaatioon suhteessa yhteiseen velkaan ja tiukkaan talouskuriin. Muutosta on selitetty muun muassa henkilövaihdoksilla Saksan poliittisessa johdossa. Saksan valtiovarainministerinä vuosina 2018–2021 toiminut Olaf Scholtz suhtautui EU:n menojen lisäämiseen huomattavasti edeltäjänsä myönteisemmin ja sama linja on jatkunut myös hänen liittokanslerikaudellaan vuodesta 2021 alkaen. Paketin voi myös tulkita ilmentävän Saksan ja Ranskan välisen kumppanuuden lähentymistä. Oman lisänsä tuovat myös elpymisvälineeseen yhdistetyt unionin laajemmat tavoitteet vihreästä siirtymästä ja digitaalisesta murroksesta. (Heiskala et al. 2022, 300.)

Valtioiden unionissa kaikki kriisit eivät ole sisäisiä eli aiheudu jäsenvaltioiden toiminnasta (Buti & Fabbrini 2022, 682). Koronaviruspandemia oli ulkoinen shokki (emt., 682; Barbier-Gauchard et al. 2021, 345), joka oli sekä uhka että mahdollisuus euroalueen taloudellisen hallinnan näkökulmasta. Mahdollisuus siinä tapauksessa, että päätöksentekijät omaksuvat viisaat ylikansalliset fiskaalisäännöt, jotka vastaavat talouden realiteetteja.

Koronaviruspandemia on puolestaan uhka, jos siitä ei oteta opiksi kansallisen finanssipolitiikan teossa. (Barbier-Gauchard et al. 2021, 326.)

Siinä, missä eurokriisin aikana korostettiin jäsenvaltioiden kansallista vastuuta, koronakriisin hoitamisessa korostui solidaarisuuteen vetoavat argumentit. Koronakriisi ei johtunut jäsenmaiden taloudellisista väärinkäytöksistä, korruptiosta tai toimimattomista instituutioista, vaan se oli ulkoinen shokki, joka vaikutti kaikkiin jäsenmaihiin. (Ioannidis 2020, 2–3.)

On laaja konsensus siitä, että elpymisväline on ennennäkemätön askel integraatiossa. Se eroaa tavallisesta sisämarkkinoiden sääntelyssä omaksutussa yhteisömetodista, jossa komissiolla on aloiteoikeus ja neuvostolla ja Euroopan parlamentilla on lainsäädäntövalta. Elpymisvälineessä komissiolla on aloiteoikeus, jonka pohjalta neuvosto tekee päätöksen. Euroopan parlamentin toimivalta on hyvin rajoitettua elpymisvälineen tapauksessa. (Buti & Fabbrini 2022, 682–684.) Saksan ja Ranskan valmius työstää elpymisvälineen valmistelua komission kanssa hallitusten välisen neuvotteluiden sijaan saattaa johtaa siihen, että komission valta unionissa kasvaa (Heiskala et al. 2022, 300). Elpymisväline on muuttanut EU:n talouspolitiikan painotuksia, budjettikuria ja tiukkaa talouspolitiikkaa, vähintään hetkellisesti, ehkä pysyvästi. On esitetty, että elpymisvälineen myötä EU:lle tarjoutuisi mahdollisuus aktiivisen finanssipolitiikan tekemiseen ja uuden pysyvän talouspoliittisen välineistön kehittämiseen tulevaisuudessa. (Kiander 2021, Heiskala et al. 2022, 301.)

4. Aineisto ja menetelmä

Primääriaineistonani toimii eduskunnan täysistunnon pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2021 vp 3. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvostonpäätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä. Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat löytyvät eduskunnan verkkosivuilta. Kyseinen keskustelu EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä sekä samalla päätettävästä elpymisvälineestä alkoi 11.5.2021 klo 13.59 ja täysistunto keskeytettiin aamuyöstä 12.5.2021 klo 4.24. Kaiken kaikkiaan eduskuntakeskustelu tämän asian parissa kesti taukoineen ja keskeytyksineen varhaiseen aamuun 15.5.2021 asti, mutta rajoitan analyysin ensimmäiseen päivään, jolloin asiaa eduskunnassa käsiteltiin. Pitkäsi venynyt keskustelu selittyy oppositiopuolue perussuomalaisten käyttämästä viivytystaktiikasta eli filibusteroinnista, jonka tarkoituksena oli viivästyttää monivuotisen rahoituskehysten ja elpymisvälineen käsittelyä, jotta julkinen paine ja elpymisvälinettä

vastustavat puheenvuorot saivat eduskunnan enemmistön hylkäämään ratkaisun. Koska ensimmäisen käsittelypäivän keskustelu sisälsi monipuolisesti niin elpymisvälineen puolustajien kuin vastustajien argumentteja, on keskustelua analysoimalla mahdollista vastata mielekkäästi tutkimuskysymykseen.

Analyysimetodina hyödynnän teorialähtöistä sisällönanalyysiä, joka perustuu aineistosta löytyvien sisällöllisten elementtien tunnistamiseen ja luokitteluun. Tässä yhteydessä puhutaan usein aineiston koodaamisesta. Nimensä mukaisesti teoria on tässä analyysimetodissa keskeisessä roolissa, sillä analyysiä ohjaa valmis teoreettinen malli. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Käydessäni aineistoa läpi pyrin osoittamaan puheenvuoroista löytyviä toistuvia elementtejä, joiden perusteella jaottelin puheenvuorot erilaisiin kategorioihin. Koska puheenvuoroissa on runsaasti elementtejä, jotka sopivat useampaan kategoriaan, luokittelin puheenvuorot sellaisiin kategorioihin, joihin ne sopivat parhaiten. Lisäksi pilkoin joitakin puheenvuoroja, jotta niissä olevia argumentteja voisi hyödyntää useammassa alakategoriassa. Kansanedustajien argumentit voidaan jakaa karkeasti elpymisvälinettä kannattaviin ja vastustaviin argumentteihin sekä edelleen tarkentaviin alakategorioihin. Kannattajien mukaan kyse on poikkeuksellisesta ja kertaluonteisesta toimenpiteestä, joka on myös Suomen etu erityisesti EU:n vahvan taloudellisen keskinäisriippuvuuden takia. Vastustajien mukaan kyse on koronaviruspandemian varjolla tehtävästä harppauksesta integraatiossa kohti tulonsiirtounionia. Kansanedustajat esittävät myös visioitaan EU:n tulevaisuudesta ja Suomen roolista unionissa. He esittävät näkemyksiään siitä, mihin suuntaan elpymisväline vie EU:ta, millaisissa kysymyksissä Suomen tulisi olla erityisen aktiivinen, ja millaisia keinoja Suomen tulisi EU-vaikuttamisessaan käyttää. Kansanedustajien argumentteja analysoidaan neofunktionalismin ja failing forward -teorian kautta.

Analyysikysymyksiä on kuusi ja ne ovat:

- Argumentit elpymisvälineen puolesta?
- Argumentit elpymisvälinettä vastaan?
- Mitkä ovat elpymisvälineen hyväksymisen tai hylkäämisen seuraukset?
- Millaisena kansanedustajat näkevät EU:n tulevaisuuden elpymisvälineen myötä?
- Millaisen roolin Suomen pitäisi jäsenmaana ottaa suhteessa elpymisvälineeseen ja integraation tiivistämiseen?

- Mikä on elpymisvälineen rooli integraatioprosessissa?

Analyysimetodin valinta perustuu siihen, mitä tutkimuksessa halutaan saada selville ja tutkimusintressistä riippuen kyseistä aineistoa voi analysoida useammalla tavalla. Esimerkiksi retorinen analyysi tulisi kyseeseen siinä tapauksessa, että halutaan tutkia kansanedustajien käyttämää kieltä ja retoriikkaa elpymisvälineen käsittelyssä. Narratiivisen analyysin avulla kansanedustajien joissain tapauksissa hyvinkin kertomuksellisia puheenvuoroja voitaisiin analysoida heidän omien kokemustensa ja näkemystensä pohjalta. Minun tutkimusintressini on selvittää laajaa huomiota saaneen elpymisvälineen ja siitä käydyn keskustelun perusteella, millainen on Suomen 2020-luvun EU-politiikan tila, ja millaisia jakolinjoja siinä on. Olen kiinnostunut nimenomaan kansanedustajien elpymisvälinettä puolustavista ja vastustavista argumenteista sekä heidän näkemyksistään siitä, mihin suuntaan EU:ta tulisi kehittää, ja millainen rooli Suomen tulisi ottaa. Näin ollen teorialähtöinen sisällönanalyysi mahdollistaa näihin kysymyksiin vastaamisen mielekkäällä tavalla.

5. Elpymisväline on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen – argumentit elpymisvälineen puolesta

5.1. Kertaluonteinen, poikkeuksellinen ja tarkkarajainen

Elpymisvälinettä puolustavien kansanedustajien pääasiallinen argumentti liittyy sen luonteeseen kertaluonteisena ja poikkeuksellisena toimenpiteenä siinä, missä vastustajien mukaan elpymisväline jää sellaiseksi vain juhlapuheissa. Koska Eurooppa-keskustelu ja etenkin integraation syventäminen ovat Suomessa politisoituneita, ei ole helppoa perustella yhteisen velanoton ja tukipakettipolitiikan jatkumista. Puolustajat vetoavat siihen, ettei päätöksen yhteydessä olla ottamassa askelta integraation syventämiseksi, vaan pyrkimyksenä on korjata koronaviruksen aiheuttamaa tuhoa. He alleviivaavat tilanteen poikkeuksellisuutta ja ainutlaatuisuutta. Moni vetoaa lisäksi valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotuksiin, ponsiin, joiden tarkoituksena on tehdä selväksi, että eduskunnan päätös koskee ainoastaan poikkeustilanteessa luotua elpymisvälinettä, eikä Suomi ole sitoutumassa mihinkään muuhun: ”Eduskunta edellyttää, että elpymisväline pidetään poikkeuksellisena ja kertaluonteisena ratkaisuna, järjestely ei toimi ennakkotapauksena eikä Suomi hyväksy vastaavan järjestelyn toistamista tai muuttamista pysyväisluonteiseksi.” (VaVM 4/2021 vp – HE 260/2020 vp, 12).

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Johannes Koskinen (sd.) pitää täysistuntokäsittelyn aluksi esittelypuheenvuoron, jossa hän ilmaisee valiokunnan kannan. Koskisen esittelypuheenvuorossa korostuu erityisesti elpymisvälineen kannattajien keskeinen argumentti, joka liittyy elpymisvälineen poikkeuksellisuuteen ja kertaluonteisuuteen. Koskinen perustelee valtiovarainvaliokunnan kantaa seuraavin sanoin:

Mikäli yhteisiin toimiin ei viime vuonna olisi ryhdytty, EU:n talouden epävakaus olisi kasvanut, jolloin myös riskit syventyneestä investointilamasta ja EU-alueen talouden kriisiytymisestä olisivat lisääntyneet. [...] Suomen kaltaisen pienen jäsenmaan kannalta on välttämätöntä, että näistä periaatteista pidetään kiinni myös tulevilla ratkaisuisilla ja ettei ratkaisu myöskään toimi millään tavalla ennakkotapauksena tulevassa päätöksenteossa. (PTK 55/2021/3 vp, 3.)

Koskinen painottaa, että ”Elpymisväline on poikkeuksellinen ja kertaluontoinen toimenpide, jonka hyväksymistä valiokunta pitää perusteltuna osana omien varojen kokonaisuutta. Elpymissuunnitelma laadittiin tilanteessa, jossa koronavirusepidemia oli ajanut talouden maailmanlaajuiseen taantumaa.” (PTK 55/2021/3 vp, 3.)

Esittelypuheenvuorossa nousee esille myös aineistossa säännöllisesti toistuva vaihtoehdottomuuteen vetoaminen: ”Muut ratkaisut voisivat tulla jatkossa tätä kalliimmaksi, jos Suomi ei saisi omille kannoilleen enää tukea päätettäessä asioista, joissa ei vaadita yksimielisyyttä. Erityiskohtelun vaatiminen heikentäisi myös Suomen mahdollisuuksia saada tukea tilanteessa, jossa se itse kohtaa isoja taloudellisia tai muita šokkeja.” (PTK 55/2021/3 vp, 3.) Tämä argumentointi edustaa perinteistä Suomen EU-politiikkaan liittyvää näkemystä, jonka mukaan rakentava ja pragmaattinen linja on Suomen etu. Hankalaksi heittäytymisen on puolestaan arvioitu vaikeuttavan Suomen edellytyksiä saada läpi kantojaan niissä kysymyksissä, jotka ovat Suomelle erityisen tärkeitä. (Raunio & Saari 2017, 19.)

Koskinen korostaa, ettei nyt olla luomassa uusia instituutioita EU-tason finanssipolitiikan toteuttamiseksi, vaan päätökset tehdään edelleenkin olemassa olevien instituutioiden puitteissa. Tämä argumentti on vastaus väitteisiin, joiden mukaan päätös tiivistää EU:n integraatiota ja tulee muuttamaan unionin instituutionaalaisia rakenteita.

Koskisen mukaan elpymisvälineestä seuraavien oikeuksien lisäksi siitä seuraa myös velvollisuuksia, jotka liittyvät elpymisrahoituksen käyttämiseen sekä taloudellisten rakenneuudistusten tekemiseen:

Järjestelyn hyväksyttävyyden kannalta on välttämätöntä, että se vastaa tarkoitustaan ja saavuttaa sille asetetut tavoitteet. [Mika Niikko: Mitkä ne on?] Siksi unionissa on varmistettava ja tehokkaasti valvottava, että jäsenmaat käyttävät varat sekä EU:n että kansallisten kriteerien mukaisesti vaikuttavasti, kestävästi ja läpinäkyvästi. Jäsenmaiden tulee samalla sitoutua tekemään rakenneuudistuksia oman julkisen taloutensa kestävyuden parantamiseksi ja julkisen velkansa kasvun pysäyttämiseksi. (PTK 55/2021/3 vp, 4.)

Eva Biaudet (r.) ja Kim Berg (sd.) jatkavat samalla linjalla ja vetoavat erityisesti elpymisvälineen tarkoitukseen vastata koronaviruspandemian aiheuttamiin taloudellisiin ongelmiin. Biaudet: ”Elpymisrahasto on kertaluonteinen, aivan kuten myös valtiovarainvaliokunta on korostanut, ja sen tarkoituksena on korjata koronapandemian aiheuttamia taloudellisia vaurioita.” (PTK 55/2021/3 vp, 15.) Berg: ”EU:n elpymisväline on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen toimenpide, joka laadittiin tilanteessa, jossa koronavirusepidemia oli ajanut talouden maanlaajuiseen taantumaa.” (PTK 55/2021/3 vp, 116.)

Kertaluonteisuudella ja poikkeuksellisuudella perusteleminen jatkuu myös hallituspuolueiden ryhmäpuheenvuoroissa sekä kansanedustajilleen vapaat kädet antaneen kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa. Anneli Kiljunen painottaa sdp:n ryhmäpuheenvuorossa elpymisvälineen poikkeuksellista ja ainutkertaista luonnetta. Hän vetoaa myös valiokunnan lausumiin:

Paketti on määräaikainen, tarkkarajainen ja ainutkertainen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!] Elpymisväline on ainutkertainen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!] Valtiovarainvaliokunnan tiukkojen lausumaehdotusten lisäksi sen varmistavat monta poliittista ja juridista lukkoa kaikissa EU:n kansallisissa parlamenteissa sekä unionin parlamentissa. Elpymisväline on myös tarkkarajainen ja määräaikainen. [Sanna Antikainen: Ei ole!] Mitään pysyviä rahoitusmekanismeja ei luoda. (PTK 55/2021/3 vp, 5.)

Arto Pirttilahti (kesk.) painottaa ryhmäpuheessaan valiokunnan lausumien merkitystä ja sitä, että ne on laadittu yhteistyössä yli hallitus-oppositio-ajan. ”Paketti on ja sen pitää olla poikkeuksellinen ja kertaluontoinen ratkaisu. Kaikkien EU-maiden tulee olla edelleen itse vastuussa omasta taloudestaan. Suomi ei sitoudu toimiin, jotka muokkaavat Euroopan unionia epäsymmetrisen tulonsiirtounionin suuntaan.” (PTK 55/2021/3 vp, 10.) Koska keskustan

maaseutuäänestäjäkunnassa on paljon unioniin kriittisesti suhtautuvia, toimenpiteen luonteen poikkeuksellisuuden ja kertaluonteisuuden korostaminen sopii hyvin keskustan intresseihin.

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (kesk.) vetoaa valiokunnan mietintöön, jossa todetaan elpymisvälineen olevan poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, joka ei toimi ennakkotapauksena. Suomi ei hyväksy vastaavan järjestelyn toistamista tai järjestelyn muuttamista pysyväisluontoiseksi. Vanhanen painottaa lisäksi, että äänestyksessä on kyse EU:n monivuotisen rahoituskehysten ja elpymisvälineen muodostamasta kokonaisuudesta: ”Äänestyksessä emme äänestä pelkästään elpymisvälineestä vaan EU:n seuraavan seitsemän vuoden budjetista, joka on itse asiassa määrältään paljon suurempi kuin elpymisväline on. Emme ole myöskään luomassa EU:lle verotusoikeutta tällä päätöksellä.” (PTK 55/2021/3 vp, 19.)

Oppositio puolue kokoomus antoi kansanedustajilleen vapaat kädet elpymisvälineäänestykseen ja puolueen kansanedustajilta kuultiin niin elpymisvälinettä puoltavia kuin vastustavia puheenvuoroja. Ilkka Kanerva puolustaa elpymisvälinettä kokoomuksen ryhmäpuheessa vetoamalla sen ainutkertaisuuteen ja valtiovarainvaliokunnan lausumiin:

Elpymispaketin on oltava ainutkertainen, kuten myös EU:n talouskomissaari Dombrovskis tänään tviitissään samalla tavalla esittää kuin meidän valtiovarainvaliokuntamme. [...] Valtiovarainvaliokunnan velvoittavat ponnet asettavat rajat Suomen nykyisen ja tulevan EU-politiikan sisällöksi ja velvoittavat nykyistä ja tulevia hallituksia toimimaan Euroopan vastuullisen taloudenpidon unilukkarina. [Toimi Kankaanniemi: Ei sido!] Jos näiden lausumien jälkeen joku esittäisi näistä poikkeavaa, se vaatisi aina Suomen eduskunnan hyväksynnän. Nämä ponnet sitovat nykyistä ja tulevia hallituksia ja edustavat Suomen viestiä Brysseliin ja muihin Euroopan pääkaupunkeihin. (PTK 55/2021/3 vp, 8.)

Antti Lindtman (sd.) vetoaa myös valtiovarainvaliokunnan ponsiin ja siihen, ettei kertaluonteinen elpymisväline toimi ennakkotapauksena millekään vastaavalle järjestelylle: ”nämä ponnet, joita valtiovarainvaliokunta on asettanut, ovat todella selkeitä ja tiukkoja. Ne täyttävät myös meidän reunaehdot, ja täällä todella hyvin selkeästi todetaan, että tämä järjestely on kertaluonteinen. Tämä ei toimi ennakkotapauksena, eikä Suomi hyväksy vastaavaa järjestelyä toistamiseen.” (PTK 55/2021/3 vp, 23.)

Pia Viitanen (sd.) vetoaa myös ponsiin: ”Valtiovarainvaliokunnan jäsenenä pidän erittäin merkittävänä sitä täysin selkeää kirjausta, jossa valtiovarainvaliokunta, ja sitä kautta koko

eduskunta, edellyttää, että tämä paketti on ainutkertainen, poikkeuksellinen, ei ennakkotapaus, eikä Suomi hyväksy vastaavan järjestelyn toistamista tai muuttamista pysyväisluonteiseksi.” (PTK 55/2021/3 vp, 31.)

Hannakaisa Heikkinen (kesk.) painottaa elpymisvälineen poikkeuksellisuutta ja kertaluonteisuutta sekä vastustaa kehitystä kohti tulonsiirtoihin perustuvaa velkaunionia. Heikkisen mukaan jokaisen jäsenmaan tulee jatkossakin huolehtia kestävästä taloudenpidosta ja vastata lähtökohtaisesti itse veloistaan. Poikkeuksellisen ja kertaluonteisen toimenpiteen kohdalla ei voida ottaa ratkaisevaa askelta integraation tiivistämiseen. Heikkisen puheenvuoro on suunnattu keskustan elpymisvälineeseen skeptisesti suhtautuvalle äänestäjäkunnalle:

Yhtä selvää on, että kyseessä on kertaluontoinen toimi. Euroopan unionista ei pidä kehittää velkaunionia. Vallan ja vastuun on kuljettava talonpoikaisjärjelläkin ajatellen yhdessä. Velanottaja maksaa velan, ja ylivelkaantumista ei suvaita.

Euroopan integraatiosta on hyötyä kaikille siihen osallistuville, mutta integraatioon on asetettava myös rajat, eikä kriisitilannetta tule käyttää integraation peiteltyyn syventämiseen. Kukin EU:n jäsenvaltio huolehtii jatkossakin omasta taloudestaan, ja esimerkiksi verotusvaltaa ei tule siirtää unionille. Talouskriisejä on aina ollut, ja niitä tulee jatkossakin olemaan. Mikä tahansa kriisi ei oikeuta EU:n laajuista pakettia, mutta koronakriisin mittakaava on ollut omaa luokkaansa. (PTK 55/2021/3 vp, 144.)

Valtiovarainvaliokunnan ponsiin vetoamalla kansanedustajat yhtäältä vakuuttavat, ettei ainakaan heidän tapauksessaan ole kyse mistään pidemmälle viedyn integraation tukemisesta, vaan heidän kannatuksensa saa ainoastaan poikkeustilanteessa laadittu kertaluonteinen elpymisväline. Toisaalta ponsiin vetoamalla edustajat tulevat tunnustaneiksi integraation spillover-vaikutuksen ja ei-toivottu integraation yli läikkymisen halutaan estää toimenpiteen kertaluonteisuutta painottamalla. Ponnit toimivat kaksisuuntaisesti. Kansan suuntaan siten, että Suomi näyttäytyy tiukkana neuvottelukumppanina, joka lyö pöytään selkeät ehdot, joilla se on mukana elpymisvälineessä, eikä ole suin päin valmis tukemaan mitä tahansa unionin esitystä. EU:n suuntaan Suomen viesti on se, että Suomi tukee vain tätä nimenomaista ja tarkkaan rajattua elpymisvälinettä, joka on luotu pandemiatilanteessa, eikä Suomelta ole tukea luvassa taloudellisen yhteisvastuun kasvattamiselle.

5.2. Suomen talouden etu

Useassa elpymisvälineen hyväksymisen puolesta pidetyssä puheenvuorossa vedotaan Suomen talouden etuun. Puolustajat vetoavat siihen, että Suomen talous on riippuvainen EU:n menestyksestä, joten eurooppalaisen elpymisen tukeminen on Suomen talouden etu. Puheenvuoroissa todetaan, että on tärkeää saada vienti vetämään Euroopan markkinoille, joiden osuus Suomen viennistä on yli puolet. Elpymisväline esitetään myös investointina, sillä sen panostukset vihreään siirtymään ja digitalisaatioon tuovat puolustajien mukaan investointeja sekä muita taloudellisia etuja Suomelle. Taloudelliseen etuun vetoaminen on pragmaattinen keino, kun halutaan vakuuttaa kuulija siitä, että ratkaisu palvelee Suomen etua. Lisäksi monessa puheenvuorossa viitataan taloustieteilijöiden arvioihin sekä elinkeinoelämän näkemyksiin ja suosituksiin hyväksyä kokonaisuus.

Heli Järvinen sanoo vihreiden ryhmäpuheessa, että ”Suomalainen elinkeinoelämä on vahvasti paketin takana. Heidän mukaansa sopimus rauhoittaa koronan runtelemlia markkinoita. Siksi on Suomen, yritystemme ja suomalaisten etu tukea Euroopan elpymistä.” Järvinen mainitsee lisäksi, että Suomen viennistä yli puolet suuntautuu Eurooppaan, joten elpyminen on vientivetoisen Suomen etu. Järvisen mukaan kyse ei ole integraation syventämisestä, vaan elpymisestä, jota myös asiantuntijat suosittelevat. Ennestään vahvan taloudellisen keskinäisriippuvuuden vuoksi tämä on tehtävä yhdessä. (PTK 55/2021/3 vp, 11.)

Merja Kyllönen (vas.) vetoaa niin ikään yhteisen elvytyksen taloudellisiin etuihin sekä EU-maiden merkitykseen Suomen viennin kannalta. Kyllönen sanoo vasemmistoliiton ryhmäpuheessa, että ”On Suomenkin etu, että Euroopassa koordinoitusti elvytetään, luodaan uusia työpaikkoja, uudistetaan taloutta ja yhteiskuntia kokonaisuudessa kestäväällä tavalla. [...] On muistettava, että Suomen viennistä jopa 60 prosenttia menee muihin EU-maihin.” (PTK 55/2021/3 vp, 13.)

Antti Kurvinen (kesk.) painottaa elpymisvälineen taloudellisia etuja erityisesti maatalouden ja maaseudun kehittämisen näkökulmasta: ”Tämä niin sanottu elpymispaketti on osa EU:n seitsenvuotista budjettia, ja siinä maan hallitus saavutti erinomaisen neuvottelutuloksen. Siellä tulee lisää rahaa maakuntiin, muun muassa lisää aluetukia, lisää rahaa maaseudulle ja maataloudelle.” Kurvinen vastaa Halla-ahon ehdotukseen neuvotella paketti uudelleen todeten, että siinä tapauksessa Suomi todennäköisesti menettäisi noin puolen miljardin euron erillishoiduksen maakunnille ja niiden elinkeinoille. Hän painottaa, että kyse on Suomen viennistä, jonka vuoksi muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen Yrittäjät ja MTK

kannattavat ratkaisua. Kurvinen toteaa puheenvuoronsa päätteeksi: ”Kysymys on siitä, että kriisi Euroopassa, talouskaos EU:ssa ei ole etumme mukaista. Tässä paketissa on heikkoutensa, [Puhemies koputtaa] mutta sen hyväksyminen on Suomen edun mukaista.” (PTK 55/2021/3 vp, 24–25.) Kurvinen puhuu eduskunnan ja täysistuntoa seuraavan yleisön lisäksi puolueensa ydinkannattajakunnalle, maaseudun väelle, joka Kurvisen mukaan hyötyy elpymisvälineestä erityisen paljon. Lisäksi Kurvinen korostaa kyseen olevan kokonaisuudesta, jonka kaataminen johtaisi siihen, että nyt neuvotteluissa Suomeen saatu rahoitus EU:n budjetista vaarantuisi. Myöskään Kurvinen ei ota kantaa integraation suuntaan, vaan hänen viestinsä pääsanoma on se, että rahaa tulee Suomeen.

Inka Hopsu (vihr.) puhuu niin elinkeinoelämän tuesta paketille, elvytyksen taloudellisesta merkityksestä, yhteisestä kriisin hoidosta sekä eurooppalaisesta solidaarisuudesta. Hopsu painottaa elvytyksen oikean kohdentamisen merkitystä ja sen taloudelle tuomia hyötyjä:

Huomisessa äänestyksessä on kyse eurooppalaisesta solidaarisuudesta, yhteisestä elvytyksestä ja yhteisestä kriisin hoidosta.

Suomalaiset yrittäjät ovat todenneet: Suomen, suomalaisten ja meidän yritystemme etu on tukea Euroopan elpymistä ja samalla varmistaa, että rahat käytetään Euroopan ja Suomen uudistamiseen ja uusien työpaikkojen synnyttämiseen. [...] Elpymisen kohdennukset vihreään siirtymään, osaamiseen ja digitalisaatioon toivottavasti osaltaan ovat niin Suomen kuin Euroopan tulevaisuuden menestyksen avaimia. (PTK 55/2021/3 vp, 32.)

Solidaarisuuteen vedotaan etenkin hallituspuolueiden puheenvuoroissa, kun halutaan kuvata EU:n laajempaa merkitystä ja tietynlaista kohtalonyhteyttä.

Pia Lohikoski (vas.) kertoo elpymisvälineen merkityksestä ja siitä, mitä elvytysrahalla saadaan aikaiseksi. Hän vertaa koronakriisiä aikaisempiin kriiseihin, joiden ratkaisemisessa tehtiin hänen mukaansa virheitä. Lohikosken mukaan eurokriisin aikana talouskuripolitiikka hidasti kasvua ja aiheutti työttömyyttä. Lohikoski myös viittaa Suomen talouden olevan riippuvainen EU:n taloudesta, jolloin paketissa on ennen kaikkea kyse Suomen työllisyydestä:

Tässä paketissa elvytysrahoilla luodaan työpaikkoja, panostetaan tutkimukseen ja kehitykseen ja tehdään investointeja puhtaaseen energiaan, vähähiilisen liikenteen infraan ja kiertotalouteen. Suomi ei ole irrallaan muusta Euroopasta, vaan meidän

taloutemme ja työllisyytemme ovat riippuvaisia Euroopan taloudesta, ja siksi tässä paketissa on kyse ennen kaikkea Suomen työllisyydestä. (PTK 55/2021/3 vp, 33.)

Eeva Kallin (kesk.) mukaan elvytykseen tarvitaan laajemmat hartiat: ”Vientiä ei voi elvyttää yksin kansallisella elvytyksellä. Siihen tarvitaan kasvava kysyntä ja markkina myös Suomen ulkopuolella, ja tällä paketilla saamme [Puhemies koputtaa] siis luotua EU:n sisämarkkinoille merkittävän lisäkysynnän.” (PTK 55/2021/3 vp, 34.)

Maria Guzeninan (sd.) mukaan Suomen talous riippuu täysin siitä, miten Eurooppa voi: ”Korona on kurittanut koko Eurooppaa, ja tämä paketti lievittää, elvyttää ja pitää tätä yhteismarkkinaamme tolpillaan.” Elpymisvälineen hylkäämisen Guzenina katsoo johtavan tuhoisalle tielle: ”Sen lasku tavalliselle suomalaiselle ihmiselle olisi mittaamaton. Korot nousisivat, kulutushyödykkeet kallistuisivat, vientiyrityksemme näivettyisivät, ja työttömyys räjähtäisi käsistä.” Puheenvuoronsa lopuksi Guzenina viittaa taloustieteilijä Sixten Korkmanin näkemyksiin elpymisvälineestä. (PTK 55/2021/3 vp, 34.)

Seppo Eskelinen (sd.) painottaa kokonaisuutta, jonka kaatamiseen hän ei halua ryhtyä. Eskelisen mukaan maakunnissa on jo valmisteltu pitkälle ”hankkeita, millä sitten tätä kasvua ja uutta työllisyyttä pystyttäisiin rakentamaan. Itse en halua olla siinä joukkueessa, joka tuottaa meidän yritys-elämälle ja elinkeinoelämälle pettymyksen kaatamalla tämän kokonaisuuden.” (PTK 55/2021/3 vp, 35.)

Hannakaisa Heikkisen (kesk.) mielestä kokonaisuuden hyväksyminen on tässä tilanteessa välttämätöntä, sillä muuten EU jäisi ilman budjettiaan. Myös Heikkinen puhuu maakuntien äänestäjille, joiden etua kokonaisuus ajaa:

Myönteinen päätös on nyt tässä hetkessä välttämätön, ja se on Suomen, suomalaisten, kotimaisten yritystemme ja Euroopan etu. Elvytyspaketti on osa EU:n tulevaa seitsemän vuoden budjettia. Olisi katastrofi, mikäli Euroopan unioni jäisi ilman seuraavaa budjettiaan tässä maailman tilassa. Budjetti sisältää esimerkiksi niin maatalouden kuin aluekehitysrahoituksen kaltaiset asiat, jotka ovat erittäin merkittäviä asioita maakuntien Suomelle. (PTK 55/2021/3 vp, 40.)

Ilkka Kanerva pyrkii laittamaan asiat mittakaavaan toteamalla, että koko paketti on 2 prosenttia EU:n tuloista, ei sen enempää. Kanervan mukaan päätös vahvistaa Euroopan unionia yhteisönä: ”Tämä kuitenkin edesauttaa työnantajien, työntekijöiden, yritysten, taloustieteilijöiden mukaan Suomen taloutta.” (PTK 55/2021/3 vp, 43.)

Tiina Elo (vihr.) vetoaa eurooppalaisen solidaarisuuden puolesta ja painottaa yhteisen elpymisen taloudellista merkitystä suomelle ja suomalaisille:

Tässä EU:n elvytyspaketissa on kyse eurooppalaisesta solidaarisuudesta ja yhteisestä kriisinhoidosta, sillä yhteisen kriisin keskellä me edelleen olemme. Kuten täällä on laajasti jo todettu, on Suomen ja suomalaisten etu, että talouden toipumiselle tärkeä elpymispaketti toteutuu, ja myös elinkeinoelämän viesti tästä asiasta on selvä. (PTK 55/2021/3 vp, 56.)

Anne-Mari Virolainen (kok.) näkee elpymisvälineen panostukset vihreään siirtymään maailman suurimpana liiketoimintamahdollisuutena. ”Elpymispaketilla vastaamme aikamme suuriin trendeihin: siirtymään kohti kestäväää taloutta ja digitaalista infrastruktuuria. Vihreä siirtymä tuo meille sekä suuria että pieniä hyötyjä. Sen lisäksi, että vihreä siirtymä on liike kohti uusiutuvia energialähteitä, on kyseessä samalla maailman suurin liiketoimintamahdollisuus.” Virolainen luonnehtii elpymisvälinettä myös kilpailukyky-paketiksi, koska neljännes varoista käytetään digitalisaation edistämiseen. Lisäksi elpymisväline parantaa EU:n edellytyksiä kilpailla Yhdysvaltojen ja Kiinan kanssa. (PTK 55/2021/3 vp, 71–72.)

Pasi Kivisaari (kesk.) vetoaa asiantuntijoiden arvioihin elvytyksen merkityksestä: ”Taloustieteilijät ovat varsin yksimielisiä, että myös EU:n on elvytettävä. Elpymisväline tarjoaa EU:n alueelle koordinoitua sykäyksen, jolla saadaan aitoa lisäarvoa sen sijaan, että jäsenvaltiot elvyttäisivät kukin erikseen.” (PTK 55/2021/3 vp, 153.)

Hanna-Leena Mattila (kesk.) puolustaa elpymisvälinettä ja monivuotisen rahoituskehityksen hyväksymistä vetoamalla maatalouden etuun. Mattila nostaa esille maataloustuottajien keskusjärjestö MTK:n näkemyksen, jonka mukaan monivuotisen rahoituskehityksen neuvottelutulos oli Suomen näkökulmasta hyvä: ”Suomen hallitus oli asettanut neuvottelutavoitteekseen vähintään nykyisen tasoisen budjetin. Kun sitten kokonaissaannot maataloudessa kasvoivat 6 prosenttia sen sijaan, että olisi leikattu komission esittämät 7 prosenttia, on tulos maataloussaantojen osalta hyvä. Suomen maatalous jäi 400 miljoonaa euroa plussan puolelle neuvottelujen loppumetreillä.” (PTK 55/2021/3 vp, 154.) Myös Mattilan puheenvuoro on suunnattu keskustan ydinkannattajille maakuntiin, jotka suhtautuvat unioniin ja integraation syventämiseen kriittisemmin.

Taloudellisissa argumenteissa korostuvat erityisesti näkemykset, joiden mukaan elpymisväline vauhdittaa talouskasvua tuomalla investointeja ja työpaikkoja. Etenkin digitalisaation ja

vihreän siirtymän tukemisen katsotaan hyödyttävän Suomea ja maksavan itsensä takaisin. Elpymisvälineeseen osallistumisen katsotaan palvelevan kansallista etua ja edustajat viittaavat usein myös taloustieteilijöiden sekä elinkeinoelämän edustajien suosituksiin hyväksyä elpymisväline. Elpymisvälineen kaataminen nähdään talouden kannalta merkittävästi huonompana ja kalliimpana vaihtoehtona, eikä kansallisen elvytyksen tehokkuuteen juuri uskota.

Kun taloudellisia etuja tarkastellaan neofunktionalismin näkökulmasta, nähdään EU:n kiinteän taloudellisen keskinäisriippuvuuden vaikutus. Se on niin voimakasta, että yhteiset kriisitoimenpiteet nähdään välttämättöminä. Yksikään jäsenmaa ei pysty ratkaisemaan kriisiä omin voimin, vaan tarvitaan yhteistyötä. Vaikka elpymisvälinettä ei sen kannattajien toimesta pidetä integraatiota tiivistävänä askeleena, se on neofunktionalismin esittämä toiminnallinen kerrannaisvaikutus, joka on suora seuraus ennestään vahvoista jäsenmaiden taloudellisista siteistä.

5.3. EU:n vakauden ja toimintakyvyn turvaaminen sekä Suomen luotettavuus

Unionin vakauden ja toimintakyvyn turvaaminen toistuvat monen elpymisvälinettä puolustavan kansanedustajan argumentoinnissa. He antavat ymmärtää, että vakauden ja yhtenäisyyden vaihtoehtona on epävarmat ajat sekä mahdollinen hajaannus. Elpymisvälineen kehystetään puhujasta riippuen joko parhaaksi mahdolliseksi tai vähiten huonoksi ratkaisuksi tässä tilanteessa. Myös Suomen EU-politiikan perinteinen rakentava ja sovitteleva linja nousee esille ja perinteisen linjan arvioidaan useassa puheenvuorossa edistävän Suomen etua unionissa. Kokonaisuuden kaatamisen nähdään monessa puheenvuorossa syövän Suomen luottamuspääomaa, jonka uskotaan heikentävän Suomen vaikutusmahdollisuuksia vastaisuudessa. Lisäksi EU-jäsenyyden turvallisuuspoliittista merkitystä painotetaan useammassa puheenvuorossa.

Kokoomuksen Kanervan mukaan Suomi tarvitsee enemmän EU:ta kuin EU Suomea. Hänen mukaansa pakettiin liittyvistä ongelmista huolimatta sen hyväksyminen eduskunnan asettamin ehdoin on Suomen etu. Kanerva korostaa myös EU-jäsenyyden turvallisuuspoliittista ulottuvuutta, johon nähden elpymisvälineen kustannus on siedettävä. ”Naton ulkopuolisena maana meidän tärkein turvallisuustakeemme on kuitenkin Euroopan unioni ja sen solidaarisuus.” (PTK 55/2021/3 vp, 8–9.) Kuten tämän työn kirjallisuuskatsauksessa eritellyssä

Suomen EU-politiikan tutkimuksesta käy ilmi, on EU-jäsenyyttä perusteltu Suomessa turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta muita maita enemmän (Raunio & Saari 2017, 21). Koska Suomi oli pitkään sotilaallisesti liittoutumaton, EU-jäsenyydellä katsottiin olevan turvallisuuspoliittista merkitystä. Kanervan ja kokoomuksen mukaan EU:n vakauden tukeminen on Suomen turvallisuuden näkökulmasta välttämätöntä.

Eva Biaudet vetoaa rkp:n ryhmäpuheessa Suomen hyvään maineeseen ja rakentavaan EU-politiikan traditioon, joiden avulla Suomen katsotaan edistävän parhaiten omia kantojaan:

Suomella on ollut EU:ssa hyvä maine pienenä ja rakentavana jäsenmaana, joka etsii Euroopalle realistisia ja vakautta lisääviä ratkaisuja. [Sanna Antikainen: Ja suostuu kaikkeen!] On ikävää, että me nyt ennen huomista äänestystä näyttäydymme eurooppalaisittain katsottuna poliittisesti epävakaana voimana, joka on valmis vaarantamaan koko elpymisrahaston tulevaisuuden. [...] On Suomen etu, että sitoudumme vahvaan EU-jäsenyyteen ja osallistumme aktiivisesti unionin päätösprosesseihin ja kehitämme niitä. Meidän tulee vahvistaa EU-yhteisöllisyyttä sekä unionin toimintakykyä ja kriisinsietokykyä. (PTK 55/2021/3 vp, 14.)

Myöhemmässä puheenvuorossaan Biaudet jatkaa Suomen maineen puolesta huolehtimista ja myötätunnon kaipaamista:

Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin kysellä valtiovarainministeriltä, onko hallituksessa keskusteltu siitä, miten tämä Suomen maine nyt Euroopassa voitaisiin palauttaa. [Naurua] Mehän kuitenkin jatkossakin halutaan olla hyvä, tällainen konstruktiiivinen voima Euroopassa. Ja mielestäni on ollut aika huolestuttavaa, että me olemme ehkä ainoa maa — maa, jossa pandemia on ehkä iskenyt meihin vähiten ja myöskin talous on pärjännyt suhteellisen hyvin — missä on todellakin vähän ollut myötätuntoa esimerkiksi Italian tai muiden eurooppalaisten maiden tilanteelle. Ja halveksunta kuuluu läpi keskustelussa, jossa ajatellaan, että he eivät ole sen arvoisia, että olisimme lojaaleja heidän kanssaan. Mielestäni tämä on tosi ikävä tällainen ääripopulisti, -oikeistolainen ilmiö, joka on tullut mukaan myöskin tähän elpymispakettikeskusteluun. [sic] (PTK 55/2021/3 vp, 22.)

Kai Mykkänen (kok.) painottaa EU:n yhtenäisyyden ja toimintakyvyn tärkeyttä etenkin Suomen näkökulmasta: ”Suomi on 100 vuotta pyrkinyt läntiseen yhteisöön oman etumme takia, ja meidän etumme, elintärkeä etumme on, että läntinen yhteisö pysyy yhtenäisenä ja

toimintakykyisenä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hinnalla millä hyvänsä!] Sen takia viime kädessä EU:n hajottava polku on Suomen kansan turmioksi.” (PTK 55/2021/3 vp, 24.)

Petteri Orpo (kok.) sanoo: ”Suomen etu on vahva ja toimintakykyinen Euroopan unioni. Siitä tässä on perimmiltään kysymys.” Orpo kertoo soittaneensa keskustelussa usein viitatuille EU:n talouskomissaari Valdis Dombrovskikselle, jolta oli saanut vakuutuksen ratkaisun kertaluonteisuudesta. Orpo tyynnyttelee epäilijöitä toteamalla, etteivät ”komissaarit näitä päättä. Näistä paketeista päättää 27 itsenäistä valtiota neuvotteluissaan. Ja siksi sillä, mitä valtiovarainvaliokunta on mietinnössään, ponsissaan linjannut, on merkitystä, ja jokainen, joka niitä vähättelee, ei ymmärrä mistään mitään.” (PTK 55/2021/3 vp, 26.)

Tiina Elon (vihr.) mukaan yhtenäisyyden merkitys ei koske ainoastaan meneillään olevaa koronakriisiä, vaan se korostuu myös tulevia kriisejä ajatellen:

Euroopan unionin uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta on tärkeää, että kykenemme toimimaan yhdessä kriisin keskellä. Yhtenäisyys on tärkeää, jotta voimme olla etulinjassa ratkomassa ihmiskuntaa uhkaavia keskeisiä, vielä koronaakin uhkaavampia kriisejä, kuten ilmastonmuutosta ja luontokatoa, siten, että teemme sen kestäväällä ja globaalisti oikeudenmukaisella tavalla. Tässä EU:lla on mahdollisuus olla kokoaan suurempi, kun olemme yhtenäisiä. (PTK 55/2021/3 vp, 56.)

Valtiovarainministeri Vanhasen mukaan kokonaisuuden käsittelyn yhteydessä on syytä muistaa, että ”meidän sanaamme on voitava luottaa. Pidämme sen, mistä sovitaan. [...] Saattaa olla, että joskus tulee paha päivä, joka koskee meitäkin, jolloin me tarvitsemme muiden apua, ja juuri tällainen EU:n pitää olla.” (PTK 55/2021/3 vp, 19.)

Vanhanen kommentoi EU:n turvallisuuspoliittista ulottuvuutta toteamalla, että ”toimintakykyisen unionin jäsenyys tarjoaa sellaisia etuja, jotka heijastuvat hyvin moneen aiheeseen ja joilla on myös turvallisuuspoliittista ulottuvuutta.” Vanhasen mukaan Suomi kuuluu niiden aktiivisten maiden joukkoon, jotka korostavat unionin kehittämistä myös turvallisuuspoliittisena yhteisönä. Tähän liittyy olennaisesti keskinäinen luottamus sekä toiminta- ja päätöksentekokyky kaikissa tilanteissa. (PTK 55/2021/3 vp, 60.)

Mirka Soinikosken (vihr.) mukaan elpymisvälineessä ja monivuotisessa rahoituskehyksessä on ”niin Suomen kuin Euroopan tulevaisuuden kannalta merkittävä, ellei jopa elintärkeä kokonaisuus.” Soinikosken mukaan eurooppalainen kriisinhoito ja solidaarisuus ovat uhattuina ja olisi täysin kestäväntöntä, jos Suomi ei olisi mukana rakentamassa kriisin jälkeistä kestävän

kasvun Eurooppaa. ”Nyt ei ole aika tuijottaa omaa napaa, vaan katsoa isoa kuvaa. Suomi ei pärjää yksin.”, Soinikoski vetoaa. Hän muistuttaa, ettei EU:n hyödyt Suomelle ole pelkästään rahassa mitattavia, vaan kyse on myös globaalista vaikutusvallasta ja Euroopan vakaudesta. ”Nyt määritellään yhteinen eurooppalainen suunta koronan jälkeiseen elämään, ja Suomen on oltava mukana siltojen rakentajana, ei niiden polttajana.” (PTK 55/2021/3 vp, 102.)

Mikko Kinnunen (kesk.) vetoaa vakauden, rauhan ja luottamuksen puolesta: ”Tänä levottomana aikana meidän tulee kaaoksen ja epävarmuuden sijasta valita vakaus, rauha ja luottamus. Meidän kannattaa kertaluontoisesti hyväksyä tämä paketti.” Kinnusen mukaan on katsottava isoa kuvaa ja lopulta kyse on siitä, haluammeko olla EU:n jäseniä. Hän muistuttaa, että jo pelkkä tieto elpymisvälineestä on tuonut luottamusta markkinoille. (PTK 55/2021/3 vp, 103.)

Kim Berg (sd.) argumentoi, että Suomi hyötyy EU:sta, sen tuomasta vakaudesta ja sisämarkkinoista moninkertaisesti nettomaksun arvon verran:

Pienelle vientivetoiselle maalle EU:n avoimet sisämarkkinat ja taloudellinen vakaus ovat moninkertaisesti nettomaksun arvoiset. Suomi ja suomalaiset hyötyvät vahvasta ja yhtenäisestä EU:sta. Tämä korostuu varsinkin epävarmuuden aikana. Jo pelkästään EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittinen selkänöja on sotilaallisesti liittoutumattomalle Suomelle tärkeä. EU on meille myös arvoyhteisö. (PTK 55/2021/3 vp, 116.)

Berg arvioi, että yhteinen reagoimattomuus olisi saattanut johtaa Suomen kohdalla suurempiin menetyksiin epävakauden kasvaessa: ”Mikäli yhteisiin toimiin ei olisi ryhdytty, EU:n talouden epävakaus olisi saattanut kasvaa, jolloin myös riski syventyneestä investointilamasta ja EU-alueen talouden kriisiytymisestä olisi lisääntynyt. Tällöin Suomen menetykset saattaisivat olla tuntuvasti suurempia kuin elpymisvälineeseen liittyvä rahoitusosuus.” (PTK 55/2021/3 vp, 116.)

Markus Lohen (kesk.) mukaan jo neuvotellun paketin kaataminen johtaisi epävarmuuteen ja kaaokseen, joten hän valitsee epävarmuuden sijaan vakauden. Lohi viittaa myös elinkeinoelämän edustajien kanssa käymiinsä keskusteluihin:

Omaan kantaani elpymispaketista vaikuttivat ja ovat vaikuttaneet ratkaisevasti ne keskustelut, joita olen käynyt lukuisten suomalaisten vientiyritysten johdon kanssa. Olen vakuuttunut siitä, ettei Suomi voi yksin kaataa neuvoteltua pakettia. Jos kaataisimme paketin, edessä olisi valtava epävarmuus ja kaaos. [...] Meillä on kaksi

huonoa vaihtoehtoa. Epävarmuuden sijaan valitsen vakauden. Suomi häviää tällöin varmuudella vähemmän. (PTK 55/2021/3 vp, 118.)

Jukka Kopra (kok.) sanoo suoraan, että elpymisväline on huono. Hän on kuitenkin valmis kannattamaan sitä, koska se on hänen mukaansa esillä olevista vaihtoehdoista vähiten huono ja turvaa eniten EU:n vakautta:

Elpymispaketti on huono, mutta se on tarjolla olevista vaihtoehdoista vähiten huono. EU:n on pystyttävä parempaan ja vastattava paremmin kansalaisten odotuksiin myös Suomessa. Maamme tulevien hallitusten ei pidä toista kertaa edetä tällaisten ehdotusten kanssa alkua pidemmälle. Pitkin hampain olen valmis kannattamaan valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja vakauden vuoksi äänestän ”jaa”. (PTK 55/2021/3 vp, 132.)

Kopran puheenvuorosta käy hyvin ilmi failing forward -teorian esittämä integraation eteenpäin horjumisen, jossa kerta toisensa jälkeen ollaan tilanteessa, jossa epämiellyttävä kompromissi näyttäytyy ainoana keinona paikata epäonnistunutta integraatiota.

Hannakaisa Heikkisen (kesk.) mukaan Suomi edustaa vakautta, jatkuvuutta ja vastuullisuutta. Hän argumentoi, että kriisit ovat tuoneet kaikessa kamaluudessaan mahdollisuuksia kautta historian ja myös koronaviruspandemia on nähtävä sellaisena: ”Suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuus hyödyntää eurooppalainen elvytys ja kasvattaa liiketoimintaansa, luoda uusia tuotteita ja palveluita, synnyttää työpaikkoja ja kukoistaa. Elvytys voi auttaa suomalaisia yrityksiä kasvaneen kysynnän ansiosta.” Heikkisen kuvailemasta paremmasta huomisesta tulee mieleen Jean Monnet’n klassinen väite, jonka mukaan EU on kriisiensä summa.

Pasi Kivisaaren (kesk.) mukaan EU:n hyödyt ovat Suomelle tärkeitä myös jatkossa. Kivisaaren mukaan periaate, jossa vahvempi auttaa heikompaansa, on yksi hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareista. Kivisaaren mukaan elintasoerojen kaventaminen on tuonut Eurooppaan vakautta ja sitä kautta kilpailukykyä ja hyvinvointia:

Yhteinen talousalue, vapaa liikkuvuus ja monet muut keskeiset eurooppalaiset arvot tekevät Euroopan unionin jäsenyydestä yhä mielekkään myös Suomen kaltaisille nettomaksajille. Periaate, että vahvempi auttaa heikompaansa, on yksi hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareista. Euroopan unionissa tämän periaatteen mukaisesti on vähennetty jäsenvaltioiden elintasoeroja. Mahdollisten tulevien kriisien osalta tämä periaate antaa turvaa myös Suomelle. Eri alueiden elintasoerojen

pienentäminen lisää vakautta. Vakaus on lisännyt Euroopan unionin kilpailukykyä maailmanlaajuisesti ja sitä kautta vaikuttanut positiivisesti myös suomalaisten hyvinvointiin ja kilpailukykyyn. (PTK 55/2021/3 vp, 153.)

Unionin vakauden merkitystä korostavissa argumenteissa näkyy se, miten tärkeäksi EU koetaan Suomelle. Vakauden eteen ollaan valmiita tekemään vaikeita kompromisseja. Edustajat pelkäävät Suomen menettävän maineensa pragmaattisena ja rauhallisena jäsenmaana, jolloin sen on mahdollisesti vaikeampaa edistää omia kantojaan sekä saada tukea itselleen tärkeissä asioissa. Lisäksi unionin vakauden ajatellaan tuovan turvaa myös Suomelle, sillä EU-jäsenyyttä on perinteisesti pidetty myös ulko- ja turvallisuuspoliittisena ratkaisuna.

Monen puheenvuoron taustalla näkyy niin neofunktionalismin kuin failing forward -teorian perusajatus unionista kriisiensä summana. Jotta tilanne saadaan vakautettua, tulee jäsenmaiden ratkaista kriisi yhteistyöllä. Se on käytännön syiden sanelema pakko. Osassa puheenvuoroissa elpymisväline nähdään mahdollisuutena parantaa Suomen kilpailukykyä sekä unionin kriisinsietokykyä. Lisäksi tämän kategorian argumenteissa vedotaan myös solidaarisuuteen ja siihen, että kaikki jäsenmaat ovat lopulta samassa veneessä.

5.4. Ei paras mahdollinen, vaan kompromissi

Moni elpymisvälinettä puolustava kansanedustaja vetoaa kompromissiin. Elpymisväline ei ole täydellinen, mutta se on kuitenkin paras mahdollinen ratkaisu tässä tilanteessa. Muut vaihtoehdot olisivat puolustajien mukaan Suomelle vieläkin huonompia. Kompromissiin vetoamalla kansanedustajat pyrkivät alleviivaamaan sitä, ettei ratkaisu ole millekään maalle optimaalinen, vaan kaikki ovat joutuneet tulemaan vastaan jossakin määrin. Myös integraatioteorioissa huomioidaan, että EU perustuu jäsenmaiden välisiin sopimuksiin ja kompromisseihin, joissa jokainen on saanut jotain ja vastaavasti joutunut luopumaan jostain tavoitteestaan.

Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Johannes Koskisen (sd.) mukaan ei ole olemassa mitään edullisempaa vaihtoehtoa, vaan kyseessä on kompromissiratkaisu, joka ei ole kenenkään kannalta optimaalinen, mutta tässä tilanteessa paras mahdollinen: “Valiokunta yhtyi kokonaisuudessaan hallituksen arvioon siitä, että mitään vaihtoehtoista, edullisempaa suunnitelmaa ei ole.” Valtiovarainvaliokunta on Koskisen mukaan ottanut huomioon sen, etteivät muut elpymisvälineeseen kriittisesti suhtautuneet maat ole olleet halukkaita kaatamaan

ratkaisua, vaikka se ei ole kenenkään kannalta optimaalinen. Koskinen painottaa lisäksi, että ”EU ei ole vain maksu-unioni vaan myös poliittinen yhteisö, jossa solidaarisuus vaikuttaa EU:n luotettavuuteen muun maailman ja rahoitusmarkkinoiden silmissä.” (PTK 55/2021/3 vp, 3.) Koskinen vetoaa siis EU:n luotettavuuden puolesta, joka rakentuu EU:n keskinäisen solidaarisuuden ja toimintakyvyn kautta. Suomen heittäytyminen hankalaksi vaarantaisi paketin ja voisi vaarantaa EU:n luotettavuuden muun maailman silmissä.

Merja Kyllönen sanoo pitämässään vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa, että ”EU ei ole täydellinen, sitä ei ole elpymispakettikaan. Mutta toivottavasti tästä salista vähintään kaksi kolmasosaa äänestää omien varojen päätöksen puolesta, ymmärtäen, että täydellisyyden sijasta yhteistyö on kompromissien rakentamista. Eikä Suomen etu ole kaataa EU:n budjettia ja sen yhteyteen rakennettua elpymiskokonaisuutta.” Kyllönen toteaa entisenä europarlamentaarikkona tietävänsä vallan hyvin, että politiikassa ja EU:ssa ratkaisut ovat kompromisseja. (PTK 55/2021/3 vp, 13–14.)

Ben Zyskowicz (kok.) pohtii sitä, miten Suomi toimii EU:n toimintakyvyn ja uskottavuuden puolesta, mutta samalla estää unionia menemästä suuntaan, johon Suomi ei halua sen menevän:

Samalla pitää rehellisesti tunnustaa, että Euroopan unionissa on väkeviä voimia, suuria maita, jotka ajavat asioita siihen suuntaan, mihin me Suomessa emme halua. Tämä onkin haaste tuleville vuosille: miten yhtäältä torjumme tällaiset pyrkimykset, joita emme halua, ja samalla kuitenkin [Puhemies koputtaa] toimimme Euroopan toimintakyvyn ja uskottavuuden puolesta? (PTK 55/2021/3 vp, 29.)

Anne-Mari Virolaisen (kok.) mukaan yhteiseen ratkaisuun pääseminen ei ole läpihuutojuttu, mutta paketin lisäarvo on niin Suomelle kuin muillekin jäsenmaille sen kustannuksia suurempi. Myös Virolainen alleviivaa valtiovarainvaliokunnan ponsien merkitystä, jotta kompromissiratkaisu jäisi kertaluonteiseksi:

Vaikka yhteisten päätösten saavuttaminen ei ole unionissa läpihuutojuttu, ratkaisu on selvä. Paketilla saatava eurooppalainen lisäarvo on sekä Suomelle että muille jäsenmaille sen kustannuksia suurempi. Valtiovarainvaliokunnan asettamat ponnet ovat perälauta sille, että EU-tason poikkeukselliseksi tulkittavissa ratkaisuissa tullaan jatkossa edellyttämään eduskunnan hyväksyntää. Yhtenäinen EU on Suomen paras takuu talous-, turvallisuus- ja kestävyystavoitteidemme edistämiseen maailmassa, jota ohjaa kiristynyt globaalin tason teknologinen ja geopoliittinen kilpailu. (PTK 55/2021/3 vp, 72.)

Sinuhe Wallinheimo (kok.) mukaan päätöksenteon yhteydessä pitää punnita monia eri asioita, joista osa on ”aika perustavanlaatuisia”:

Sanommeko ”kyllä” EU:n monivuotiselle rahoituskehykselle ja Euroopan elpymiselle, vai haluammeko viestittää EU:hun ja Brysseliin viestiä siitä, että emme pidä tähän pakettiin leivotusta suuntauksesta, jossa jäsenmaiden taloudellista yhteisvastuuta kasvatetaan EU:n nimissä otettavalla velalla? Toisaalta joudumme ottamaan myös kantaa siihen, olemmeko valmiita kantamaan vastuun huomenna tekemiemme päätösten seurauksista niin kansallisesti kuin koko Euroopan näkökulmasta.

Wallinheimo pohtii eri vaihtoehtojen seurauksia kysymällä, mitä elpymisvälineen hylkääminen tekisi Suomen asemalle, ja miten se vaikuttaisi EU:n toimintakykyyn? Millainen signaali olisi puolestaan paketin hyväksyminen, avaisiko se oven kohti seuraavia yhteisvelallisia elvytyspaketteja? Wallinheimo arvioi, että paine sellaisille tulee kasvavaan lähivuosina ”jos ja kun EU:n jäsenmaat eivät korjaa rakenteellisia ongelmiaan.” Hän viittaa myös Ranskan presidentti Emmanuel Macronin lausuntoihin, joiden mukaan elpymisvälineelle pitäisi saada jatkoa. Wallinheimo ei ota puheenvuorossaan suoraan kantaa elpymisvälineen puolesta tai vastaan, vaan pohtii hyväksymisen ja hylkäämisen mahdollisia seurauksia. Hän äänesti elpymisvälineen ja monivuotisen rahoituskehyn puolesta, mutta antoi ymmärtää, että Suomen EU-politiikan perinteinen linja on muuttunut ja murtunut. Wallinheimon mukaan Suomen EU-politiikka toimii nykyään ylätasolle jäävien julistusten varassa pragmaattisten ratkaisujen ja selkeiden tavoitteiden sijasta. Hän peräänkuuluttaa paluuta ”yhteisesti rakennetun ja yhteisesti hyväksytyyn EU:n vaikuttamispolitiikan rakentamiseen ja tekemiseen. (PTK 55/2021/3 vp, 96–97.)

Pekka Aittakumpu (kesk.) toteaa, että kyse on kompromissista: ”...kokonaisuus on kompromissi – jotka harvoin ovat kenenkään mielestä aivan täydellisiä.” Jos hän olisi saanut päättää, elpymisväline olisi kokonaan lainamuotoinen. Aittakumpu jatkaa perustelemalla sitä, miksi kokonaisuus on Suomen kannalta hyvä: ”Suomen nettomaksuosuus EU-jäsenmaksuista pienenee hieman ja Suomi sai varsin hyvät saannot muun muassa maatalouteen ja aluerahoitukseen. Kun näitä kaikkia asioita vertaa keskenään, niin on helppo todeta, että kokonaisuus on sellainen, että Suomen kannattaa tässä tilanteessa olla tässä paketissa ja budjetissa mukana.” (PTK 55/2021/3 vp, 101.)

Hanna Sarkkinen (vas.) on samoilla linjoilla kompromissin suhteen: ”On selvää, että elpymisväline on kompromissi, eikä se ole täydellinen.” Sarkkinen arvioi, että parempi keino

helpottaa talouskriisiä olisi voinut olla Euroopan keskuspankin EKP:n suora rahoitus jäsenmaille tai sen taseessa olevien valtionvelkojen leikkaaminen, joka olisi antanut jäsenmaille enemmän liikkumatilaa kansalliseen elvyttämiseen. Sarkkinen toteaa kuitenkin, että nyt äänestetään käsillä olevasta paketista. (PTK 55/2021/3 vp, 115.)

Pasi Kivisaaren (kesk.) mukaan elpymisväline ei ole täydellinen, mutta hän arvioi Suomen onnistuneen hyvin seitsemänvuotisissa rahoituskehysneuvotteluissa. Elpymisvälineestä on Kivisaaren mukaan Suomelle enemmän hyötyä kuin murhetta:

Elvytyspaketti ei ole mitenkään täydellinen, mutta Suomi onnistui hyvin seitsemänvuotisissa rahoituskehysneuvotteluissa. Suomi sai muun muassa neuvoteltua 400 miljoonan euron kansallisen erityisrahoituksen aluerahoitukseen ja maaseudun kehittämiseen, eli Suomen osuutta kasvatettiin. Kokonaisuutena yhteisön maatalouspolitiikan rahoitus kasvaa 6 prosenttia edelliseen kauteen verrattuna. Ratifioinnissa epäonnistuminen johtaisi arvaamattomiin seurauksiin ja ajaisi Euroopan unionin taloudelliseen ja poliittiseen kaaokseen.

Puhemies! Pidän neuvottelutulosta elpymispaketista ja koko seitsemän vuoden rahoituskehuksesta vähintään kelvollisena. Euroopan unioniin kuulumisen on Suomelle eduksi. Myös elpymispaketista on Suomelle enemmän hyötyä kuin murhetta. (PTK 55/2021/3 vp, 153–154.)

Mari-Leena Talvitien (kok.) mukaan ”pandemiasta juontuvan EU:n elpymispaketin päätöksenteossa käsillä on vain huonoja ja epäedullisia vaihtoehtoja.” Talvitien mukaan paketissa on perustavanlaatuisia valuvikoja, mutta sen kaataminen merkitsisi sen unohtamista, että Suomi tarvitsee enemmän EU:ta kuin EU Suomea. Talvitien mukaan EU on talouden ohella ennen kaikkea myös arvoyhteisö ja turvallisuuspoliittinen valinta, joka edustaa vakautta viennistä elävälle kansakunnallemme. ”Vaikeasta pandemiatilanteesta huolimatta, tai osin myös juuri sen vuoksi, Suomen tulee olla kehittämässä ja rakentamassa EU:ta yhtenä 27 jäsenmaasta maamme pohjoisesta sijainnista ja pienestä kansakunnastamme huolimatta.” Myös Talvitie viittaa valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotuksiin, jotka velvoittavat niin nykyistä kuin tulevia hallituksia. (PTK 55/2021/3 vp, 190–191.)

Kansanedustajien kompromissiin vetoavaa argumentointia voidaan tulkita failing forward -teorian kautta, sillä useassa elpymisvälinettä puolustavassa puheenvuorossa painotetaan kertaluonteisuuden ja sitä alleviivaavien valtiovarainvaliokunnan lausumien merkitystä. Kuten edellä eritellään, useampi edustaja nostaa esille huolensa siitä, millaisia seurauksia

elpymisvälineen hyväksymisellä saattaa olla. Toimiiko se ennakkotapauksena seuraavassa kriisissä, jolloin kynnyks rakentaa uusi tukipaketti yhteiselle velalle on matalampi? Toisaalta edustajat pohtivat sitä, millaisia vaikutuksia paketin kaatamisella tai Suomen ulosjäämisellä on. Pitkittykö kriisi rahoituskokonaisuuden kaatuessa? Vaikeuttaako hankalaksi heittäytyminen Suomen mahdollisia saada läpi omia kantojaan jatkossa? Esimerkiksi Sinuhe Wallinheimo (kok.) peräänkuuluttaa paluuta Suomen aikaisempaan EU-politiikan linjaan, jossa painotetaan unionin sopimusten noudattamista ja asetetaan selkeitä kansallisia tavoitteita EU-vaikuttamiselle.

6. Elpymisväline on liittovaltiokehityksen keppihevonen – argumentit elpymisvälinettä vastaan

6.1. Ei liity koronaan, eikä elvytä

Moni elpymisvälineen vastustaja argumentoi, ettei elpymisväline tosiasiallisesti liity mitenkään koronaviruspandemiaan, vaan sen taustalla ovat muut syyt, kuten liittovaltiokehityksen edistäminen ja aikaisempien epäonnistuneiden politiikkatoimien paikkaaminen. Myös elpymisvälineen ajoitusta kritisoidaan, koska sen katsotaan tulevan liian myöhään ja johtavan elvytyksen sijaan talouden ylikuumenemiseen, mikä aiheuttaa inflaatiota.

Jussi Halla-aho toteaa perussuomalaisten ryhmäpuheessa, että ”Kertaluonteisen koronaelpymispaketin erikoisia piirteitä ovat, että se ei ole kertaluonteinen, se ei liity koronaan, eikä se elvytä.” Halla-aho perustelee väitettään seuraavasti:

Rahanjakoperusteet liittyvät pääosin jäsenmaiden taloudelliseen tilanteeseen ennen korona. Korona on keppihevonen, jonka avulla toteutetaan tulonsiirtounionia, yhteistä budjettia ja kansallisvaltioiden alasajoa. Etelä-Euroopan maiden kroonisia talousvaikeuksia ei pystytty viimeisen vuosikymmenen aikana ratkaisemaan paketetulla talouskurilla, ja siksi niitä pyritään nyt ratkaisemaan ongelmien sosialisoinnilla. Tästä elpymispaketissa on kyse. (PTK 55/2021/3 vp, 7.)

Myöhemmässä puheenvuorossaan Halla-aho toteaa, että elpymisväline on rakennettu osaksi monivuotista rahoituskehystä, jotta jäsenmaat ja niiden kansalaiset yritetään pelotella hyväksymään elpymisväline (PTK 55/2021/3 vp, 20). Tämä on vastaus niille elpymisvälineen puolustajille, jotka korostavat elpymisvälineen ja monivuotisen rahoituskehityksen

kokonaisuutta sekä kokonaisuuden kaatamisesta seuraavia riskejä. Aikaisempi integraatio ei korjannut virheitä, jonka vuoksi niitä paikataan nyt integraation tiivistämisellä, kuten failing forward -teoria osoittaa.

Sari Essayah sanoo kristillisdemokraattien ryhmäpuheenvuorossa, että elpymisväline tulee suhdannepoliittisesti liian myöhään aiheuttaen pienissä kansantalouksissa ylikuumenemista ja vääristäen kilpailua. Essayah vetoaa nimeltä mainitsemattomiin asiantuntijoihin sanoen: ”Ekonomistien mukaan elpymisvälineen tärkein tehtävä onkin osoittaa muiden jäsenmaiden ottavan vastuulleen taloutensa huonosti hoitaneiden maiden tukemisen.” (PTK 55/2021/3 vp, 15–16.)

Essayahin mukaan kristillisdemokraatit eivät vastusta elvyttämistä itsessään, vaan sen toteuttamista sitomalla jäsenmaat yhteisvelkaan. Hän tarjoaa elpymisvälineelle vaihtoehdon:

rahoituskehys ja elpymisväline olisi voitu pitää erillään ja avata elpymisväline esimerkiksi hallitusten välisellä sopimuksella vain siihen halukkaille maille, joita olisi varmasti löytynyt. Meillä oli ennen koronakriisiä lähes valmiiksi neuvoteltu monivuotinen rahoituskehys, josta voidaan neuvotteluja sitten jatkaa. Kristillisdemokraattien mielestä jäsenmaiden tulee vastata omasta taloudestaan ja tehdä tarvittavat rakenteelliset uudistukset. Elpymispaketin kaltaiset välineet vain etäännyttävät maita terveestä taloudenpidosta. (PTK 55/2021/3 vp, 16.)

Harry Harkimo (liik.) vetoaa myös paketin ajoitukseen:

Ei tullut ainutkertaista eikä tarkkarajaista, ja vienti vetää, vaikka EU:n elvytyspakettia ei ole vielä edes hyväksytty. Voikin kysyä: mitä elvytystä sellainen on, kun noususuhdanteessa lykätään lisää velkarahaa? [...] Paketti aiheuttaa ylikuumenemisen ja hinta- ja kustannustason nousun. Se palkitsee huonosta taloudesta ja rankaisee hyvistä, eli saa maksaa lisää. Eli sellaista elvytystä. (PTK 55/2021/3 vp, 18.)

Oman yhden edustajan ryhmänsä muodostava Ano Turtiainen [käsittelyhetkellä eduskuntaryhmä Ano Turtiainen] suhtautuu erittäin kriittisesti elpymisvälineen luonteeseen ja keston. Värikkäästä retoriikasta tunnettu Turtiainen pitää elpymisvälineen kannattajien perusteluja valheellisina ja väittää, että elpymisvälineen tarkoituksena on vallata Suomi laukaustakaan ampumatta:

EU:n elpymisrahasto ei elvytä, eikä se ole kertaluonteinen, vaikka siitä sillä tavoin ja avoimen tahallisesti valehdellaan. Elpymisrahasto muuttaa Euroopan unionin toimintaa

radikaalilla tavalla, ja sen yhtenä päätarkoituksena on saattaa Suomea EU:n liittovaltioon. Kyseessä on ideologinen peliliike isänmaamme tuhoksi, ja sillä on tarkoitus vallata Suomi laukaustakaan ampumatta. (PTK 55/2021/3 vp, 61.)

Turtiainen jatkaa syyttämällä elpymisvälineen kannattajia maanpetturuudesta: ”Maanpetturit esittävät valheellisesti, että rahaston elvytysvaikutus olisi Suomelle merkittävä. Tästä rahastosta on Suomelle pelkästään merkittävää haittaa. Jokainen maa elvyttäköön itse itseään.” (PTK 55/2021/3 vp, 61.)

Sanna Antikainen (ps.) viittaa taloustieteen tohtori Juha Tervalan arvioon, jonka mukaan elpymisvälineen nettovaikutus Suomen taloudelle voi olla jopa kielteinen, koska se elvyttää Etelä- ja Itä-Eurooppaa Länsi- ja Pohjois-Euroopan kustannuksella. ”Suomen vientimaiden top 10:ssä vuonna 2020 ei ole esimerkiksi Italiaa tai Espanjaa, jotka hyötyvät eniten elpymispaketista.”, Antikainen sanoo. Hän viittaa myös Italian viranomaisten varoituksiin, joiden mukaan ”Italialle ohjattavasta tukipaketin 28 prosentin osuudesta merkittävä osa voi valua mafian käsiin.” (PTK 55/2021/3 vp, 67.)

Koska Suomen EU-jäsenyyden keskeisimpiä perusteluita olivat aikoinaan jäsenyyden tuomat taloudelliset edut, niiden kiistäminen EU-jäsenyyden politisoitumisen aikakaudella tarjoaa EU-kriittisille voimille runsaasti polttoainetta.

Janne Sankelo (kok.) vetoaa asiantuntijoiden näkemyksiin, joiden mukaan koronatilanteen kohentuminen aiheuttaa joka tapauksessa myönteistä talouskehitystä, jonka vuoksi elvytyksen ajankohta ei ole paras mahdollinen: ”monet talousasiantuntijat ovat painottaneet, että kun tauti saadaan selätettyä, Euroopassa alkaa pari vuotta kestävä vahvan myönteinen talouskehitys. Miksi siis nyt pitää elvyttää, jos talous on jo elpymässä joka tapauksessa? Tämä sopimus, jota me käsiteltiin, tehtiin viime kesänä silloisessa tilanteessa.” (PTK 55/2021/3 vp, 80.)

Kun epämiellyttävää toimenpidettä on perusteltu välttämättömänä pahana, tarjoutuu kriitikoille mahdollisuus kyseenalaistaa toimenpiteen mielekkyys etenkin, jos siihen liittyy sellaisia asiantuntijoiden näkemyksiä, jotka eivät puolla toimenpidettä.

Janne Heikkinen (kok.) muistuttaa, että ainoastaan 30 prosenttia elpymisvälineen varoista jaetaan koronakriisin suoranaisten vaikutusten perusteella. Heikkisen mukaan koronaviruspandemia tarjosi otollisen ajankohdan askeleen ottamiseksi kohti uudenlaista tulonsiirtounionia. Heikkisen mukaan oli jo vuosia sitten nähtävissä, että seuraava kriisi syntyisi Italian ympärille, joka oli vähät välittänyt talouden rakenteellisista uudistuksista,

kroonisesta alijäämästä sekä muutoinkin uhmannut EU:n sääntöjä toistuvasti. Heikkinen arvioi myös, että unionista aikaisemmin eronnut Iso-Britannia olisi vastustanut yhteisvelkaa, joka on nyt uuden valtatasapainon ja Ranskan ja Saksan lähentymisen myötä mahdollista. (PTK 55/2021/3 vp, 98.) Puheenvuoronsa perusteella Heikkinen näkee elpymisvälineen integraatioaskeleena, jolla yhtäältä paikataan aikaisempia integraation valuvikoja ja toisaalta viedään unionia entistä yhteisvastuullisempaan suuntaan. Poikkeuksellinen tilanne sekä vaikutusvaltaisen ja kriittisen Iso-Britannian puuttuminen mahdollistavat tämän askeleen ottamisen. Puheenvuorosta välittyy klassinen näkemys, jonka mukaan EU on kriisiensä summa.

Seuraavissa perussuomalaisten puheenvuoroissa kiistetään elpymisvälineen liittyminen koronaan, vaan sen väitetään edistävän muun muassa liittovaltiokehitystä ja ostavan poliittista vakautta. Elpymisvälineen vastustajat myös epäilevät EU:n kykyä valvoa rahankäyttöä, jolloin EU-rahaa voi päätyä ”ties mihin”. Failing forward -teorian mukaisesti elpymisvälineen esitetään paikkaavan epäonnistunutta politiikkaa ja toimenpide kehystetään jo valmiiksi tuhoon tuomituksi askeleeksi tiellä kohti liittovaltiota.

Jukka Mäkysen (ps.) mukaan sitä ei tiedetä, mihin elvytysraha päätyy: ”Sitä voi päätyä vieraiden valtioiden puolustushankintoihin, ulkomaalaisille pankeille ja ties mihin. Lista on loputon, ja näillä hankkeilla ei ole mitään tekemistä elvytyspaketin tarkoituksen kanssa, joka on köyhimpien EU-maiden talouksien elvyttäminen koronaepidemiasta johtuen.” (PTK 55/2021/3 vp, 109.)

Jani Mäkelä (ps.) kutsuu elpymisvälinettä kiristyspaketiksi, joka ei liity koronaan: ”Elvytyspaketti on väärä sana kuvaamaan tätä. Kyse on kiristyspaketista. Tämä paketti ei liity koronaan, vaan korona on tekosyy jo ennen epidemiaa olemassa olleen huonon taloudenpidon aiheuttamien ongelmien korjaamiseen yhteisellä rahalla.” (PTK 55/2021/3 vp, 120.)

Tom Packalénin mukaan elpymisväline ei liity koronaviruspandemiaan, vaan sen tarkoitus on ostaa poliittista vakautta:

Elpymispakettia ei ole rakennettu korjaamaan koronan tuhoja. Tämän osoittaa jo se, että nettomaksaja-asemaa määriteltäessä koronan vaikutukset eivät olleet ratkaiseva tekijä vaan jäsenvaltioiden talouden tila sekä aikaisempi työttömyysaste. Elpymispaketin rahat jaetaan maille, jotka ovat hoitaneet talouttaan huonosti. [...] Kyseessä ei ole koronapaketti, eikä elvytyspaketti, vaan poliittista vakautta ostava paketti. (PTK 55/2021/3 vp, 136.)

Lulu Ranteen (ps.) mukaan elpymisvälineen perustelut ovat älyllisesti epärehellisiä ja loukkaavat suomalaisten älyä. Ranteen mukaan elpymisväline ei liity koronaan, eikä se elvytä. Hänen mukaansa koko prosessi syö unionin päätöksenteon legitimiteettiä pahemman kerran:

Paketin tarkoitus ja sitä ajavien kaikki perustelut ovat älyllisesti uskomattoman epärehellisiä loukaten suomalaisten älyä ja jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeutta. Paketti ei elvytä, se ei liity koronaan, eikä se ratkaise yhtään ongelmaa. Sillä muka ostetaan poliittista vakautta ja suojataan Ranskan ja Saksan intressejä – sitähän sillä tehdään. Tällainen prosessi rapauttaa EU:n päätöksenteon legitimiteettiä pahemman kerran. Tosiasiassa paketin kaataminen olisi paitsi Suomen myös koko EU:n etu. (PTK 55/2021/3 vp, 206.)

Tässä kappaleessa analysoitujen kansanedustajien argumenttien mukaan elpymisväline ei tosiasiallisesti liity koronaan. Esimerkiksi Janne Heikkinen (kok.) toteaa edellä viitatussa puheenvuorossaan seuraavaa: ”ainoastaan 30 prosenttia elpymisvälineen varoista jaetaan koronakriisin suoranaisten vaikutusten perusteella.” Edustajien mukaan kriisitilannetta käytetään hyväksi ajamalla tiiviimpää taloudellista integraatiota ja yhteisvastuuta, joka ei muuten saisi kannatusta. Kyse on klassisesta neofunktionalistisesta näkemyksestä, jonka mukaan unionin kohtaamat kriisit luovat integraatiopaineita. Puheenvuoroissa toistuu myös failing forward -teorian mukainen ilmiö, jossa integraatio epäonnistuu kerta toisensa jälkeen, jolloin tarvitaan lisää integraatiota ongelmien korjaamiseksi. Aikaisemmat tukipaketit eivät saaneet kriisimaita parantamaan taloudenpitoaan, eikä perussopimusten henkeen ole palattu. Näin ollen on edustajien mukaan perusteltua odottaa, ettei elpymisvälinekään tuo pysyvää muutosta, sillä elpymisrahasta eniten hyötyvien jäsenvaltioiden ongelmat ovat rakenteellisia. Samat ongelmat tulevat esiin kerta toisensa jälkeen ja niihin pyritään vastaamaan aina samalla tavalla.

Edustajat kyseenalaistavat elpymisvälineen elvytysvaikutuksen, koska sen arvioidaan tulevan suhdannepoliittisesti liian myöhään, jolloin talous on jo kääntymässä nousuun. Tämän vuoksi elpymisvälineen pelätään kiihdyttävän inflaatiota, jolloin sen vaikutus saattaisi olla jopa taloutta heikentävä. Joissakin puheenvuoroissa elvytyksen taas katsotaan olevan sinänsä perusteltua, mutta se tulisi tehdä kansallisesti, eikä ”kilpailijamaita elvyttäen”.

6.2. Ei tule jäämään kertaluonteiseksi

Toinen elpymisvälineen vastustajien pääargumentti liittyy epäilykseen siitä, ettei poikkeukselliseksi ja kertaluonteiseksi mainostettu elpymisväline tule jäämään sellaiseksi, vaan päätöksen myötä ollaan avaamassa portti uusille ja toistuville paketeille sekä unionin verotusoikeudelle. Näkemystä perustellaan ensinnäkin sillä, että myös aikaisempien tukipakettien oli määrä jäädä historiaan ainutlaatuisina poikkeuksina. Niistä tulikin toistuvia käytäntöjä, joiden avulla integraation valuvikoja yritetään korjata. Toisekseen moni edustaja luonnehtii elpymisvälinettä riittämättömäksi, eikä se ratkaise saamapuolella olevien jäsenmaiden syvempiä taloudellisia ongelmia. Kolmanneksi edustajat vetoavat sellaisiin eurooppalaisten johtajien puheenvuoroihin, joissa spekuloidaan elpymisvälineen jatkamisesta tai tekemisestä pysyväksi.

Halla-ahon mukaan lukuisat sellaiset päätöksentekijät, joilla on oikeasti valtaa, ovat todenneet paketin siirtävän EU:n uuteen aikaan sekä toimivan mallina uusille vastaaville järjestelyille. Hänen mukaansa ”jokseenkin kaikki talouselämän asiantuntijat jakavat tämän analyysin.” Halla-aho jatkaa kysymällä ”Jos Suomi ei poliittisista syistä voi kieltäytyä tästä maallemme haitallisesta paketista, miten se voisi kieltäytyä mistään tulevastakaan maallemme haitallisesta paketista? Kertaluonteisuus on pelkkä tyhjä sana, jos jokaiseen kertaluonteiseen järjestelyyn on käytännössä pakko osallistua.” (PTK 55/2021/3 vp, 6.) Halla-aho ei puheessaan yksilöi niitä tahoja, jotka epäilevät elpymisvälineen kestoa, mutta antaa ymmärtää, että elpymisvälineessä olisi kyse merkittävästä askeleesta integraation tiivistämisessä.

Myöhemmässä puheenvuorossaan Halla-aho kuvailee Euroopan integraatiota todeten sen etenevän yleensä kriisien kautta ja niitä hyväksi käyttäen: ”Irvokkainta on se, että integraatio on yleensä aiheuttanut tai ainakin mahdollistanut ne ongelmat, joihin tarjotaan ratkaisuksi lisää integraatiota. [...] ne Etelä-Euroopan talousvaikeudet, joita niin sanotuilla elpymispaketilla yritetään ratkaista, johtuvat suurelta osin integraatiosta ja epäonnistuneesta yhteisvaluutasta.” Halla-ahon mukaan haitallista integraatiota tulisi purkaa sen syventämisen sijaan. (PTK 55/2021/3 vp, 44.)

Halla-ahon argumentoinnista käy ilmi niin neofunktionalismin kuvaus integraation syventämisestä kriisien kautta sekä failing forward -teorian kuvaus epäonnistuneen integraation korjaamisesta lisäintegraatiolla. Halla-ahon mukaan elpymisvälineellä paikataan nimenomaan näitä integraation ja yhteisvaluutan valuvikoja. Siksi ratkaisu integraation aiheuttamiin ongelmiin on Halla-ahon mukaan sen purkaminen.

Essayah epäilee elpymisvälineen kertaluonteisuutta:

viimeksi eilen keskeiset EU-komissaarit intoilivat järjestelyn pysyvyydestä ja vielä pidemmälle menevistä aloitteista. Näin he vahvistivat jo aiemmin keskeisten EU-johtajien ja instituutioiden edustajien kaavailut siitä, että monivuotisen rahoituskehityksen sisään rakennettu malli mahdollistaa uudet velkamekanismit.

Vetoamalla sen ainutkertaisuuteen hallitus on halunnut välttää keskustelun niistä kehityskuluista, jotka vievät unionia Suomen näkökulmasta epäedulliseen suuntaan. (PTK 55/2021/3 vp, 16.)

Essayah antaa ymmärtää, että hallitus puhuu yhtä ja EU-johtajat toista. Moni opposition edustaja vetoaakin komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrowskiksen lausuntoon, jossa tämä spekuloi mahdollisuudella pysyvään järjestelyyn. Essayahin sekä seuraavaksi eriteltävien Ritva Elomaan, Mika Niikon, Mari Rantasen ja Sebastian Tynkkysen näkemyksiä voidaan tarkastella neofunktionalismin kautta, jonka mukaan kerran toteutettu politiikkatoimenpide voidaan toistaa helpommin, kun ratkaiseva ensiaskel on otettu ja integraatio on jo valmiiksi tiivistä.

Ritva Elomaa (ps.) vetoaa EU-johtajien lausuntoihin, joiden mukaan elvytyspaketteja nähtäneen myös tulevaisuudessa: ”Taloukskomissaari ja komission varapuheenjohtaja, EU:n ydinporukka, ovat lausuneet, että elvytyspaketteja tulee tulevaisuudessa lisää.” (PTK 55/2021/3 vp, 34.)

Myös Mika Niikko (ps.) vetoaa komission varapuheenjohtaja Dombrowskiksen lausuntoon, jossa tämä spekuloi mahdollisuudesta luoda elpymisvälineestä pysyvä. Niikon mukaan elpymisvälineen kertaluonteisuuden epäileminen ei ole sen vastustajien tai perussuomalaisien keksintö, vaan sellaisia puheita on tullut unionin avainpaikoilta: ”näin ovat monet Euroopan unionin johtavat virkamiehet ja poliitikot itsekin maininneet, kuten esimerkiksi eilen EU:n komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrowskis mainitsi, että ”mitä paremmin onnistumme tämän järjestelyn toimeenpanossa, sitä enemmän on tilaa keskusteluille pysyvästä välineestä”.” (PTK 55/2021/3 vp, 54.)

Mari Rantasen (ps.) mukaan elpymisväline ei tule olemaan kertaluonteinen, koska sen luomisessa venytetään EU:n perussopimuksia. Rantanen viittaa myös komission varapuheenjohtaja Dombrowskiksen lausuntoon, joka korjattiin sittemmin suomenkielisellä twiitillä, jossa hän vakuutteli järjestelyn kertaluonteisuutta ja poikkeuksellisuutta. Rantanen viittaa myös EU-maiden johtajien puheisiin, jotka ovat spekuloineet pysyvästä järjestelystä:

”Espanjan ja Kreikan pääministerit tapasivat ja tulivat ulos tästä tapaamisesta sillä, että nimenomaan tämä paketti avaa nyt sitten uuden tien fiskaaliunioniin.” (PTK 55/2021/3 vp, 57.)

Sebastian Tynkkynen (ps.) lainaa komissaarien näkemyksiä, joissa nämä spekuloiivat mahdollisuudesta tehdä elpymisvälineestä pysyvä. Tynkkynen siteeraa ensin komission varapuheenjohtaja Dombrowskiksen lausuntoa, jonka jälkeen hän siteeraa talouskomissaari Paolo Gentilonin lausuntoa:

”Tiedämme, että tämä väline on selkeästi väliaikainen. Mutta mitä menestyneempiä olemme tämän välineen käytössä, sitä enemmän meillä on tulevaisuudessa ulottuvuuksia käydä keskustelua pysyvästä instrumentista.” Eli tällä selkeästi yritetään muodostaa tällainen systeemi, jota voidaan käyttää jatkossakin, kun etelän maat tarvitsevat rahaa. [...] Ja sen lisäksi talouskomissaari Gentiloni lausui tällä tavalla: ”Säännöt ovat selvät. Tämä on ainutlaatuinen instrumentti. Sillä on pysyviä vaikutuksia markkinoille, koska eurooppalaista velkaa maksetaan seuraavat 30 vuotta. Tulevaisuudessa välineestä pitää saada toimiva. Jos väline toimii ja olemme saaneet päätöksen uusista omista varoista tämän jälleenmaksamiseen meillä voi olla mahdollisuus tulevien aloitteiden käsittelyyn.” [sic] (PTK 55/2021/3 vp, 69.)

Tynkkynen viittaa lisäksi Kreikan pääministeri Kyriákos Mitsotákiksen lausuntoon, jossa hän sanoo, ettei välttämättä puhuta yhdestä ja ainoasta kerrasta, jos raha on käytetty viisaasti ja se vauhdittaa tarvittavia muutoksia. Espanjan pääministeri Pedro Sánchez on Tynkkynen mukaan lausunut uskovansa, että ihmiset näkevät tulevaisuudessa sopimuksen ”yhtenä suurena askeleena Euroopan integraation hyväksi.” Tynkkynen mukaan selkeämpiä lausuntoja liittovaltion rakentamiseksi on vaikea saada. (PTK 55/2021/3 vp, 70.)

Peter Östman (kd.) vertaa Suomen noin 4 miljardin euron maksuosuutta elpymisvälineessä Neuvostoliitolle aikoinaan maksettuihin sotakorvauksiin. Östmanin mukaan kyse on myös periaatteesta:

Kyse tässä ei ole pelkästään Suomen maksuosuudesta vaan periaatteesta. Ranskan EU-asioiden ministeri Beaune sanoi jo viime kesänä, että EU:n yhteinen velka ei jää elpymispakettiin. Seuraava ratkaiseva taistelu käydään yhteisistä veroista. Myös Ranskan presidentti Macron on lausunut samansuuntaisesti. Surullista. Uskooko joku tässä salissa vielä, että tämä elvytyspaketti jäisi kertaluonteiseksi? (PTK 55/2021/3 vp, 37.)

Östmanin puheenvuorosta on tunnistettavissa neofunktionalistinen integraation ylitse läikkyminen. Östman epäilee, että kun elpymisväline on saatu läpi, ryhdytään seuraavaksi keskustelemaan EU:n verotusoikeudesta, sillä kasvavat kustannukset täytyy rahoittaa.

Riikka Purra (ps.) tarttuu elpymisvälineen puolustajien argumenttiin vakauden edistämisestä ja kaaoksen estämisestä kysymällä, mitä hallitus tekee sitten, kun Brysselistä tulee painetta uudelle paketille: ” Oletteko te sitten valmiit lisäämään kaaosta ja heikentämään vakautta [...] mikäli Ranska ja Saksa esittävät vastaavaa uutta pakettia? [...] Sittenkö te ette täällä valita käytöstapojen puutetta tai populismia tai hauku perussuomalaisia vaan johdonmukaisesti taistelette Suomen itsemääräämisoikeuden ja valtiovarainvaliokunnan lausumien puolesta?” (PTK 55/2021/3 vp, 43.)

Purra kyseenalaistaa edellä olevassa puheenvuorossaan elpymisvälineen puolustajien logiikan, jonka mukaan poikkeuksellinen ja kertaluonteinen toimenpide tehdään vakauden puolesta ja kaaoksen estämiseksi. Mikäli Brysselistä tulee myöhemmin vaatimuksia uusille tukipaketeille, hallitus ja puolustajat olisivat ikään kuin sitten valmiita lisäämään kaaosta vakauden kustannuksella. Failing forward -teorian mukaan käsittelyssä oleva elpymisväline ei ratkaise ongelmaa, vaan siirtää sen myöhemmäksi, jolloin Suomi ja EU löytävät itsensä jälleen samasta tilaisuudesta.

Ano Turtiainen vetoaa asiantuntijoiden näkemyksiin, joita hän ei tarkemmin yksilöi. Asiantuntijoiden mukaan elpymisvälineen koko on väärä:

rahasto on erikoisesti sekä liian iso että liian pieni. Taloutensa huonosti hoitaneet maat tulevat takuuvarmasti ottamaan rahastosta kaiken irti ja vaativat jatkossakin itselleen avustuksia yhä lisää ja lisää. Niinpä rahastoa joudutaan kasvattamaan ja siitä syntyy pysyvä osa Euroopan unionia, ja tästä on jopa tänään uutisoitu komission suunnalta. (PTK 55/2021/3 vp, 61.)

Kun analysoidaan Turtiaisen näkemyksiä neofunktionalistisesta näkökulmasta, voidaan todeta, että elpymisvälineen kaltainen askel integraation tiivistämisessä on omiaan läikkymään yli, tässä tapauksessa potentiaalisesti vakiintumaan pysyväksi toimintamalliksi. Failing forward -näkökulman mukaan kompromissiratkaisuna sorvattu elpymisväline ei tyydytä saamapuolella olevia jäsenvaltioita, jolloin ne saattavat vaatia enemmän, kun näkevät, että ratkaiseva askel yhteisen velan nostamiseksi on otettu. Eteenpäin horjumisen näkökulmaan liittyy myös ajatus moraalikadosta, kun jäsenmaiden vastuuta omasta taloudenpidostaan voidaan vyöryttää yhteisvastuun hengessä muille.

Myös Lulu Ranne (ps.) epäilee, että kyseessä on ennakkotapaus pysyvämmän järjestelyn luomiseksi. Ranteen mukaan elpymisvälineen hyväksyminen ja takaisinmaksu EU:n laajuisten verojen muodossa ”viitoittaisi tien uusiin vastaaviin ja pysyvämpiin talousjärjestelyihin jäsenmaiden kesken.” Ranne arvioi, että komission aikomuksena on perustaa tulonsiirto- ja velkaunioni, jonka takaajina ovat jäsenmaiden veronmaksajat. Ranteen mukaan ”Komissio nimenomaisesti pyrkii käyttämään tätä ratkaisua ennakkotapauksena sekä toistamaan ja muuttamaan vastaavat järjestelyt pysyviksi.” (PTK 55/2021/3 vp, 62–63.)

Jari Koskelan (ps.) ja Sanna Antikaisen (ps.) mukaan elpymisvälineen nettosaajat tulevat jatkossa vaatimaan enemmän ja enemmän, sillä elpymisväline ei ratkaise niiden taloudellisia ongelmia ja piikki on avattu. Jari Koskela sanoo:

Onko se oikeata solidaarisuutta, jos kelvottomasti asiansa hoitaneita maita pelastetaan, vedetään siis perässä? Hetken menee toisten siivellä paremmin, mutta totuus tulee ennen pitkää vastaan. Ei kannettu vesi enenkään ole pysynyt kaivossa. Jos he nyt saavat lahjarahan saannille pään auki, tulevat he sataprosenttisesti pyytämään jatkossa aina vain lisää, koska tämä ja seuraavatkaan tukipaketit eivät tule ratkaisemaan näiden maiden todellisia ongelmia. (PTK 55/2021/3 vp, 65.)

Antikainen kysyy hallitukselta, milloin se huomaa saman kuvion toistuvan uudelleen ja uudelleen: ”Kun sama maa tulee kerta toisensa jälkeen pyytämään uutta vippiä, vaikka edellistikään ei ole vielä maksettu takaisin, niin milloin te huomaatte, että kyseessä on kuvio, joka toistuu joka kerta uudelleen ja uudelleen, eikä kertaluontoinen ongelma?” (PTK 55/2021/3 vp, 68.)

Moni kansanedustaja haastaa elpymisvälineen puolustajien väitteet, joiden mukaan valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotukset sitovat hallitusta ja eduskuntaa jatkossa, eikä Suomi tule hyväksymään elpymisvälineen kaltaisen järjestelyn toteuttamista uudelleen. Vastustajat argumentoivat, ettei lausumilla ole mitään merkitystä, eikä niitä lueta EU:ssa. Mauri Peltokangas (ps.): ”Ei ole, kuulkaa, mitään merkitystä sillä, mitä linjauksia mihinkin mietintöön Suomessa enää saadaan. EU vie ja Suomi vikisee.” (PTK 55/2021/3 vp, 175.)

Leena Meri (ps.) on puoluetoverinsa kanssa samalla ehdottomalla linjalla:

Niillä ei ole hönkäsen pöläystä merkitystä EU:n neuvottelupöydissä. Kuten muistamme, valtiovarainministeri on täällä sanonut useaan otteeseen, että löimme kättä päälle — siis kättä päälle, ennen kuin eduskunnasta kysyttiin yhtään mitään, ja siihen

on vedottu täällä. Nämä lausunnot ovat EU:ssa ihan nollapaperin arvoisia. (PTK 55/2021/3 vp, 81.)

Kansanedustajat eivät siis luota elpymisvälineen jäävän kertaluonteiseksi, vaan se nähdään integraatioaskeleena, jonka ottamisen mahdollistaa juuri koronakriisin kaltainen erikoistilanne. Kun ratkaiseva päätös on tehty ja jäsenmaat sidottu yhteiseen velkaan vuosikymmeniksi, tullaan edustajien mukaan näkemään uusia tukipaketteja jatkossakin. He viittaavat usein merkittävien EU-johtajien lausuntoihin, joiden mukaan järjestelystä voi mahdollisesti tulla pysyvä. Valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotusten merkitys kyseenalaistetaan väittämällä, ettei niistä olla kiinnostuneita Brysselissä.

6.3. Rikkoo EU:n perussopimuksia ja johtaa moraalikatoon

Elpymisvälineen vastustajien keskeisimpiä argumentteja on vetoaminen EU:n perussopimukseen, jotka kieltävät yhteisen velanoton. Heidän mukaansa EU rikkoo oikeusvaltioperiaatetta kävelemällä perussopimusten yli. Etenkin moni kokoomuksen kansanedustaja, joka suhtautuu EU-jäsenyyteen lähtökohtaisesti positiivisesti, on huolissaan siitä, mihin suuntaan elpymisvälineen ja yhteisen velanoton hyväksyminen unionia vievät. Edustajien mukaan EU:n luottamus rapautuu, mikä puolestaan heikentää sen toimintakykyä ja legitimitettiin. Edustajien mukaan on Suomen velvollisuus vaatia perussopimusten ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamista. Elpymisvälineen ja pitkäaikaisen yhteisen velan katsotaan muuttavan unionin luonnetta merkittävästi ja peruuttamattomasti.

Essayihin mukaan unionin oikeusperusta on romuttumassa, eikä kehitykselle ole kansan mandaattia: ”EU:n omien varojen päätös romuttaa unionin oikeusperustaa, kaventaa kansallista täysivaltaisuutta ja eduskunnan budjettisuvereniteettia, eikä meillä ole tälle toimivallan siirrolle kansanäänestyksessä annettua mandaattia.” (PTK 55/2021/3 vp, 17.)

Ville Tavion (ps.) mukaan perussopimukset on heitetty paperisilppuriin:

Suomi on ottamassa kannettavakseen Italian kaltaisten maiden velkaa EU:n nimissä. EU:n omat perussopimukset kieltävät tällaisen yhteisvelanoton ja maiden välisen taloudellisen yhteisvastuun. Perussopimukset ollaan heitetty komissiossa paperisilppuriin — se oikeusvaltioperiaatteesta. Suomalainen veronmaksaja laitetaan

kirjaimellisesti maksamaan omilla korkeilla veroillaan muiden maiden matalamman verotuksen. (PTK 55/2021/3 vp, 24.)

Markku Eestilän (kok.) mukaan elpymisväline venyttää unionin perussopimuksia ja siihen liittyy myös moraalikadon ongelma: ”kriittiköä pitää kohdentaa nimenomaan tämän elvytyspaketin rakenteeseen ja toteuttamistapaan. Nyt se kyllä venyttelee näitä Euroopan unionin perussopimuksia aika reippaasti, ja yksi ongelma, mikä liittyy moraalikatoon, kyllä vain on tämä avustuspaketti eli 390 miljardia, joka sisältyy tähän 750 miljardiin.” Moraalikato syntyy Eestilän mukaan siitä, jos velkaannutaan tarpeeksi ja ollaan tietoisia siitä, että ”joku avustuspaketti korjaa tilannetta”. (PTK 55/2021/3 vp, 35.)

Olli Immonen (ps.) muistuttaa perustuslakivaliokunnan kantaan viitaten, että kyseessä on merkittävä toimivallan siirto EU:lle, joka tulee muuttamaan unionin luonnetta:

Elpymispaketti murentaa EU:n sääntöperusteisuutta, lisää moraalikatoa ja vie Suomen tulonsiirtounioniin ja lopulta liittovaltioon. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut EU:n elpymispaketissa olevan kyse Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävään toimivallan siirtoon Euroopan unionille rinnastuvasta järjestelystä, joka muuttaa merkittäväällä tavalla unionin luonnetta. (PTK 55/2021/3 vp, 40.)

Wille Rydman (kok.) painottaa EU:n vakautta, ennustettavuutta ja sääntöpohjaisuutta. Hän arvioi, että elpymisväline heikentää jäsenmaiden kannustimia huolehtia kestävästä taloudenpidosta, mikä potentiaalisesti aiheuttaa kriisejä myös tulevaisuudessa:

Kun synnyttämme tilanteen, jossa perussopimuksia muuttamatta omaksumme niille tulkinnan kuin mikä niille tähän asti on nähty, ja kun taloudellisella ratkaisulla luomme ennakkotapauksen, joka on omiaan murentamaan myöskin taloudellisia kannusteita ylläpitää tasapainoista taloutta eri jäsenmaissa, niin se valitettavasti vain lisää tulevien kriisien todennäköisyyttä. (PTK 55/2021/3 vp, 40.)

Sakari Puiston (ps.) mielestä elpymisväline tulisi palauttaa takaisin neuvottelupöytään. Hän näkee siinä suuria riskejä: ”Itse en usko tämän paketin kertaluontoisuuteen. Sen sijaan näen riskejä siinä, miten tämä voi johtaa pelisääntöjen rikkomiseen ja moraalikatoon ja nimenomaan solidaarisuuden pettämiseen, pelisääntöjen rikkomiseen EU:ssa pitkällä aikavälillä.” (PTK 55/2021/3 vp, 41.)

Myöhemmässä puheenvuorossaan Puisto vetoaa EU:n perussopimukseen, joiden noudattamiseen on palattava:

Ja näistä syistä olen nimenomaan sitä mieltä, että meidän pitää nyt uskaltaa palauttaa tilanne takaisin neuvottelupöydälle ja vaatia itse asiassa, että noudatetaan jatkossakin niitä asioita, jotka on itse asiassa kirjattu sinne valtiovarainvaliokunnan lausumiin. En ymmärrä sitä, miten me voidaan ensin ikään kuin hyväksyä tämä ja sitten sanoa, että meidän tahtotila on kuitenkin hyvin erilainen. (PTK 55/2021/3 vp, 104.)

Jari Koskela (ps.) kysyy, haluaako Suomi olla mukana päätöksenteossa, missä EU ei noudata edes omia sääntöjään: ”Meidän pitää huolella arvioida, haluammeko lähteä viemään EU:ta sellaiseen suuntaan, jossa perussopimukset rikotaan, menetämme ennen pitkää otteemme omasta budjetista, kannamme huolta niiden maiden taloudesta, jotka eivät itse kykene sitä hoitamaan.” (PTK 55/2021/3 vp, 66.)

Hannu Hoskonen (kesk.) viittaa EU:n perussopimuksen artiklaan 310, joka kieltää unionin velanoton. Hän mainitsee myös yhteisvastuun kieltävän artiklan 125 ja viittaa EU-tuomioistuimen ennakkopäätöksiin:

mitään yhteisvastuuta Euroopan unionin alueella ei ole. Sen kieltää muun muassa Euroopan unionin artikla numero 125. Tulonsiirtoja ei ole eikä tule, eivätkä ne ole laillisia. Siitä on myös yhteisön tuomioistuimen ennakkopäätökset. Vastuuta toisten veloista ja koroista ei myöskään ole. Sen kieltää artikla 125. Siitäkin on monia yhteisöntuomioistuimen ennakkopäätöksiä. (PTK 55/2021/3 vp, 76.)

Janne Sankelon (kok.) mukaan elpymisvälineen suurin riski on moraalikadon kasvaminen ja siitä seuraava luottamuksen rapautuminen: ”Tämän elpymispaketin suurin riski on, että se johdattelee unionin muutamia maita ajattelemaan, että omaa taloutta ja rakenteita uudistavat toimenpiteet eivät ole tarpeellisia, koska aina tiukan paikan tullen jostain tulee näkymätön käsi, joka auttaa.” Sankelon mukaan unionin luonne muuttuu, joka vaikuttaa sen luottamukseen ja sitä kautta myös Suomen turvallisuuteen. (PTK 55/2021/3 vp, 80.)

Ari Koponen (ps.) kysyy, ”Miksi esimerkiksi Italia ja Espanja tekisivät kipeitä rakenteellisia ratkaisuita talouksiinsa, kun ne tietävät, että aina löytyy maksaja heidän leveälle elämälleen?” Koponen arvioi, että elpymisvälineen mennessä läpi korkean veroasteen maat maksavat myös jatkossa matalan verotuksen saajamaiden leveämpää elämää. Koponen on myös huolissaan EU:n kyvystä valvoa rahankäyttöä: ”Elpymisväline antaisi monille maille lyhyessä ajassa mittavan määrän varoja, ja valvonta vaatisi suuren organisaation, eikä sekään estäisi väärinkäytöksiä ja korruptiota.” (PTK 55/2021/3 vp, 84.)

Janne Heikkinen (kok.) luonnehtii EU:ta Suomen tärkeimmäksi yhteisöksi länsisuuntautumisen kannalta, jonka vuoksi unionin ohjaaminen vankoin ja tarkastelua kestävin perustein on elintärkeää:

vakiintuneiden perussopimusten muuttaminen luovien tulkintojen avulla aiheuttaa vaaran siitä, ettemme itsekään ennen pitkää tiedä, minkälaiseen järjestelmään lopulta kuulumme. Sääntöperusteisuuden asettaminen vaakalaudalle näin kevyin perustein on valtava virhe, mutta onneksi me suomalaiset olemme tottuneet siihen, että sopimuksista pidetään kiinni. Nyt sitä on vaadittava myös muilta jäsenmailta, [Puhemies: Viisi minuuttia!] ja sen takia tulen huomenna äänestämään ”ei”. (PTK 55/2021/3 vp, 98–99.)

Toimi Kankaanniemen (ps.) mukaan perussuomalaisilla on vaihtoehto:

kukin jäsenmaa ottaa itse velkansa ja vastaa niistä itse ja käyttää ne sitten yhteisymmärryksessä tai yksilöllisesti omien etujensa ja tarpeidensa mukaan, [...] Meillä on siis selkeä vaihtoehto ja se vaihtoehto on nykyisten perussopimusten hengen ja kirjaimen noudattaminen. Kukin ottaa omat lainansa ja vastaa niistä, emmekä sitoudu maksamaan toisten maiden velkoja missään tapauksessa. (PTK 55/2021/3 vp, 108.)

Jani Mäkelän (ps.) mukaan yksikään EU-asiantuntija ei kehtaa esittää lausuntoa sen puolesta, että palattaisiin noudattamaan sääntöjä:

Tämä, että Suomen hurskailla toivomuksilla tai ponnettomilla vaatimuksilla EU muuttuisi yhtään miksikään tai palautuisi mihinkään, on ihan pötypuhetta. Ei yksikään asiantuntija, edes EU-myönteinen asiantuntija, kehtaa omissa nimissään esittää sellaista lausuntoa, että palattaisiin joihinkin no bail-out -sääntöihin ja vastaaviin asioihin, joiden piti olla itsestäänselvyyksiä vielä joitakin vuosia sitten, mutta EU on luisunut kriisistä kriisiin, ja nyt ne eivät enää ole itsestäänselvyyksiä. (PTK 55/2021/3 vp, 120.)

Tom Packalénin (ps.) mukaan elpymisvälineeseen liittyy oikeudellisia ongelmia, eikä sille löydy selkeää ja hyväksyttävää oikeusperustaa EU:n perussopimuksissa. Packalén viittaa perussopimuksen yhteisen velanoton ja avustamiskiellon sisältäviin artikloihin todeten EU:n rikkovan oikeusvaltioperiaatetta:

Elpymispaketti rikkoo siten räikeästi EU:n omia sääntöjä, niin perussopimusta kuin Suomellekin tärkeää oikeusvaltioperiaatetta. Oikeusvaltioperiaatetta on aina pidetty EU:n toiminnan kulmakivenä, ja se on yksi EU:n perussopimuksen mukaisista perusarvoista. Oikeusvaltioperiaate edellyttää, että mahdollisissa kriiseissä edetään

perussopimuksen mukaisesti. Jos nyt yhteisistä sopimuksista ei pidetä kiinni, ajaudumme väistämättä vaaralliseen tilaan, jossa mihinkään ei voi jatkossa luottaa. (PTK 55/2021/3 vp, 135.)

Heikki Autto (kok.) arvioi elpymisvälineen pitkän aikavälien haittojen olevan suuremmat kuin mahdolliset lyhyen aikavälin hyödyt, sillä perussopimuksia rikkova yhteinen velanotto aiheuttaa moraalikatoa ja heikentää unionin vakautta:

Paketin pitkän aikavälin haitat Suomelle ja Euroopan unionille ovat todennäköisesti suuremmat kuin mahdolliset lyhyen aikavälin hyödyt. Velanotto jäsenmaiden piikkiin rikkoo aivan selvästi EU:n perussopimusta ja aiheuttaa myös taloudellista moraalikatoa. Tämä puolestaan heikentää pitkässä juoksussa EU:n yhtenäisyyttä ja kilpailukykyä, joka puolestaan vahingoittaa maanosamme vakautta ja vaurautta. (PTK 55/2021/3 vp, 130.)

Vilhelm Junnilan (ps) mukaan EU:n toiminta muistuttaa mafiaa, jossa perussopimukset ja moraalit heitetään romukoppaan: ”jos vuodetun muistion tiedot pitävät paikkansa, alkaa Euroopan unionin toiminta vaikuttamaan enemmän mafialta, jossa kiristämällä kerätään suojelurahaa pienemmiltä jäsenmailta ja heitetään samalla omat perussopimukset romukoppaan, moraalista puhumattakaan.” (PTK 55/2021/3 vp, 217.)

Perussopimusten venyttämistä ja taloudelliseen yhteisvastuuseen liittyvää moraalikatoa voidaan pitää negatiivisina spillover-vaikutuksina. Ensinnäkin jos perussopimusten henkeä rikotaan edes kertaluonteisesti, on luotu ennakkotapaus, jonka myötä menettely on helpompaa toistaa myöhemmin tulevaisuudessa. Tällöin jäsenvaltioiden välinen keskinäisriippuvuus ja yhteisvastuullisuus kasvaa tavalla, joka ei ole kaikille jäsenvaltioille optimaalinen. Yhteisvastuullisuuteen puolestaan liittyy hyvin kiinteästi moraalikadon ongelma, sillä se lisää vapaamatkustajuutta. Jäsenvaltioilla ei ole riittäviä kannustimia huolehtia taloudestaan, jos ne eivät joudu itse siivoamaan sotkujaan muiden jäsenvaltioiden rientäessä hätiin kerta toisensa jälkeen. Etenkin unioniin sinänsä positiivisesti suhtautuvien edustajien mukaan moraalikato murentaa unionin legitimitettä.

Kuten kansanedustajien puheenvuoroista käy ilmi, yhteisvastuu ei poista joidenkin jäsenvaltioiden rakenteellisia ongelmia, vaan lykkää niitä tulevaisuuteen. Failing forward -teoria osoittaa, etteivät kompromissiratkaisut ole optimaalisia ja voivat johtaa ei-toivottuun integraatiokierteeseen, jossa jatkuvasti korjataan edellisen ”kierroksen” valuvikoja, jotka ovat alkujaan seurausta siitä, ettei perussopimusten henkeä sen paremmin ylivelkaantumisen kiellon

kuin no bailout -periaatteen osalta ole noudatettu. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, ettei avustusten ja yhteisen velan antaminen valmiiksi ylivelkaantuneille maille poista ongelmia, vaan ne realisoituvat pahimmillaan seuraavan kriisin myötä. Perussopimusten rikkominen on tässä mielessä johtanut integraation tiivistymiseen.

6.4. Edistää liittovaltiokehitystä, jossa Suomelle jää maksajan rooli

Elpymisväline nähdään monen vastustajan silmissä liittovaltiokehityksen ratkaisevana askeleena, sillä elpymisvälineen ei uskota jäävän kertaluonteiseksi ja sen pitkäaikaisuuden vuoksi sen ei myöskään katsota olevan väliaikainen rakenne. Edustajat puhuvat muun muassa liittovaltiosta, fiskaaliunionista, tulonsiirtounionista ja velkaunionista, jossa Suomelle on varattu maksajan rooli. Koska liittovaltiokehitys on kansan keskuudessa ei-toivottava kehityssuunta, sitä kohti edetään edustajien mukaan elpymisvälineeksi naamioidun integraatioaskeleen kautta.

Sari Essayahin (kd.) mukaan elpymisvälineessä on kyse peruuttamattomasta askeleesta kohti liittovaltiota: ”Koronakriisin varjolla Euroopan unioni on ottamassa peruuttamattoman askeleen kohti yhteisen velan, verojen ja tulonsiirtojen määrittämää liittovaltiounionia ilman periaatteellista keskustelua EU:n suunnasta. Samalla unioni tulee luovalla tavalla venyttäneeksi ja kiertäneeksi omia keskeisiä sääntöjään ja periaatteitaan.” (PTK 55/2021/3 vp, 15.)

Essayah jatkaa argumentointia: ”EU:n omien varojen päätös ja siihen sisältyvä elpymisväline ovat sitomassa suomalaiset veronmaksajat vuosikymmeniksi yhteisvastuulliseen velkaan ja korkeampiin jäsenmaksuihin. Lisäksi päätöksellä avataan ovi EU-tason verotukseen. Perustuslakivaliokunnan vaatimus kahden kolmasosan määräenemmistöstä osoittaa, että elpymisvälineen hyväksymisessä on kyse merkittävästä toimivallan siirrosta kansalliselta tasolta EU-tasolle.” (PTK 55/2021/3 vp, 15–16.)

Neofunktionalistisesta näkökulmasta Essayahin puheenvuoroa voi tulkita siten, että jäsenmaiden taloudellinen ja poliittinen keskinäisriippuvuus on niin vahvaa, että integraation lisääntyminen on väistämätöntä. Kokonaisuuteen kuuluvat EU-tason verot ovat seurausta integraation kerrannaisvaikutuksista ja puhuja epäilee niiden lisäävän EU-tason verotusta edelleen, kun Pandoran lipas on avattu. Failing forward -teorian näkökulmasta puolestaan kertaluonteinen ratkaisu ei jää sellaiseksi, koska se on suurella todennäköisyydellä

valuvikainen kompromissi, jota on tulevaisuudessa korjattava integraatiota edelleen tiivistämällä.

Harry Harkimon (liik.) mukaan korona on tekosyy liittovaltiokehityksen ajamiselle ja hän vetoaa tarkemmin yksilöimättömiin komissaarien lausuntoihin.

Koronan varjolla EU:ta viedään kohti velka- ja verounionia, josta olisi pitänyt keskustella eduskunnassa ja valiokunnissa paljon perusteellisemmin. Tätä tukevat komissaarien tuoreet lausunnot uutistoimisto Reutersille siitä, että velkaketusta voi tulla pysyvä malli. Eli otetaan yhteistä lainaa ja maksetaan se pois keksimällä yhteisiä veroja. (PTK 55/2021/3 vp, 17.)

Ville Vähämäki (ps.) sanoo elpymisvälineen vievän unionia kohti taloudellista unionia, jossa jäsenvaltiot Suomi mukaan luettuna joutuvat maksumiehiksi:

Tosiasiassa tämä elvytyspaketti tulee viemään koko EU:n kohti syvempää taloudellista liittovaltiota. Samalla EU:n omat menot kasvavat ja jäsenvaltiot laitetaan maksumiehiksi, koska täytyy keksiä uusia tulonlähteitä EU:lle. Elpymisvälineeseen sisältyvän lainanottovaltuuden kustannukset kasvattavat Suomen EU-jäsenmaksuja noin 210 miljoonaa euroa vuodessa vuoteen 2058 asti. Vaikka sinänsä Suomen nettomaksuasema on ihan asiallinen EU:ssa, silti ne jäsenmaksut ovat kasvaneet vuosi vuodelta ja EU tekee jatkuvasti uusia lisäbudjetteja, mitkä kasvattaa Suomen jäsenmaksuja. (PTK 55/2021/3 vp, 26.)

Vähämäki mainitsee myöhemmin inflaation kasvamisen, josta suomalaiset saavat maksaa: ”Me halutaan, ettei tällä elvytyspaketilla kiihdytetä inflaatiota, jolloin tämän paketin tosiasiallinen maksaja olisi tavallinen suomalainen työmies” (PTK 55/2021/3 vp, 46).

Vähämäen puheenvuorossa on havaittavassa neofunktionalistinen integraation ylitse läikkyminen. Taloudellisen yhteisvastuun kasvattaminen lisää unionin menojen kasvua, jolloin sen on katettava esimerkiksi jäsenmaksujen korotusten tai kokonaan uusien tulonlähteiden kautta.

Päivi Räsänen (kd.) mukaan elpymisväline on askel kohti liittovaltiota: ”Tämä sopimus on askel kohti liittovaltiota, joka käytännössä tarkoittaa velka-, vero- ja tulonsiirtounionin rakenteiden luomista, mikä ei myöskään edistä hyvää taloudenpitoa EU:n jäsenmaissa.” (PTK 55/2021/3 vp, 27.)

Arja Juvosen (ps.) mukaan kyseessä on ”jäähvyäiset Suomen itsenäisyydelle -paketti”: ”Me sitoudumme yhteisvelkaan, eikä tämä tule olemaan ainutkertainen paketti. Tämä ei ole elvytyspaketti. Tämä on jäähvyäiset Suomen itsenäisyydelle -paketti.” (PTK 55/2021/3 vp, 35.)

Hannu Hoskonen (kesk.) sanoo, ettei usko siihen, että ”toisten velkoja maksamalla ja holtitonta taloudenpitoa auttamalla Suomi nousee suosta.” Hoskonen pelkää, että päätöksen myötä Suomi joutuu takaamaan muiden velkoja ja avaa hyväksynnällään tien EU:n verotusoikeudelle: Suomi on joutumassa toisten velkojen takuumieheksi, ja mikä pahinta, seitsemän vuoden aikana luodaan tiekartta siihen, että Euroopan unioni saa verotusoikeuden. Sen pahempaa virhettä Suomen eduskunta ei voi tehdä. (PTK 55/2021/3 vp, 39.)

Myöhemmässä puheenvuorossaan Hoskonen toteaa, että ”Tämä on se tie liittovaltioon, koska kuten moni taloustieteilijä on sanonut, niin liittovaltio ei pysy tällä pohjalla pystyssä muuta kuin merkittävillä tulonsiirroilla ja siten, että siitä tehdään pysyvä järjestely ja annetaan sille kyseiselle liittovaltiolle verotusoikeus.” Hoskonen mukaan hyväksymällä elpymisvälineen Suomi purkaa liittymissopimuksessa taatun suojan toisten veloista ja rikkoo oman budjettisuvereniteettinsa. Hoskonen jatkaa: ”Suomen vastuut kasvavat niin, että kun aikanaan luottokelpoisuusluokittajat meitä tarkastelevat, niin sinne kun pärsyttää muutama kymmenen miljardia lisää meidän vastuita, niin korot lähtevät nousuun.” (PTK 55/2021/3 vp, 76–77.)

Ano Turtiaisen mukaan elpymisvälineessä on koronan ja elpymisen sijaan kyseessä askel kohti velkaunionia ja liittovaltiota: ”Suomelle tässä tivolissa on varattu ainoastaan maksajan rooli pankkiunionin kautta, ja elpymisrahasto vain kasvattaa taakkaamme. Kuten mainitsin, rahaston ensisijainen tehtävä ei liity koronaan juuri millään tavalla. Sen ensisijainen tarkoitus on tukea holtittomasti talouttaan hoitaneiden ja eurossa epäonnistuneiden maiden talouksia ja muuttaa EU-velkaunioniksi ja liittovaltioksi.” [sic] (PTK 55/2021/3 vp, 61–62.)

Jari Koskela (ps.) vetoaa veteraanisukupolvien uhrauksiin heidän lunastettuaan Suomen itsenäisyyden. Nyt nuo uhraukset ollaan mitätöimässä: ”He rakensivat meille sellaisen Suomen, jossa Suomen lippu liehuu salossa vapaana itsenäisen Suomen symbolina. Tulevalla päätöksellä me olemme mitätöimässä isiemme ja äitiemme uhraukset.” (PTK 55/2021/3 vp, 65.)

Sanna Antikaisen (ps.) mukaan elpymispaketti johtaa tulonsiirtounioniin ja liittovaltioon. Se asettaa Suomen talouden ja itsenäisyyden vaakalaudalle, sillä EU:ssa suunnitellaan Antikaisen mukaan jo tulevia paketteja:

Euroopan komission johtavat talousasiantuntijat arvioivat, että unionin elvytyspaketista voi muodostua pysyvämpi toimintamalli, ja lisäksi komission varapuheenjohtaja on kertonut, että ”mitä paremmin onnistumme tämän järjestelyn toimeenpanossa, sitä enemmän on tilaa keskusteluille pysyvistä välineistä, joka olisi todennäköisesti luonteeltaan samankaltainen”. Siinä teille ainutkertainen ja väliaikainen väline. (PTK 55/2021/3 vp, 67.)

Antikainen kritisoi Suomen perinteistä EU-linjaa, joka on johtanut siihen, ettei Suomea kuunnella:

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut koko EU-ajan nöyristelevä ja kiltti mallioppilas, joka tekee kaiken, mitä isommat käskvät tekemään, ja sen jälkeen vielä päälle pelkää hysterisesti, mitähän muut meistä ajattelevat. Jos Suomella olisi kerrankin pokkaa sanoa vastaan ja lyödä vaikka nyrkkiä pöytään, niin ehkä muut joskus kuuntelisivatkin meitä. (PTK 55/2021/3 vp, 68.)

Hallituspuolue keskustan elpymisvälinettä vastustava kansanedustaja Tuomas Kettunen viittaa puheenvuorossaan suoraan neofunktionalismiin ja siihen, miten sitä voidaan hyödyntää integraation syventämisessä: ”Tämän elvytyspaketin funktio on integraatioteoriassa, jonka perusajatuksena on, että integraation syventäminen tietyllä sektorilla johtaa funktionalistiseen välttämättömyyteen lisäksi integraatiolle. Nyt luotu elvytyspaketti on siis ihan tämmöinen tyyppillinen ja usein EU:n historiassa nähty integraatioavaus, joka johtaa välttämättömyyteen lisäintegraatiolle tulevaisuudessa.” (PTK 55/2021/3 vp, 140.) Puheenvuoro on sikäli mielenkiintoinen, että se on ainoa elpymisvälinekeskustelun ensimmäisen päivän puheenvuoro, jossa viitataan nimenomaan neofunktionalismiin ja sen luonteeseen olla integraation selitysmallin lisäksi kaava sen toteuttamiseen.

Riikka Purran (ps.) mukaan ”Suomen ei tule tukea taloutensa itse tuhonneita maita. Maat, jotka ovat saamassa EU:lta nyt eniten rahaa, ovat maita, jotka ovat itse aiheuttaneet taloudenhoitonsa seuraukset jo ennen koronakriisiä.” Purra erittelee Espanjan suunnitelmia elpymisrahan käytölle, jotka eivät häneen mukaansa ota askeltakaan rakenteellisten taloudellisten ongelmien korjaamiseksi:

Espanja on saamassa reilu 70 miljardia avustuksina. Maan velka on valtava, mutta samalla se korottaa eläkkeitä, virkamiespalkkoja ja minimipalkkoja sekä ottaa käyttöön perustulon. Meidän ei tule rahoittaa Espanjan nelipäiväistä työviikkoa, perustuloa ja

taloudenhoidon mañana-meininkiä. Ei ole suomalaisten veronmaksajien tehtävä kustantaa espanjalaisten fiestaa. (PTK 55/2021/3 vp, 142.)

Ritva Elomaa (ps.) luonnehtii elpymisvälinettä karhunharppaukseksi taloudellisen yhteisvastuun suuntaan. Elomaan mukaa menettelytapa, jolla elpymisvälinettä ”juntataan”, halveksuu demokratiaa:

Käytännössä tässä valjastetaan paremmin talouttaan hoitaneet jäsenmaat maksamaan huonommin rahoistaan huolehtivien EU-maiden viulut. No bail-out oli hyvä periaate — nimenomaan oli. Tämä elvytyskokonaisuus on karhunharppaus taloudellisen yhteisvastuun suuntaan. Samanaikaisesti se painaa unionia väistämättä liittovaltion suuntaan. Tämä tapa, jolla asiaa ollaan juntaamassa — suorastaan juntaamassa— eteenpäin, halveksuu demokratiaa.

Elomaan mukaan ”Merkittävimmät jäsenvaltiot sanelevat, ja pienemmät kuuntelevat hattukourassa kukkaronnyörejään höllentäen.” Elomaa jatkaa arvostelemalla EU:n päätöksentekomekanismia, jossa komission rooli suhteessa parlamenttiin on hänen mukaansa ongelmallinen, koska komissio edustaa suppeampaa harvojen ja valittujen kantaa. Elomaan mukaan parlamentti heijastelee paremmin koko unionin sekä jäsenmaiden kansojen tahtotilaa ja siksi on hänen mukaansa pohdinnan paikka, tulisiko koko EU:n päätöksentekojärjestelmä uudistaa demokratiaa suosivampaan suuntaan. (PTK 55/2021/3 vp, 152.)

Elomaan pohdinta liittyy keskusteluun EU:n niin kutsutusta demokratiavajeesta, jonka mukaan unionin päätöksentekojärjestelmä ei ole tarpeeksi demokraattinen. Vaaleilla valittavan Euroopan parlamentin katsotaan olevan liian heikko, kun taas toimeenpanovaltaa käyttävää ja aloitemonopolia pitävää komissiota ei valita vaaleilla. Demokratiavajetta perustellaan myös sillä, että kansalaisten tieto unionista ja sen piirissä harjoitettavasta politiikasta on riittämätöntä. EU nähdään etäisenä byrokrationa, mikä näkyy Euroopan parlamentin vaalien matalana äänestysaktiivisuutena. (Follesdal & Hix, 2006.)

Kuten edellä olevista puheenvuoroista käy ilmi, tämä viimeinen kategoria on varattu kenties kaikkein pessimistisille puheenvuoroille, joissa elpymisväline nähdään ratkaisevaksi askeleeksi liittovaltiokehityksessä. Sen tien päässä Suomea odottaa edustajien mukaan itsenäisyytensä menettäneen maksajan rooli. Joidenkin edustajien mukaan seuraavaksi on vuorossa EU:n verotusoikeus. Retoriikka on voimakasta ja esimerkiksi edellä viitattu Jari Koskela (ps.) vetoaa sotaveteraanien perintöön antaen ymmärtää, että päätöksellä ollaan tuhoamassa kalliisti lunastettu itsenäisyys. Kategorian puheenvuoroissa kritisoidaan myös

Suomen perinteisen EU-linjan ”hampaattomuutta”, joka on edustajien mukaan johtanut siihen, ettei Suomea enää kuunnella. Heidän mukaansa unionia viedään nyt liittovaltion suuntaan ilman kansan mandaattia ja periaatteellista keskustelua. Myös EU:n päätöksentekojärjestelmä ja komission vahva rooli nimenomaan elpymisvälineen tapauksessa saa osakseen runsasta kritiikkiä.

7. Johtopäätökset

Tutkimukseni perusteella Suomen 2020-luvun EU-politiikka näyttäytyy hyvin kahtiajakautuneena. 2010-luvun alussa politisoitunut Eurooppa-keskustelumme jakaa edelleen kansaa ja sen edustajia. Suomesta puuttuu yhteinen näkemys siitä, millaista Euroopan unionia haluamme olla rakentamassa. Myös Suomen EU-vaikuttamisen keinoista ollaan erimielisiä. Valitako rakentava ja pragmaattinen linja, vai myötäilyn sijaan lyödä nyrkkiä pöytään vaatien unionia noudattamaan omia sopimuksiaan. Laajan kansallisen konsensuksen murtumisen jälkeen Suomi hakee edelleen suuntaansa, mikä heijastuu eräänlaisena ”kahden totuuden taistona” Eurooppa-poliittisessa keskustelussa. Lisäksi on huomionarvoista, että näiden osapuolten väliin jää merkittävä hiljaisten joukko, joka ei juurikaan osallistu EU-keskusteluun. Tämä voi johtua esimerkiksi tiedon puutteesta tai kokemuksesta, että unioni on liian etäinen ja vaikeasti hahmotettava. Tällä hiljaisten enemmistöllä voi kuitenkin olla suuri vaikutus Suomen EU-politiikan linjaan, mikäli he aktivoituvat ja ilmaisevat kantansa.

Eduskuntapuolueiden kannanmuodostus elpymisvälineen käsittelyssä noudattaa hallitus-oppositio-jakoa, joskin yksi mielenkiintoinen seikka on oppositiopuolue kokoomuksen enemmistön tuki, joka varmistti elpymisvälineen läpimenon. Kysymys on EU-myönteiseksi profiloituneelle puolueelle haastava, sillä puolue on vaatinut tiukempaa talouskuria ja sitä, että jokainen maa vastaa veloistaan itse. Elpymisvälinettä tukevat kokoomusedustajat painottavat, että kyse on vähiten huonosta vaihtoehdosta vaikeassa tilanteessa, eikä EU:n suunta ole oikea.

Kuten elpymisvälinettä kannattavien kansanedustajien puheenvuoroista käy ilmi, elpymisväline nähdään poikkeuksellisena ja kertaluonteisena toimenpiteenä tilanteessa, jossa koko maailmaa on kohdannut nopeasti eskaloitunut terveyskriisi. Koska EU:n jäsenmaat ovat niin vahvassa taloudellisessa ja poliittisessa keskinäisriippuvuussuhteessa, on kriisitoimiin parasta ryhtyä yhdessä ja koordinoitusti sen sijaan, että jokainen jäsenvaltio yrittäisi ratkaista suurta ongelmaa omin voimin. Elpymisvälineen luonnehditaan olevan paras mahdollinen

ratkaisu tilanteeseen. Vastaavasti muunlaiseen ratkaisuun päätyminen väitetään tulevan Suomelle paljon kalliimmaksi. Elpymisvälinettä kutsutaan myös välttämättömäksi pahaksi, jonka luonnetta kompromissiratkaisuna painotetaan toteamalla, ettei se ole optimiratkaisu millekään maalle ja kaikki ovat joutuneet tulemaan vastaan.

Koska elpymisväline on niputettu yhteen EU:n monivuotisen rahoituskehityksen hyväksymisen kanssa ja välineestä on päästy jo unionitasolla sopimukseen, ei Suomen katsota voivan kaataa pakettia enää siinä vaiheessa. Puolustajien mukaan neuvotteluratkaisun hylkääminen aiheuttaisi epävakautta ja olisi Suomelle merkittävä mainehaitta. Hankalaksi heittäytymisen arvioidaan heikentävän Suomen vaikutusvaltaa ja mahdollisuuksia saada läpi tärkeitä tavoitteita jatkossa. Myöskään neuvottelupöytään palaamisen ei arvioida johtavan Suomen kannalta parempaan lopputulokseen. Erityisesti moni hallituspuolue keskustan kansanedustaja painottaa Suomen maatalouden ja syrjäseutujen arvioitua parempia saantoja monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä, jonka vuoksi kokonaisuuden kaataminen kävisi Suomelle epädulliseksi. Puolustajat vetoavat myös elinkeinoelämän edustajien ja asiantuntijoiden elpymisvälinettä puoltaviin kannanottoihin. Joissain puheenvuoroissa Suomen ratkaisu kehystetään EU-jäsenyyden puolustamiseksi. Heidän mukaansa kyse ei ole niinkään yksittäisestä päätöksestä, vaan siitä, haluammeko kuulua yhteiseen unioniin ja olla rakentamassa sitä.

Optimistisimmissa kannattajien puheenvuoroissa elpymisväline nähdään mahdollisuutena uudistaa niin Suomen kuin unionin taloutta ja parantaa kilpailukykyä. Elpymisväline nähdään investointina, joka aikanaan maksaa itsensä takaisin. Erityisesti investoinnit digitalisaatioon ja vihreään siirtymään koetaan tärkeiksi, sillä Suomessa on runsaasti kestävässä kehityksessä ja digitalisaatioon erikoistuneita yrityksiä. Myös unionin kriisikestävyyden parantaminen tulevia kriisejä ajatellen nähdään välttämättömäksi.

Pääosa elpymisvälineen kannattajista ei näe kertaluonteista ja tarkkarajaista elpymisvälinettä askeleena integraation tiivistämiseen, mutta joissakin puheenvuoroissa integraatiovaikutukset otetaan huomioon. Elpymisvälinettä vähän pidemmin hampain tukevat edustajat painottavat ratkaisun kertaluonteisuutta ja poikkeuksellisuutta sekä vetoavat valtiovarainvaliokunnan lausumiin. Ratkaisua kuvaillaan muun muassa huonoksi, mutta tilanteeseen nähden vähiten huonoksi.

Elpymisvälineen jyrkimpien vastustajien mukaan koronaviruspandemia on vain keppihevonen, jonka avulla integraatiota voidaan tiivistää kriisitoimien nojalla ja tavalla, joka ei normaaleissa

olosuhteissa saisi kannatusta. He viittaavat siihen, että elpymisvälineessä saamapuolella ovat talouttaan huonosti hoitaneet maat, joiden taloudelliset ongelmat olivat tiedossa jo kauan ennen pandemiaa, ja joita ei aikaisemmillä tukipaketeilla saatu korjattua. Kriitikoiden mukaan elpymisväline lisää jäsenvaltioiden taloudellista yhteisvastuuta ja johtaa ennen pitkää tulonsiirtoihin perustuvaan liittovaltioon. Elpymisvälineen sanotaan ostavan vakautta hetkellisesti. Myös elpymisvälineen koko ja ajoitus saavat osakseen kritiikkiä, sillä sen katsotaan tulevan suhdannepoliittisesti väärään aikaan inflaatiota kasvattaen.

Elpymisvälineen kertaluonteisuuteen ei uskota. Monessa puheenvuorossa vedotaan EU:n aikaisempiin tukipaketteihin eurokriisin yhteydessä, jotka aikoinaan saatiin vietyä läpi hätätoimenpiteinä. Edustajat viittaavat sellaisiin EU-johtajien puheenvuoroihin, joiden mukaan elpymisvälineestä voi tulla pysyvä ratkaisu, kun yhteisvelan mahdollistavat mekanismit kerran saadaan luotua. Etenkin komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrovskiksen ristiriitaisina pidettyjä lausuntoja siteerataan ahkerasti.

Vastustajien mukaan elpymisväline rikkoo EU:n perussopimuksia, mikä puolestaan heikentää unionin legitimitettä ja vakautta, kun yhteisiin pelisääntöihin ei voida luottaa. Vastustajat kritisoivat EU:ta oikeusvaltioperiaatteen rikkomisesta. Monessa puheenvuorossa katsotaan, että on Suomen velvollisuus vastuullisena jäsenmaana huolehtia siitä, että sopimuksista pidetään kiinni. Elpymisvälineen arvioidaan lisäksi aiheuttavan moraalikatoa, jos holtittomasti talouttaan hoitaneet jäsenmaat pääsevät jatkuvasti kuin koira veräjstä ja säntillisesi asiansa hoitavat kuittaavat aina laskun. Erityisesti EU-jäsenyyteen positiivisesti, mutta elpymisvälineeseen kriittisesti suhtautuvat kokoomuksen kansanedustajat painottavat perussopimusten ja oikeusvaltioperiaatteen merkitystä. Heidän mielestään elpymisväline ja yhteinen velanotto vievät unionia väärään suuntaan.

Siinä, missä elpymisvälineen kannattajat näkevät monivuotisen rahoituskehyyksen ja elpymisvälineen muodostavan paketin hylkäämisen johtavan kaaokseen ja Suomen luottamuspääoman hupenemiseen, vastustajat uskovat paketin kaatamisen merkitsevän paluuta neuvottelupöytään. Heidän mukaansa uusissa neuvotteluissa on mahdollista saada Suomen kannalta edullisempi tulos. Joissain puheenvuoroissa esitetään monivuotisen rahoituskehyyksen ja elpymisvälineen eriyttämistä.

Vaikka eduskuntakeskustelu antaakin hyvin polarisoituneen vaikutelman Suomen EU-politiikasta, osapuolilla on myös yhteistä tarttumapintaa, jota työstämällä Suomi voisi parantaa vaikutusmahdollisuuksiaan. Sekä elpymisvälineen puolustajat että vastustajat vaativat

monessa puheenvuorossa Suomen EU-politiikan ryhtiliikettä ja proaktiivisempaa otetta Suomen kannalta tärkeiden asioiden edistämiseksi. Molemmat osapuolet alleviivaavat unionin perussopimusten ja etenkin yhteisen velan kieltävän no bailout -säännön merkitystä. Mikäli EU-politiikan isosta kuvasta saavutetaan jonkinasteinen konsensus, se luo hyvät edellytykset kansallisen EU-politiikkamme terävöittämiselle. Eurokriisiä edeltäneeseen konsensuksen aikaan tuskin on paluuta, sillä unioni on muuttunut vuosikymmenten aikana ja Eurooppapolitiikka on tullut irrottamattomaksi osaksi päivänpoliittista keskustelua. Jotta Suomelle tärkeiden asioiden edistäminen onnistuu ja Suomi saisi omaa kädenjälkeään paremmin näkyviin, on tärkeää, että olisimme mahdollisimman yksimielisiä EU-politiikkamme suuresta kuvasta ja vaikuttamisen painopisteistä.

Mitä elpymisvälineen integraatiovaikutuksiin tulee, Butin ja Fabbrinin (2022) mukaan, vallitsee laaja konsensus siitä, että elpymisväline on ennennäkemätön askel integraatiossa. Komissiolla on aloiteoikeus, jonka pohjalta neuvosto tekee päätöksen. Euroopan parlamentin toimivalta on hyvin rajoitettua. Tämä eroaa yhteisömetodista, jossa komissiolla on aloiteoikeus ja neuvostolla ja Euroopan parlamentilla on lainsäädäntövalta. Lisäksi Saksan ja Ranskan roolin otto elpymisvälineen valmistelussa yhdessä komission kanssa hallitusten välisten neuvotteluiden sijaan saattaa johtaa komission vallan kasvamiseen (Heiskala et al. 2022, 300). Elpymisväline on muuttanut EU:n talouspolitiikan painotuksia, budjettikuria ja tiukkaa talouspolitiikkaa, vähintään hetkellisesti, ehkä pysyvästi. On esitetty, että elpymisvälineen myötä EU:lle tarjoutuisi mahdollisuus aktiivisen finanssipolitiikan tekemiseen ja uuden pysyvän talouspoliittisen välineistön kehittämiseen tulevaisuudessa. (Kiander 2021, Heiskala et al. 2022, 301.) Mikäli näin tulee tapahtumaan, kyseessä on oppikirjaesimerkki neofunktionalistisesta integraation leviämisestä.

Elpymisvälineen todellista vaikutusta integraatioprosessiin ja unionin tulevaisuuteen on kuitenkin vielä tässä vaiheessa liian aikaista arvioida, vaan ne tulevat näkyviin pidemmällä aikavälillä. Integraation historiaa tarkastelemalla voidaan todeta, että myös koronakriisi jättää oman jälkensä unioniin, joka on kriisiensä summa. Kriisin keskellä unioni onnistui kokoamaan rivit suoriksi ja sorvaamaan kompromissiratkaisun, mikä osoittaa, että jäsenvaltiot kykenevät tarvittaessa tekemään nopeitakin ratkaisuja poliittisesti vaikeissa kysymyksissä. Lisäksi kriisistä opittiin, ettei vahinko tule aina kello kaulassa. Yksi elpymisvälineen panostuksista onkin EU:n kriisinkestävyyden parantaminen, jotta unioni olisi jatkossa paremmin varautunut erilaisiin shokkeihin.

Toinen elpymisvälineen vaikutus integraatioon liittyy sen mahdolliseen toistuvuuteen. Kun elpymisväline on kerran saatu luotua, kynnys vastaavanlaisiin toimenpiteisiin on jatkossa matalampi. On myös mahdollista, että elpymisvälineestä luodaan pysyvä mekanismi, jos jäsenvaltioista löytyy siihen poliittista tahtoa. Kuten eduskuntakeskustelustakin käy ilmi, elpymisväline ei ratkaise taloudellisissa vaikeuksissa olevien jäsenmaiden rakenteellisia ongelmia, joten ne ovat jatkossakin haavoittuvaisia kriisin sattuessa.

Oma lukunsa ovat integraation epätäydellisyydestä ja valuvioista johtuvat ongelmat, jotka liittyvät esimerkiksi taloudelliseen taakanjakoon, moraalikatoon, ylivelkaantumiseen sekä talous- ja rahaliitto EMU:n toimintaan. Näiden haasteiden ratkaisemisessa palataan integraation peruskysymysten äärelle: millaista integraatiota halutaan, mihin jäsenmaat ovat valmiita, ja miten erilaiset intressit saadaan yhtensovitettua. Saadaanko esimerkiksi pitkään työn alla ollut pankkiunioni muodostettua, joka arvioiden mukaan parantaisi budjettikurin valvontaa ja yhteisten sopimusten noudattamista. Suomen panos näiden perustavaa laatua olevien kysymysten ratkaisemiseen riippuu siitä, kykeneekö Suomi saavuttamaan edes jonkinasteisen yksituumaisuuden kansallisista tavoitteistaan sekä löytämään keinot niiden tehokkaaseen edistämiseen. Tämä käy ilmi myös useissa kansanedustajien puheenvuoroissa, joissa penätään vahvempaa kansallista EU-vaikuttamista sekä yhteistä visiota Suomen prioriteeteista ja vaikuttamisen painopisteistä.

Suomen EU-politiikkaa voidaan jatkossa tutkia esimerkiksi sen kautta, miten Suomi suhtautuu integraation tiivistämiseen liittyviin pyrkimyksiin. Esimerkiksi vuoden 2024 Euroopan parlamentin vaalit suurella todennäköisyydellä vilkastuttavat kotimaista EU-keskustelua, jota analysoimalla voidaan löytää kansaa puhuttavat kysymykset sekä mahdollisia ratkaisuehdotuksia tuleviin ongelmiin. Myös elpymisvälinettä voidaan tutkia pidemmällä aikavälillä ja analysoida sitä, missä määrin elpymisvälineestä luodut mielikuvat – hyvässä ja pahassa – toteutuvat. Esimerkiksi tätä kirjoittaessa syksyllä 2023 on käynyt ilmi, että yhteisvelan korot ovat nousseet ennakoitua enemmän, mikä kasvattaa myös Suomen maksuosuutta.

Lähteet

Barbier-Gauchard, Amélié; Dai, Meixing; Mainguy, Claire; Saadaoui, Jamel; Sidiropoulos, Moïse; Terraz, Isabelle & Trabelsi, Jamel (2021) Towards a more resilient European Union after the COVID-19 crisis. *Eurasian Economic Review* 11, 321–348.

Buti, Marco & Sergio Fabbrini (2023) Next generation EU and the future of economic governance: towards a paradigm change or just a big one-off? *Journal of European Public Policy* 30:3, 676–695.

Bäck, Maria (2017) Kriittiset mutta uskolliset suomalaiset: kansalaisten EU-asenteet jäsenyyden aikana. Teoksessa Tapio Raunio & Juho Saari (toim.) *Reunalla vai ytimessä? Suomen EU-politiikan muutos ja jatkuvuus*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press ja ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus.

De Vries, Catherine (2018) *Euroscepticism and the Future of European Integration*. Oxford: Oxford University Press.

Draghi, Mario & Macron, Emmanuel (2021) Mario Draghi and Emmanuel Macron: The EU's fiscal rules must be reformed. Mielipidekirjoitus. *Financial Times* 23.12.2021. <https://www.ft.com/content/ecbdd1ad-fcb0-4908-a29a-5a3e14185966> (haettu 8.1.2023).

Eduskunta (2021) *Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2021 vp 3. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvostonpäätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä*.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Poytakirja/Documents/PTK_55+2021.pdf (haettu 9.9.2022).

Euroopan komissio (2017) *Valkoinen kirja Euroopan tulevaisuudesta*. https://wayback.archive-it.org/12090/20191119184045/https://ec.europa.eu/commission/priorities/democratic-change/future-europe/white-paper-future-europe_en (haettu 22.11.2022).

Euroopan komissio (2020) *Euroopan elpymissuunnitelma*. https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_fi (haettu 11.12.2022).

Euroopan parlamentti (2022) *Monivuotinen rahoituskehys*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/29/monivuotinen-rahoituskehys> (haettu 5.11.2022).

Ferrara, Federico Maria & Kriesi, Hanspeter (2021) Crisis pressures and European integration. *Journal of European Public Policy*. 29:9, 1351–1373.

Follesdal, Andreas & Hix, Simon (2006) Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik. *JCMS: Journal of Common Market Studies* 44:3, 533–562.

Grande, Edgar & Kriesi, Hanspeter (2015) The restructuring of political conflict in Europe. Teoksessa Thomas Risse (toim.) *European Public Spheres. Politics is Back*. Cambridge: Cambridge University Press, 190–224.

Haas, Ernst B. (1958) *The Uniting of Europe - Political, Social, and Economical Forces, 1950–1957*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press 2004.

Haas, Ernst B. (1976) Turbulent Fields and the Theory of Regional Integration. *International Organization* 30:2, 173–212.

Haas, Ernst B. (2004) *Introduction: Institutionalism or constructivism? in The Uniting of Europe: Politics, Social and Economic Forces, 1950–1957*. (3rd edition). Notre Dame: University of Notre Dame Press.

Heiskala, Risto; Aro, Jari; Herranen, Olli & Viitamäki, Riku (2022) *Suomen kolmas tasavalta: hallitsemistapa EU-aikakaudella*. Helsinki: Gaudeamus.

Held, David & McCrew, Anthony (2005) *Globalisaatio. Puolesta ja vastaan*. Tampere: Vastapaino.

Hooghe, Liesbet & Marks, Gary (2009) A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus. *British Journal of Political Science* 39:1, 1–23.

Ioannidis, Michael (2020) Between Responsibility and Solidarity: Covid-19 and the Future of the European Economic Order. *MPIL Research Paper Series* 39.

Jokela, Juha; Kotilainen, Markku; Tiilikainen, Teija & Vihriälä, Vesa (2014) *EU:n suunta – Kuinka tiivis liitto?* Helsinki: Taloustieto Oy.

Jones, Erik; Kelemen, R. Daniel & Meunier, Sophie (2016) Failing Forward? The Euro Crisis and the Incomplete Nature of European Integration. *Comparative Political Studies*, 1–25.

Jones, Erik; Kelemen, R. Daniel & Meunier, Sophie (2021) Failing forward? Crises and patterns of European integration. *Journal of European Public Policy* 28:10, 1519–1536.

Karimäki, Jenni; Nyysönen, Heino & Tuominen, Hanna (2021) Yhteisö, liitto ja unioni: Suomen puolueiden näkemyksiä EU:sta ja sen tulevaisuudesta. *Kosmopolis*. 51:1, 9-31.

Kiander, Jaakko (2021) Talouspolitiikka: tulliliitosta talousunioniksi. Teoksessa Tapio Raunio & Juho Saari (toim.) *Moninaisuudessaan yhtenäinen? Euroopan unionin suunta*. Helsinki: Gaudeamus, 48–75.

Kriesi, Hanspeter; Grande, Edgar; Lachat, Romain; Dolezal, Martin; Borncier, Simon & Frey, Timotheus (2008) *West European Politics in the Age of Globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

Luoma-aho, Mika (2003) Eurooppa ilman vaihtoehtoa – kuinka federalismi rajoittaa keskustelua EU:n tulevaisuudesta. *Kosmopolis* 33:3, 7–28.

Monnet, Jean (1978). *Memoirs* (R. Mayne, käänös). Doubleday and Company.

Moravcsik, Andrew (1993) Preferences and Power in the European Community: A Liberal Governmentalist Approach. *JCMS: Journal of Common Market Studies* 31:4, 473–524.

Mouffe, Chantal (2005) *The Democratic Paradox*. London/New York: Verso.

Mykkänen, Juri & Paakkunainen, Kari (2014) Johdannoksi. Teoksessa Mykkänen, Juri & Paakkunainen, Kari (toim.) *Johdatus Euroopan unionin politiikkaan*. Helsingin yliopisto: Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja 2014:16.

Niemann, Arne; Lefkofridi, Zoe, & Schmitter, Philippe C. (2019) Neofunctionalism. Teoksessa Antje Wiener, Tanja A. Börzel & Thomas Risse (toim.) *European Integration Theory*, (3rd edition). Oxford: Oxford University Press, 43–63.

Paloheimo, Heikki (2014) Poliitiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. *Poliitiikka*. 56:1, 15–28.

Raunio, Tapio (2017) Euroopan unioni ja kansainvälisyys Suomen politiikassa. Teoksessa Mari K. Niemi; Tapio Raunio & Ilkka Ruostetsaari (toim.) *Poliittinen valta Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 193–220.

Raunio, Tapio & Mattila, Mikko (2017) Kun yksituumaisuus murenee: EU-politiikan kansallinen valmistelu ja päätöksenteko. Teoksessa Tapio Raunio & Juho Saari (toim.)

Reunalla vai ytimessä? Suomen EU-politiikan muutos ja jatkuvuus. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press ja ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus, 52–70.

Raunio, Tapio & Saari, Juho (2017) Johdanto: onko konsensuksen aika ohi? Teoksessa Tapio Raunio & Juho Saari (toim.) *Reunalla vai ytimessä? Suomen EU-politiikan muutos ja jatkuvuus.* Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press ja ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus, 9–25.

Raunio, Tapio (2021) Kansallista vai eurooppalaista politiikkaa? EU ja Suomen poliittisen järjestelmän muutos. Teoksessa Kimmo Elo (toim.) *Suomi 25 vuotta Euroopan unionissa.* Turku: Sigillum.

Rehn, Olli (2003) Fennomaanien perillisenä Euroopan muodonmuutoksessa. Teoksessa Heidi Hautala; Olli Rehn; Allan Rosas & Alexander Stubb (toim.) *Minun Eurooppani: Neljä visiota Euroopan unionin tulevaisuudesta.* Helsinki: Tammi, 35–79.

Saurugger, Sabine (2014) *Theoretical Approaches to European Integration.* Cornwall: Palgrave Macmillan.

Stubb, Alexander (2003) Minun Eurooppani – jonkinlainen liittovaltio. Teoksessa Heidi Hautala; Olli Rehn; Allan Rosas & Alexander Stubb (toim.) *Minun Eurooppani: Neljä visiota Euroopan unionin tulevaisuudesta.* Helsinki: Tammi, 11–33.

Tranholm-Mikkelsen, Jeppe (1991) Neo-functionalism: Obstinate or Obsolete? A Re-appraisal in the Light of the New Dynamism of the EC. *Millenium: Journal of International Studies* 20:1,1–22.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (uud. laitos). Helsinki: Tammi.

Valtioneuvosto (2021) *Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta. Vahva ja yhtenäinen EU – kohti kestävämpää Euroopan unionia.* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162702/VN_2021_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y (haettu 22.11.2022).

Valtiovarainvaliokunta (2021) *Valiokunnan mietintö VaVM 4/2021 vp – HE 260/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvoston päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 hyväksymisestä.* https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/VaVM_4+2021.aspx (haettu 9.9.2022).

Wallgren, Thomas (2002) Johdanto. Teoksessa Wallgren (toim.) *EU vaakalaudalla: Kirjoituksia Suomen ja Euroopan tulevaisuudesta*. Helsinki: LIKE, 8–15.

Wasserfallen, Fabio (2022) The Politics of Fiscal Integration in Eurozone Reforms and Next Generation EU. Teoksessa Dariusz Adamski, Fabian Amtenbrink, & Jakob de Haan (toim.) *Cambridge Handbook on European Monetary, Economic, and Financial Market Integration*. Cambridge: Cambridge University Press.